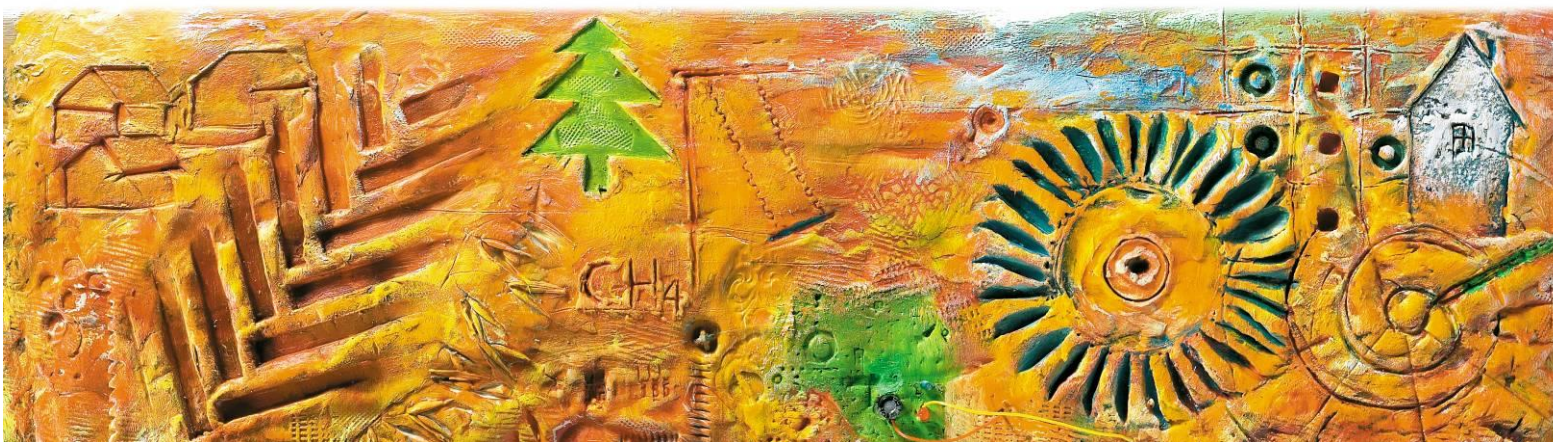

GRAN KOMMUNE

Budsjett og økonomiplan 2020 – 2023

Vedtatt av Gran kommunestyre 12.12.2019

INNLEDNING

Gran er en kommune med mange muligheter, men det er også utfordringer å ta tak i for en nyvalgt politisk ledelse. Derfor vil det bli tatt grep for å justere inn kursen, snu utviklinga til en ny oppgang i folketallet og skape en bedre balanse i kommuneøkonomien. Dette gjøres ikke på et år, og ikke av ordføreren alene, men vi skal klare det sammen. Og vi skal starte nå.

Ordførerens budsjett viser prioriteringer for å ta tak i viktige utfordringer og muligheter for Gran kommune med henvisning til samarbeidsplattformen mellom Senterpartiet og Arbeiderpartiet. Utgangspunktet for dette budsjett er rådmannens budsjettunderlag med hans forslag til prioriteringer og inndekning. Et stramt budsjett ble ytterligere strammet til etter at statsbudsjettet for 2020 ble lagt fram i oktober. Det reduserte Gran kommunes handlingsrom med nærmere fire millioner for 2020, og med virkning også for kommende år.

For 2020 har rådmannen lagt opp til å redusere driftskostnader med om lag 20 millioner. Dette gir betydelige kutt i kommunens tjenesteproduksjon på noen områder for å gi rom til en viss økning på underbudsjetterte poster innen helse og omsorg. Samtidig foreslår han å øke eiendomsskatten fra 5,5 millioner til 11 millioner kroner i 2020. Fra 2021 varsler rådmannen behov for ytterligere øking av eiendomsskatten og gjennomføring av flere kutt. Dette er utgangspunktet for ny politisk ledelse, og en krevende arv å overta. Derfor blir det nødvendig både med nytenkning og tøffe prioriteringer for å få økonomien i balanse, både i 2020, men også i åra som kommer.

Jobb nummer én for politisk ledelse er å snu nedgangen i folketallet kommunen har hatt de siste årene. Gran trenger særlig flere som vil etablere seg i kommunen og stifte familie her.

For å få en lønn til å leve av og lån til å kjøpe seg et hjem i Gran, krever det for de aller fleste å kunne ha en fulltids jobb. Derfor er det en prioritet for ordføreren at det utlyses flere hele stillinger i Gran kommune.

For å gi barnefamilier en håndsrekning vil ordføreren innføre søskenmoderasjon mellom barnehage og skolefritidsordning, etter samme modell som søskenmoderasjon i barnehage. I tillegg ønsker ordføreren å utrede tilbud om et daglig måltid på ungdomsskolene. For å kunne innføre dette i full skale forutsettes statlig medfinansiering.

Flere og varierte arbeidsplasser lokalt er også viktig for å beholde og tiltrekke seg flere innbyggere. Derfor vil ordføreren styrke arbeidet med næringsetablering, der næringssselskapet «Hadelandshagen» også vil ha en rolle. For å få nyetableringer skal det sikres nok tilgjengelig areal til tomter for nyetableringer til både folk og virksomheter.

God infrastruktur og kommunikasjonsforbindelser er viktig for at folk skal kunne bo og drive næring i hele kommunen. Utbygging av bredbånd til flere nye områder vil derfor være et satsingsområde. Aktiv deltagelse gjennom samarbeidsalliansen Stor-Oslo Nord vil fortsatt være viktig for arbeidet med styrking av veg og bane.

Gran er en del av Hadeland, der Lunner og Jevnaker er de viktigste samarbeidskommunene. Vi ønsker å vurdere om det er flere kommunale tjenester som kan løses i fellesskap for å sikre et bedre tilbud til befolkningen. Med nye fylkesinndelinger, med dannelsen av Innlandet og Viken, vil det ha prioritet for ordføreren å ivareta og videreutvikle samarbeidet med nabokommunene på Hadeland.

Et område der det har vært samarbeidet mellom Hadelandskommunene er innen klima og miljø. Vi skal videreføre arbeidet for å redusere klimautslipp og sørge for at Gran kommune tar ansvar for å nå nasjonale klimamålsettinger. Bygging av sykehjem og omsorgsboliger i massivtre vil være ett bidrag for en mer klimavennlig utvikling.

Et godt helsetilbud er viktig for innbyggerne i Gran. Det trengs styrking av innsats på forebygging og psykisk helse, spesielt blant unge. Ordføreren vil derfor prioritere en satsing på barnevern, rus og psykisk helse.

Kommunen har en viktig rolle for å begrense omfanget av kriser og ulykker. Derfor vil vi satse mer på beredskap, gjennomføre flomforebyggingstiltak langs Vigga - og det vil bli gjort større investeringer for å gjøre vanntilførselen tryggere.

Eldre mennesker som trenger helsetjenester skal ha trygge, verdige liv, enten det gjelder behov for plass på sykehjem, i omsorgsboliger eller muligheten til fortsatt å bo hjemme. Ordføreren vil begrense framtidige innsparinger i helsetjenestene som rådmannen foreslo i sitt opprinnelige forslag til økonomiplan.

Hjemmetjenesten, som gjør en viktig innsats over hele kommunen, skal styrkes med flere stillinger. Helsehuset på Sagatangen skal bygges og planleggingen av tilbudet på Marka skal igangsettes.

Frivillig innsats er en viktig del av levende lokalsamfunn, og ordføreren beklager at regjeringa kutter i tilskuddet til frivilligsentraler, som betyr mye for det frivillige arbeidet i kommunen. Vi foreslår at reduksjonen i kommunalt tilskudd trappes gradvis ned slik at Frivilligsentralene skal klare den bebudede omstillingen.

Arbeidet med utvikling på Granavollen skal fortsette, og det vil bli tatt et initiativ for å sette i stand kirkestallene og etablere toaletter for de mange tusen besøkende. Her ønskes det å spille på lag med gode krefter i bygda for et best mulig resultat.

Levende lokalsamfunn er noe av fundamentet for det gode livet i Gran, uansett hvor du bor. Det er også viktig for at folk skal bosette seg i Gran. Det vil derfor bli startet et arbeid med å se på hvordan kommunen kan være en bedre samarbeidspartner for utvikling av lokalsamfunnene.

Gran kommune har en stor bygningsmasse med varierende standard, og et betydelig etterslep på vedlikehold. Samtidig er det et betydelig investeringsbehov, spesielt i nye omsorgsbygg, med behov for å fornye sykehjem og bygge bemannede omsorgsboliger.

I den fireårige økonomiplanperioden for Gran kommune har rådmannen derfor beskrevet til dels store omstillingsbehov, som følge av økende lånekostnader.

Politisk ledelse vil ta grep ved å fokusere på tiltak som kan gi vekst, vurdere om ressurser på noen områder kan brukes smartere og ved å sikre gode og langsiktige investeringer. I sum er det vårt mål at dette skal bidra til å gi en sunn kommuneøkonomi på sikt.

Budsjett og økonomiplan 2020-2023 inneholder utviklingsmål for 4-årsperioden og delmål (årsmål) for budsjettområdene, økonomiplan for 2020-2023 og årsbudsjett for 2020.

Gran kommune

Adresse Rådhusvegen 39, 2770 Jaren

Telefon 61 33 84 00

Telefaks 61 33 85 74

E-post postmottak@gran.kommune.no

Internett www.gran.kommune.no

BUDSJETT OG ØKONOMIPLAN

Innhold

Innledning.....	2
Budsjett og økonomiplan.....	5
1. Sentrale utviklingstrekk for Gran kommune	6
1.1. Befolkningsframskriving.....	6
1.2. Nasjonal/kommunal infrastruktur	6
2. Økonomiske forutsetninger og hovedtrekk i økonomiplanen	8
2.1. Økonomisk status	8
2.2. Ordførerens prioriteringer	11
2.3. Forutsetninger i budsjettforslaget	15
2.4. Budsjett og økonomiplan 2020 – 2023, drift.....	18
2.5. Budsjett og økonomiplan 2020 – 2023, investeringer.	26
2.6. Vesentlige forpliktelser og garantier.....	36
3. Overordnede mål for kommunens virksomhet	39
3.1 Gran kommunes visjon og mål 2030	39
3.2 Hovedutfordringer for Gran kommune i fireårsperioden	40
3.3 Mål i kommuneplanens samfunnsdel	40
4.0 Mål og budsjett for budsjettområdene	43
Rådmann og stab	43
Fellestjenester	48
Barnehage og skole	50
Familie og velferd.....	56
Helse og omsorg.....	62
Kultur og samfunn.....	67
Kultur og samfunn - VAR.....	75
Politiske organer	77
Overordnede inntekter og utgifter	78
Renter, avdrag, utbytte og fond	80
5.0 Vedlegg	82

1. SENTRALE UTVIKLINGSTREKK FOR GRAN KOMMUNE

1.1. BEFOLKNINGSFRAMSKRIVING

Gran kommune hadde en befolkning på 13 642 ved inngangen av året, noe som var en reduksjon på 128 innbyggere i løpet av 2018. I juni 2018 kom det ny befolkningsframskriving fra Statistisk sentralbyrå (SSB). Her vises hovedalternativet med middels vekst. Tabellen under viser framskrevet befolkning de fire første årene (økonomiplanperioden) og for åren 2025, 2030 og 2040.

Hovedalternativet (MMMM)							
Samlet menn og kvinner	2019	2020	2021	2022	2025	2030	2040
0 år	113	115	118	121	129	136	136
1-5 år	676	660	653	646	664	721	743
6-12 år	1 128	1 121	1 122	1 107	1 073	1 036	1 175
13-15 år	517	514	516	527	507	499	515
16-19 år	695	700	669	669	675	654	631
20-44 år	3 851	3 867	3 908	3 965	4 065	4 232	4 210
45-66 år	4 315	4 350	4 389	4 362	4 351	4 290	4 316
67-79 år	1 838	1 860	1 896	1 966	2 057	2 173	2 518
80-89 år	591	618	620	625	720	930	1 147
90 år eller eldre	141	135	143	139	144	168	286
Sum	13 865	13 940	14 034	14 127	14 385	14 839	15 677

Befolkningsframskrivingen fra SSBs hovedmodell gir en svak befolkningsvekst på ca. 0,5 % i perioden fram til 2022 med en befolkning på 14 127 i 2022. Dette er nesten 100 personer færre enn forrige befolkningsframskriving fra 2016, og i tråd med det SSB har varslet med en svekket befolkningsvekst for hele landet.

Antallet i barnehagealder 1-5 ser ut til å reduseres med 4 % i perioden, mens aldersgruppen mellom 67 og 79 øker med nesten 7 %. Tilsvarende øker aldersgruppen mellom 80 og 90 med 5,7 %.

Erfaringen de siste årene er at vi har hatt en svakere befolkningsutvikling enn hovedalternativet til SSB.

1.2. NASJONAL/KOMMUNAL INFRASTRUKTUR

Bredbånd

Akseptabel bredbåndsdekning er viktig for befolkningen og kommunen som tjenesteleverandør. Sentrumsområdene og de konsentrerte boligområdene er godt dekket, men vi har mange områder som har spredt bosetting med dårlig bredbåndsdekning. Hadelandskommunene fikk i 2017 bevilget 15 mill kr. fra det statlige selskapet NKOM. Dette vil muliggjøre en omfattende utbygging også i Gran kommune.

Gran kommune har i tillegg søkt nye midler i 2019. Det er ny ordning som krever egenandel fra kommunen, vedtatt egenandel (Ksak 75/19) er avsatt i budsjettet med 1 mill kr.

Riks- og fylkesvei

Mesteparten av Riksveg 4-prosjektet på strekningen Jaren – Lunner grense ble ferdigstilt ved slutten av 2016, og tunnelen ble åpnet i juli 2017. Samtidig startet bompengeneinnkrevningen på kommunegrensa for den utbygde strekningen (etappe 1). I etappe 2 vil strekningen fra kommunegrensa til Roa, fra Jaren til Amundrud og strekningen fra almenningsdelet til nord for Lygna skisenter bli bygget ut. Det vil bli etablert et nytt bomsnitt nord for Lygna Skisenter.

Oppland fylkeskommune har vedtak om å anskaffe ny elektrifisert ferje mellom Horn og Bjonerua i 2021.

Jernbane

Stor-Oslo Nord ble etablert i 2012 av kommunene Nittedal, Lunner, Gran og alle kommunene i Gjøvikregionen. Målet var å påvirke prosesser, slik at Stortinget skulle vedta en NTP 2018-2029 med mest mulig midler til Gjøvikbanen og Rv 4.

Stor-Oslo Nord-prosjektet videreføres, og ny prosjektleder er engasjert. Det er oppnådd investeringer i jernbanemateriell og satsing på enkelte av stasjonene. Det er viktig å opprettholde arbeidet med å få prioritet til utvikling av Gjøvikbanen videre. Gjøvikbanen planlegger flere timesavganger fra desember 2019.

Kommunal infrastruktur

Gran kommune har store behov for rehabilitering og investeringer i eksisterende og ny infrastruktur, innenfor veg, vann, avløp og eiendomsmasse.

2. ØKONOMISKE FORUTSETNINGER OG HOVEDTREKK I ØKONOMIPLANEN

Dette kapittelet gir en oversikt over de viktigste forutsetningene for budsjettgrunnlaget, i form av økonomisk status, kommuneproposisjonen, samt andre forventede overordnede inntekter og utgifter i budsjettet.

2.1. ØKONOMISK STATUS

Gran kommune hadde etter flere år med lave netto driftsresultater; 2,7 % i 2017 og 2,5 % i 2018 som er godt over anbefalt nivå på 1,75 %. Resultatene har gitt gode muligheter for å styrke disposisjonsfondet. Samtidig har en valgt å bruke noe midler av disposisjonsfondet blant annet for å styrke budsjetttrammene innenfor Familie og velferd og Helse og omsorg. Årsaken til at rammene hadde behov for å styrkes, er betydelig merforbruk innenfor nevnte budsjettområder på grunn av for lave budsjetttrammer og for høyt aktivitetsnivå. I tillegg er det behov for å fortsette med endringsprosesser i organisasjonen. Merinntektene på blant annet skatt i tidligere år, som bidro til gode resultater, kan ikke forventes å fortsette på samme nivå framover. I tillegg hadde Gran kommune en nedgang i folketallet i 2018 som medfører reduserte overføringer fra staten.

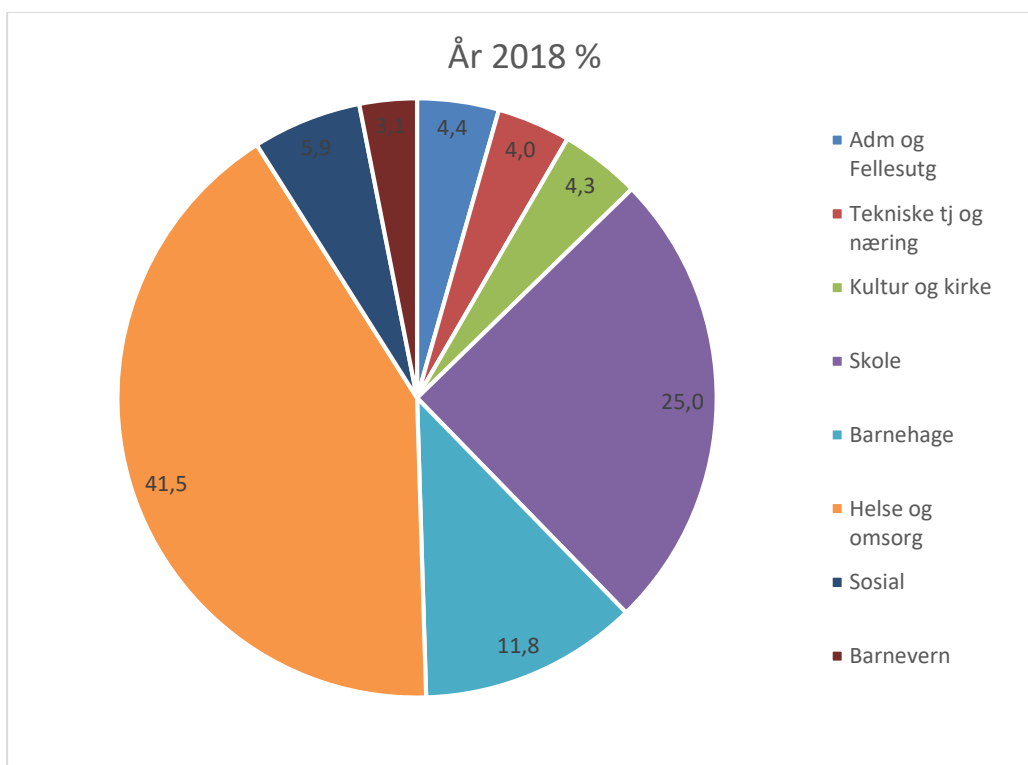
Investeringstakten har vært høy de siste årene og medfører en betydelig økt gjeld, som igjen belaster driftsbudsjettet med økende rente- og avdragsutgifter. Gjennomgang av investeringene til 1. tertial 2019 medførte at investeringer på ca 50 mill kr ble justert ned. Vedtaket forskyver disse investeringene til budsjett og økonomiplan for 2020 – 2023, noe som forskyver belastningen av renter og avdrag utover i perioden.

Rådmannen sier følgende om Gran kommunes økonomi og økonomistyring:

- Kommunen har hatt netto driftsresultat godt over anbefalt nivå i 2017 og 2018. Selv om driftsresultatet i 2017 inneholdt tilskudd fra NKOM var resultatet uten disse midlene på 1,3 %. I årsbudsjettene for 2019 og 2020 er også netto driftsresultat under anbefalt nivå. Lave netto driftsresultat er ikke bærekraftig på sikt. Det gir et viktig signal om at aktivitetsnivået er for høyt i forhold til forventede inntekter. Det er behov for en tilpasning av tjenestenivået og utgiftsnivået framover. Kommunen bør ha et mål om netto driftsresultat på 1,75 % av driftsinntektene. Planlagt utvikling gir resultater under dette nivået.
- Det har vært gjennomført noen avsetninger til disposisjonsfond de siste årene. I 2017 var fondet på 4,5 % av driftsinntekter og økte til 5,8 % i 2018. Det er videre budsjettert med avsetning i 2019 som kan bringe fondet opp på 8,1 % jfr justert budsjett pr juli 2019. Det må budsjetteres med videre avsetninger i perioden for å nå målet om et disposisjonsfond på 10 % av driftsinntektene. Av den grunn foreslår rådmannen å budsjettere med ca 10 mill kr i avsetning årlig i perioden.
- Kommunen har et moderat nivå på netto lånegjeld. Planlagte investeringer i økonomiplanperioden vil gi en betydelig økning i lånegjelda. Dette vil gi økte utgifter til renter og avdrag, som må dekkes av årlige inntekter. Dette gir ytterligere press på å få redusert aktivitetsnivået og tilhørende driftsutgifter.

På strategisamling for Kommunestyret i juni 2019 ble den økonomiske statusen gjennomgått. Rådmannens vurdering er at det fortsatt er nødvendig å redusere tjenestenivået med anslagsvis 20 mill kr i økonomiplanperioden, sett i forhold til investeringsnivå og inntektsnivå. Samtidig er det fortsatt behov for å styrke budsjettammene til Familie og velferd og Helse og omsorg noe for å redusere behovet for tilleggsbevilgninger gjennom året. Det må også frigjøres midler for å kunne gjennomføre investeringsplaner og samtidig etablere en mer robust økonomi med større buffere til å takle renteøkninger, inntektssvikt ol.

I følge årsmelding for 2018 er ressursfordelingen mellom tjenesteområdene i Gran kommune slik:

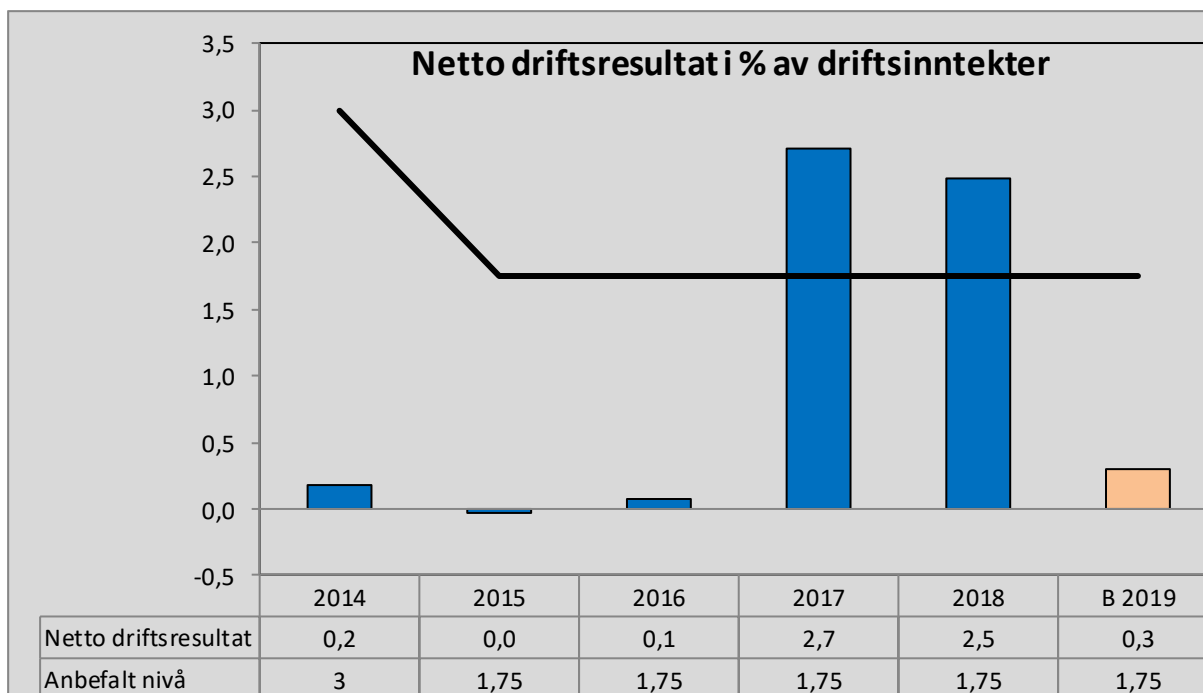

Utvalgte KOSTRA-tall underbygger rådmannens beskrivelse av endringsbehov.

Netto driftsresultat

Gran kommune har hatt varierende netto driftsresultat de senere årene.

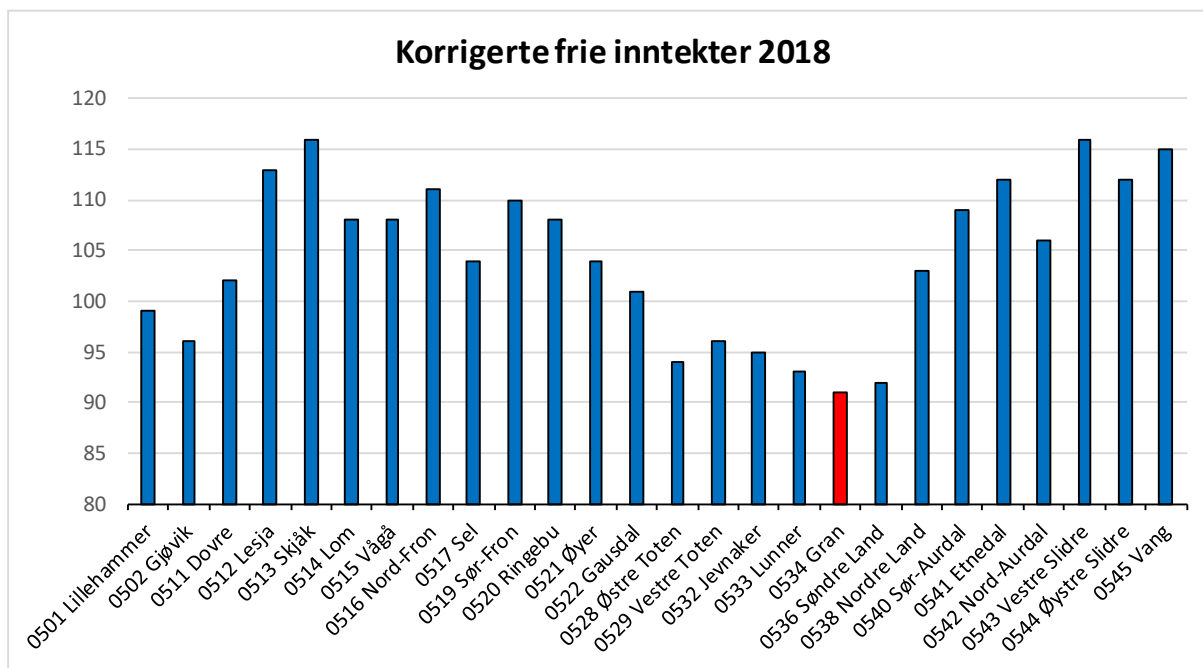
Nøkkeltall	Enhet	Gran kommune				Østre Toten	Lunner	Kostra-gruppe 10	Landet uten Oslo
		2015	2016	2017	2018	2018	2018	2018	
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	%	-	0,2	2,7	2,5	1,0	- 1,1	0,8	2,1

Teknisk beregningsutvalg (TBU) har i 2014 anbefalt at kommunene bør ha minimum 1,75 % netto driftsresultat for å kunne takle svingninger i inntektsnivå og for å skaffe noe egenkapital til framtidige investeringer.

Nivå på frie inntekter

Gran kommune er en lavinntektskommune og får lave overføringer gjennom det statlige inntektssystemet for kommunene. Lave inntekter legger begrensninger på kommunens økonomiske handlingsrom i økonomiplanperioden. Hvis inntektssystemet hadde gitt Gran kommune inntekter tilsvarende gjennomsnittet av norske kommuner ville en hatt ca 77 mill kr mer til tjenesteytingen i 2018.

Figuren viser regjeringens beregning av korrigerte frie inntekter i % av landsgjennomsnitt.

I kommunebarometerets analyse fra 2019 havner Gran kommune på en 127. plass. Plasseringen er justert med hensyn til økonomiske rammebetingelser. Nøkkeltallene er en god del bedre enn hva økonomiske forutsetninger skulle tilsi. Ser de bare på nøkkeltallene og ignorerer økonomiske forutsetninger, er kommunen på en 233. plass. Samlet sett er nøkkeltallene omtrent som normalen i Kommune-Norge.

2.2. ORDFØRERENS PRIORITERINGER

Gran kommune har de siste fire åra hatt et fallende folketall, og bosetting av flyktninger har bare i noen grad kompensert for dette. Det blir en hovedoppgave for ordføreren å snu befolkningsutviklinga. Det vil bli satset på barn og familie, tilrettelegging for etablering av nye arbeidsplasser og utbygging av bredbånd, slik at det skal bli enklere å bo og drive næring i hele kommunen.

Det avsettes en million hvert år i fire år som kommunal egenandel for å frigjøre statlige midler til bredbåndsutbygging og 200 000 kroner i året til å styrke utviklingsarbeidet for å gi grunnlag for ny vekst, og styrker satsing på etablering av virksomheter i kommunen, i et samarbeid med Hadelandshagen. Digital utvikling er også viktig for å kunne drive effektiv tjenesteproduksjon, og i budsjettet for 2020 er det satt av 2 mill kr til digitalisering og 1,5 mill kr videre i perioden.

Ordføreren vil videre prioritere barn og familie. Det innføres søskenmoderasjon for familier med barn i barnehage og skolefritidsordning. Dette gis virkning fra høsten 2020, kostnadsberegnet til kr. 200 000 og fra 2021 og ut perioden med 400 000 kroner.

Oppvekstområdet har en nedgang i antall barn, og derfor har rådmannen foreslått nedtrekk på 2,5 millioner i 2020. Ordføreren ønsker å begrense nedtrekket i 2020, for å gi tid til omstilling, og frigjør en politisk styrt ekstrabevilgning på 500 000 kroner til rådmannens vurdering innenfor oppvekstområdet. I tillegg legges det inn ytterligere 500 000 kroner for å gi sektoren mer rom til omstillingsprosessen og tilpasning til redusert barnetall.

Kulturskolen har gjennomgått en innsparing som følge av tidligere års omstillingsprosess i Gran kommune. Ordføreren vil styrke tilbudet med 200 000 kroner hvert år i økonomiplanperioden 2020-2023, slik at flere kan få undervisning i kulturskolen.

Det planlegges gjennomført et forsøksprosjekt med et daglig måltid i ungdomsskolen i 2021, med mål om statlig finansiering for et daglig måltid til alle elever i ungdomsskolen fra 2022.

Regjeringa kutter i støtte til frivilligsentralene i Gran. Dette medfører behov for omstilling. Det kommunale tilskuddet vil bli styrket med kr. 200 000 i forhold til rådmannens opprinnelige forslag, for å gi frivilligsentralene rom til å tilpasse seg mot 2021.

Innen helse og omsorg, vil det i økonomiplan-perioden 2021-2023 bli en styrking av helsesektoren, spesielt hjemmetjenesten, som gjør en stor innsats over hele kommunen. I tillegg vil det bli omdisponert tilsammen 5 millioner i fireårsperioden for å begrense tidligere planlagte nedskjæringer som i hovedsak ville rammet sykehjemmene.

Ordføreren ønsker å ta klimaarbeidet i Gran kommune videre, og setter av 200 000 kroner hvert år i økonomiplanperioden for å gjennomføre tiltak fra klimaplanen i kommune. Samtidig blir bygging av nytt sykehjem i massivt irstedenfor stål og betong et viktig klimatiltak.

Rådmannen oppgir at Gran kommune er en lavinntektskommune og i tillegg påvirker nedgang i folketallet inntektsnivået. Dette får følger for nivået på tjenestene i kommunen. Endringer i demografi viser nedgang i antall barn og elever i barnehage og skole, samtidig som antall eldre øker. I budsjettgrunnlaget fra rådmannen er rammene til Barnehage og skole og Familie og velferd er justert i perioden for nedgang i barnetallet. Fortsetter denne trenden mener rådmannen at det vil være nødvendig med en tydeligere dreining av ressurser mot omsorgssektoren.

Kommunen har en desentralisert struktur med mange tjenestesteder og en stor bygningsmasse. På grunn av lave bevilgninger over år til vedlikehold har vi opparbeidet et stort vedlikeholdsetterslep. I de 2 siste årene er vedlikeholdsbudsjettet styrket med henholdsvis 4,7 mill og ytterligere 0,9 mill kr.

Driften i Familie og velferd og Helse og omsorg har over tid vist en underdekning i forhold til behovet i sektoren. Det er derfor behov for å styrke disse budsjettområdene. Budsjetttrammene for helse og omsorg med 4,6 mill kr, herav 3 mill kr til hjemmetjenesten samt andre enkelttiltak i rammen. Familie og velferd styrkes med 7,7 mill kr, bl a til styrking av barnevernet med 4 mill kr.

Ordføreren har som mål å avsette ca 10 mill pr år i økonomiplanperioden, slik at det i fireårsperioden er et beregnet overskudd på 40 millioner. Målet er å bygge opp et disposisjonsfond som tilsvarer 10 % av driftsinntektene.

I budsjett og økonomiplanperioden og videre i 12 års investeringsplanen ligger det store investeringer. Rådmannen påpeker at dette medfører at renter og avdrag øker i perioden, og midler må frigjøres i driftsbudsjettet til å dekke opp dette. Alternativet er å redusere investeringsnivået. I K-sak 59/17 ble det vedtatt påkostning/opprusting av kommunens bygg med 150 mill kr i løpet av en 5 års årperiode. I budsjettet for 2019 og forslag til investeringsplan som nå er lagt, vil tiltakene bli gjennomført i perioden 2019 til 2031. De påkostningene og vedlikeholdet som er planlagt er nødvendig for å ivareta formuesbevaringsprinsippet. I forbindelse med 2. tertial 2019 er det kjent at totalrammen som er lagt inn i de planlagte påkostningene jfr K-sak 59/17 ikke er vil være tilstrekkelig. Det må gjøres en ny vurdering av alle formålsbygg.

Det lave inntektsnivået, høyt driftsnivå og økende renter og avdrag har medført at rådmannen i årene 2022 og 2023 har foreslått reduksjon i rammen til budsjettområdene for å komme i balanse.

Han forutsetter at dette må gjennomføres som en reduksjon av antall årsverk i de enkelte budsjettområdene for å redusere driftsnivået. Dette er innarbeidet i budsjettområdene, med unntak av 5.1 Kultur og samfunn VAR og 6.0 Politiske organer, med 4 mill kr i 2022 og 6,5 mill kr i 2023 som tilsvarer 6,7 og 10,8 årsverk. Reduksjonen i årsverk må tas ut ved naturlig avgang og eventuelle oppsigelser.

Ordføreren mener at planlagt økning i låneopptak som ligger i mottatt grunnlag er for høyt, og ønsker å nøye gjennomgå nyinvesteringer, og gjøre en prioritering ut fra behov, langsiktighet og lønnsomhet, før nye investeringer gjøres. En viktig prioritering vil være å starte bygging av et nytt helse- og omsorgssenter på Sagatangen i løpet av denne fireårsperioden.

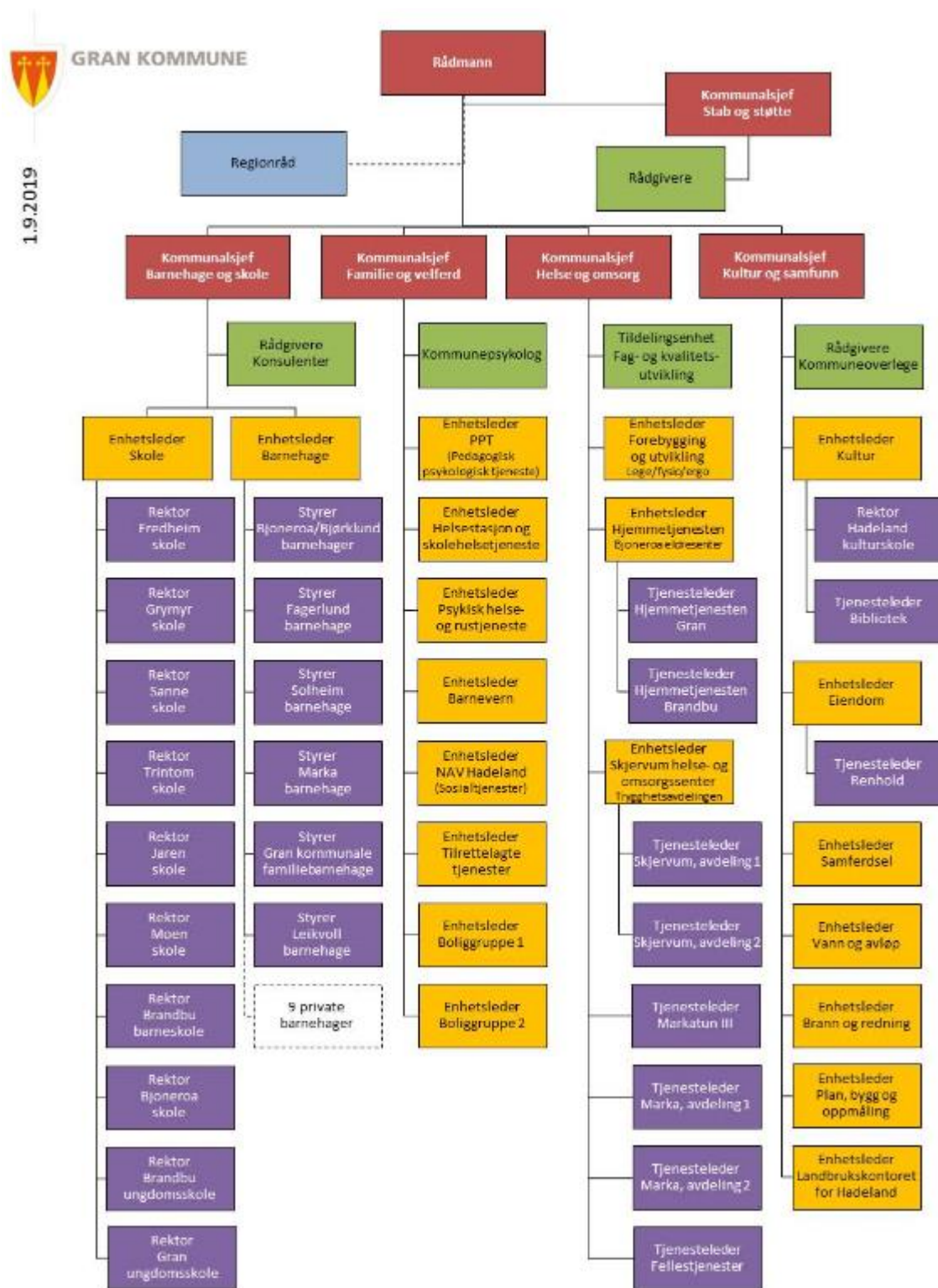
Rådmannens budsjettgrunnlag, som ordførerens budsjett bygger på, inneholdt både en økning i eiendomsskatten og betydelige innsparingstiltak. I tillegg mener rådmannen også at eiendomsskatten må økes i perioden. Dette er et krevende utgangspunkt å overta.

Rådmannen foreslår å gjennomføre en kontorjustering på 10 % av eiendomsskattegrunnlaget, øke eiendomsskattesatsen med 0,1 % samt redusere bunnfradraget til 50 000 kr. Dette vil gi en økt inntekt på ca 5,5 mill kr i 2020. Ordføreren vil gjøre en vurdering av dette og se på tiltak for å kunne gjøre eiendomsskatten mer rettferdig.

Rådmannen mener at i Gran, sammenlignet med andre kommuner jfr KOSTRA-tall og Kommunebarometeret er utgiftsnivået på tjenestene samlet sett på et fornuftig utgiftsnivå. Utfordringene er først og fremst omfanget av tjenestene i forhold til kommunens totale inntektsnivå. Rådmannen mener at disse over tid må reduseres.

Ordføreren støtter rådmannen i å jobbe systematisk med organisasjonskultur, arbeidsmiljø og sykefravær. Her har lederne våre en sentral rolle, og det må jobbes kontinuerlig med lederutvikling. Ordføreren mener vi har et godt verdigrunnlag å bygge på, i arbeidsgiverplattformen "Vi i Gran". For å holde verdiene levende, må vi involvere medarbeiderne våre og stadig være bevisst våre holdninger og handlinger. Utvikling og vedlikehold av organisasjonskultur må skje på alle nivåer i kommunen. Innovasjonsstrategien gir en overordnet føring på nytenkning, utvikling og prøving og feiling som er bra!

Gran kommune organisasjonskart er pr 1. september slik:

Det er viktig at rådmannen har fokus på mestringsledelse og myndiggjorte medarbeidere. Medarbeiderundersøkelser, vil være et viktig verktøy i denne sammenhengen. Resultatet av 10-faktorundersøkelsen i 2018 viste at vi er på nivå med landsgjennomsnittet. 10-faktor blir tema i forbindelse med ledersamlinger og tverrfaglige nettverksgrupper for ledere i tiden framover.

Gran kommune har et gjennomsnittlig sykefravær på rundt 7,7 % så langt i 2019. Rådmannen mener det derfor ikke er naturlig å forvente at en kan hente vesentlig økonomisk gevinster ved et lavere sykefravær. Ordføreren er allikevel av den oppfatning at arbeid med sykefravær skal være høyt prioritert. I tillegg må arbeidet med heltidskultur intensiveres.

Administrative kostnader ligger ifølge KOSTRA og Kommunebarometeret på et lavt nivå i forhold til sammenlignbare kommuner. Rådmannen mener at ytterligere innsparinger i staben vil medføre fjerning av oppgaver, redusert kvalitet på oppgaveløsning og redusert servicenivå for innbyggerne og internt i organisasjonen.

Rådmannen mener det er nødvendig å gjøre politiske prioriteringer nå, for å bevare en stabil økonomisk situasjon i årene framover. Ordføreren vil ta denne utfordringen, og ser det som et mål at pengene i større grad må tjenes før de brukes, og spesielt viktig er det å investeres klokt. Kommunens investeringsprosjekter må sikre gode helhetlig og langsiktige løsninger for kommunen. Prosjektene lønnsomhet skal vurderes i forhold til kost/nytte og lønnsomhet, slik at de i minst mulig grad belaster kommunens evne til å levere gode tjenester til innbyggerne og heller kan bidra positivt. Det vil også bli prioritert hvilke prosjekter som skal igangsettes når, men bygg av nye omsorgsboliger med bemanning og sykehjem vil ha prioritet.

2.3. FORUTSETNINGER I BUDSJETTFORSLAGET

Pris og lønnsvekst

Forutsetninger fra statsbudsjettet er lagt inn i budsjettet. Det samme gjelder helårsvirkning av lønnsoppgjørene. De fleste kommunale gebyrer er forutsatt å øke med deflator på 3,1%.

For øvrig vil avvikende prisjusteringer fremmes gjennom egne saker i tilknytning til budsjettbehandlingen.

Pensjon/premieavvik

Pensjon består av 3 størrelser; pensjonspremie, netto pensjonskostnad og premieavvik.

- Pensjonspremien (betalt premie) har betydning for likviditeten.
- Netto pensjonskostnaden (pensjonskostnad beregnet av aktuarer ut fra forutsetninger fastsatt av Finanstilsynet og KMD) skal utgiftsføres i regnskapet og har direkte betydning for driftsbudsjettet.
- Årets premieavvik (differanse mellom betalt premie og netto pensjonskostnad) skal fordeles (amortiseres) og utgiftsføres i påfølgende år. Høye premieavvik som medfører at det samlede premieavviket øker gjør at likviditeten svekkes og utgiftene blir regnskapsmessig fordelt over flere år.

Kommunal og moderniseringsdepartementet (KMD) fastsetter hvert år forutsetningene for beregning av pensjonskostnadene.

Netto pensjonskostnaden reduseres noe fra 2019 til 2020, dette har sammenheng med at det fra 1.01.2020 innføres nye regler for offentlig tjenestepensjon. De samlede kostnadene som følge av endringene vil ikke øke over tid. Premien vil øke i en periode fra 2020 på grunn av endringene og det medfører høyere premieavvik. Det amortiserte premieavviket for 2020 øker. Endringene i kostnader og amortisert premieavvik er innarbeidet i budsjettet for 2020.

Videre utover i perioden er økning i pensjonskostnad og premieavvik så usikkert at nivået i 2020 videreføres. Økningen skal i utgangspunktet dekkes av den beregnede lønnsveksten som bl.a. vil komme i Statsbudsjettet.

Prognosen for premieavvik i 2020 er høy på grunn av at tilføring av overskudd fra 2019 er avhengig av KLP's resultat for 2019. Overskuddet tilføres premiefond og reduserer premien som skal innbetales og årets premieavvik.

Nedenfor vises en prognose på premieavvik:

Utvikling i premieavvik	Regnskap 2013	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Regnskap 2018	Prognose 2019	Prognose 2020
Inngående balanse	52 837	53 999	74 666	61 543	61 949	62 239	66 963	80 225
Amortisert premieavvik	-5 449	-6 109	-10 003	-9 507	-10 923	-11 935	-14 177	-17 958
Inneværende års premie	6 611	26 776	-3 120	9 913	11 213	16 659	27 439	51 810
Utgående balanse	53 999	74 666	61 543	61 949	62 239	66 963	80 225	114 077

Selvkostberegninger

Fra 2017 ble selvkostområdene vann og avløp skilt ut fra virksomhetsområdet Teknisk, og gitt et eget budsjettområde. Dette er gjort for lettere å se effekter av gebyrberegninger og politiske prioriteringer for VA sektoren.

Gran kommune beregner kommunale gebyrer i tråd med retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (H-3/14, Kommunal og moderniseringsdepartementet, februar 2014). Selvkost innebærer at kommunens kostnader med å frembringe tjenestene skal dekkes av gebyrene som brukerne av tjenesten betaler. Kommunen har ikke anledning til å tjene penger på tjenestene. En annen sentral begrensning i kommunens handlingsrom er at overskudd fra det enkelte år skal tilbakeføres til abonnentene eller brukerne i form av lavere gebyrer innen de neste fem årene. Fra 2020 vil det være en egen forskrift for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester.

Forurensningsloven setter et lovmessig krav om at tømning av slamavskillere (septiktanker) skal danne grunnlag for innbyggernes gebyrer. Gran kommune har vedtatt at selvkost skal danne grunnlag for innbyggernes gebyrberegning i vann- og avløps-tjenesten.

Når det gjelder tjenestene; plan- og byggesaksbehandling, oppmåling og matrikkelføring og feiing ble vedtak om 100 % kostnadsdekning av disse tjenestene gjort med virkning fra 2016. Bakgrunnen for

dette er at i år med høye gebyrinntekter vil disse bli avsatt til bundet fond til framtidig bruk i år med lavere gebyrinntekter. I tillegg kan «underskudd» framføres til framtidige regnskap hvis det ikke er avsatte midler i fondet.

Gebyrene justeres etter deflatoren i statsbudsjettet. Ved reduksjon av gebyr eller økning utover deflatoren fremmes egne saker til politisk behandling.

Det er pr 31.12.2018 avsatt følgende på bundne fond knyttet til selvkosttjenestene:

- 3,6 mill kr til avløp
- 1,7 mill kr til vann
- 3,6 mill kr til septikk
- 0,7 mill kr til kontrollgebyr
- 0,8 mill kr til feiing
- 0,2 mill kr til kart og oppmåling
- 0,3 mill kr til byggesak

Renovasjon

Det er Hadeland og Ringerike avfallsselskap A/S som utfører renovasjonstjenesten for Gran kommune. Renovasjon reguleres i Lov om vern mot forurensning og om avfall (forurensningsloven) av 13. mars 1981, § 34. Innenfor avfallsområdet (husholdningsavfall) er det et lovmessig krav om at selvkost skal danne grunnlag for innbyggernes brukerbetaling. Kommunene er pålagt å ha full kostnadsdekning. HRA A/S skiller ut monopoldelen fra det øvrige regnskapet og har et mellomværende med kommunene knyttet til akkumulert over-/underskudd i monopoldelen. Mellomværendet godskrives/belastes rente.

2.4. BUDSJETT OG ØKONOMIPLAN 2020 – 2023, DRIFT.

Nedenfor redegjøres det for økonomiske forutsetninger som i hovedtrekk viser hvilken økonomisk status Gran kommune har per nå og hvordan disse nøkkeltallene vil utvikle seg hvis forslag til budsjett og økonomiplan for 2020 - 2023 gjennomføres.

Bevilgningsoversikt drift

(tall i hele tusen kr.)	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Rammetilskudd	-403 597	-419 372	-427 653	-426 556	-426 405	-426 249
Inntekts- og formueskatt	-356 430	-353 980	-367 872	-367 872	-367 872	-367 872
Eiendomsskatt	-7 668	-5 500	-11 000	-18 000	-18 000	-18 000
Andre generelle driftsinntekter	-59 249	-48 369	-42 222	-37 240	-31 600	-29 538
Sum generelle driftsinntekter	-826 944	-827 221	-848 747	-849 668	-843 877	-841 659
Sum bevilgning drift, netto (budsjettområdene)	746 006	758 291	777 865	766 230	757 463	752 151
Avskrivninger	45 086		47 000	47 000	47 000	47 000
Sum netto driftsutgifter	791 092	758 291	824 865	813 230	804 463	799 151
Brutto driftsresultat	-35 852	-68 930	-23 882	-36 438	-39 414	-42 508
Renteinntekter	-4 743	-4 708	-4 596	-4 445	-4 295	-4 145
Utbytte	-2 953	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	-727	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Renteutg	15 705	25 242	24 169	26 978	28 632	29 571
Avdrag på lån	45 421	48 080	50 498	55 538	59 756	61 909
Netto finansutgifter	52 703	65 614	67 071	75 071	81 093	84 335
Motpost avskrivninger	-45 086		-47 000	-47 000	-47 000	-47 000
Netto driftsresultat	-28 235	-3 316	-3 811	-8 367	-5 321	-5 173
Disponering eller dekning av netto driftsresultat:						
Overføring til investering	2 115					
Netto avsetning til eller bruk av bundne driftsfond	598	-5 167	-4 311	-4 311	-4 311	-4 311
Netto avsetning til eller bruk av disposisjonsfond	18 878	8 483	8 122	12 678	9 632	9 484
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	-13 520	-	-	-	-	-
Netto avsetninger	8 071	3 316	3 811	8 367	5 321	5 173
Sum disponering eller dekning av netto driftsresultat	-20 164	-	-	-	-	-

Bevilgningsoversikt drift del B

Sum netto bevilgning del B						
1.0 Rådmann og stab	33 745	33 776	32 660	31 410	31 210	31 210
1.1 Fellestjenester	48 709	69 558	61 542	59 383	58 383	58 383
2.2 Barnehage og skole	235 472	236 358	246 810	247 493	246 043	244 963
3.0 Familie og velferd	168 931	153 682	161 562	158 284	156 053	155 553
4.0 Helse og omsorg	189 764	184 989	194 243	194 243	194 243	193 543
5.0 Kultur og samfunn	80 480	83 325	87 634	87 060	85 162	84 706
5.1 Kultur og samfunn VAR	-16 158	-17 507	-19 433	-25 056	-26 478	-29 670
6.0 Politiske organer	7 366	8 793	8 386	8 952	8 386	9 002
Sum	748 309	752 974	773 404	761 769	753 002	747 690

Overordnede inntekter

Overordnet formål er å gi kommunene forutsetninger for et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne. De frie inntektene kan disponeres etter kommunestyrets prioriteringer så lenge lovpålagte oppgaver gjennomføres på en forsvarlig måte.

For Gran kommune gir statsbudsjettet følgende utslag for de frie inntektene:

(tall i hele tusen kr.)	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Rammetilskudd	-403 597	-419 372	-427 653	-426 556	-426 405	-426 249
Inntekts- og formuesskatt	-356 430	-353 980	-367 872	-367 872	-367 872	-367 872
Eiendomsskatt	-7 668	-5 500	-11 000	-18 000	-18 000	-18 000
Andre generelle driftsinntekter	-59 249	-48 369	-42 222	-37 240	-31 600	-29 538
Sum generelle driftsinntekter	-826 944	-827 221	-848 747	-849 668	-843 877	-841 659
Sum bevilgning drift, netto (budsjettområdene)	746 006	758 291	777 865	766 230	757 463	752 151
Avskrivninger	45 086		47 000	47 000	47 000	47 000
Sum netto driftsutgifter	791 092	758 291	824 865	813 230	804 463	799 151
Brutto driftsresultat	-35 852	-68 930	-23 882	-36 438	-39 414	-42 508

Rammetilskudd og ordinære skjønnsmidler

Inntektssystemet for kommunene fordeler rammetilskuddet mellom kommunene og omfordeler skatteinntekter. Inntektssystemet består av flere elementer, slik som kostnadsnøkler i utgiftsutjevningen, de regionalpolitiske tilskuddene og de ulike skatteelementer. Dagens inntektssystem er sett i sammenheng med den pågående kommunereformen og legger vekt på følgende:

- Storbyene er viktige for utviklingen i den enkelte landsdel, og en stadig større del av befolkningen bor i byer. Regjeringen vil derfor føre en aktiv storbypolitikk, og en ny regionalpolitikk der storbyene og regionene omkring utvikler et samspill til det felles beste
- Kommuner med sterk vekst har særskilte utfordringer. Regjeringen vil derfor styrke økonomien i kommuner med store investeringsbehov som følge av sterk befolkningsvekst
- Noen av de regionalpolitiske ordningene er gjort mindre kommuneavhengig og mer avhengig av innbyggertall
- Innføring av strukturkriterium for å gradere basistilskudd

Kommunene søker hvert år fylkesmannen om ordinære skjønnsmidler. Ordningen skal dekke opp for forhold som den enkelte kommune ikke har herredømme over selv, og som ikke dekkes tilstrekkelig gjennom gjeldende inntektssystemet for kommunene. Midlene blir tildelt i statsbudsjettet og Gran kommune vil motta 1 mill kr i skjønnsmidler i 2020.

Inntektsutjevning

Inntektsutjevningen skal utjevne noe av forskjellene i skatteinntekter mellom kommunene. Inntektsutjevningen for kommunene omfatter inntekts- og formuesskatt fra personlige skatteyttere og naturressursskatt fra kraftforetak. Fra 2010 blir kommuner med skatteinntekter under landsgjennomsnittet kompensert for 60 prosent av differansen mellom egen skatteinntekter og landsgjennomsnittet. Kommuner med skatteinntekter på under 90 prosent blir kompensert med 35 prosent av differansen mellom egne skatteinntekter og 90 prosent av landsgjennomsnittet. Finansieringen av tilleggs-kompensasjonen skjer ved at hver kommune trekkes med et likt beløp per innbygger. Gran kommune ligger på ca. 80 % av landsgjennomsnittet i skatteinntekter.

Inntekts- og formuesskatt

I 2019 var det kommunale skatteøre satt til 11,55 %. I statsbudsjettet for 2020 er dette redusert med 0,45 prosentpoeng til 11,1%. Staten har fortsatt en målsetting om at skatteinntektene skal utgjøre 40 % av kommunenes samlede inntekter selv med endringen i skatteøre.

Skatt på eiendom

Eiendomsskatten for 2019 ble vedtatt med en kontorjustering av takstgrunnlaget med 20 %.

Eiendomsskattesatsen ble satt til 0,1 % av takstgrunnlaget og 200 000 kr i bunnfradrag.

Eiendomsskattereglene er endret fra 2020. Det medfører at det er innført en obligatorisk reduksjonsfaktor på eiendomsskattetakstene på 30 % for all bolig- og fritidseiendom.

Rådmannen forslår å øke eiendomsskattesatsen til 0,2 %. I tillegg foreslås det å foreta en kontorjustering på 10 % samt å justere ned bunnfradraget til 50 000 kr. Dette vil gi Gran kommune en merinntekt på ca 5,5 mill kr i 2020.

I økonomiplanperioden foreslås det en økning med 0,1 % i 2021 tilsvarende 7 mill kr i økte inntekter.

Andre generelle statstilskudd

Tilskudd til mottak av flyktninger (integreringsmidler) ligger i budsjettet med basis i mottak av 24 flyktninger pluss familiegjenforening pr år og etablert aktivitet i fra 2019.

Vertskommunetilskudd gis til kommuner som var vertskap for sentralinstitusjoner for psykisk utviklingshemmede da HVPU-reformen ble gjennomført. For Gran kommune var det beboere ved Hjertebo og Stein som ble omfattet av ordningen. Tilskuddet gis med et beløp pr. bruker. Gran kommune har i mange år hatt et stabilt antall vertskommunebrukere. Dette er i ferd med å endre seg da flere av brukerne begynner å bli eldre. Fire brukere har falt fra i løpet av de siste årene, noe som medfører redusert tilskudd, da tilskuddet gis per bruker som i dag er totalt 9. Det er vanskelig å anslå hvor raskt antallet brukere vil reduseres, men kommunen må forberede helse og omsorgssektoren på fortsatt frafall og dermed redusert tilskudd.

Rente- og avdragskompensasjon for skolebygg og sykehjem/omsorgsboliger er budsjettert med beregnede tilskudd i henhold til prognose fra Husbanken i økonomiplanperioden.

Detaljert oversikt er vist i detaljtabellen for «overordnede inntekter og utgifter» i budsjettets kapittel 8.2

Sum bevilgning drift, netto (budsjettområdene)

Dette er bevilgningen som er gitt i del B til budsjettområdene. Sum som er vist i bevilgning del B er korrigert for bruk og avsetning til bundne fond for å gi riktig netto driftsresultat.

Avskrivninger

Beregnete avskrivninger for perioden.

Brutto driftsresultat

Brutto driftsresultat er differanse mellom sum generelle driftsinntekter og sum netto driftsutgifter.

Finansinntekter og finansutgifter

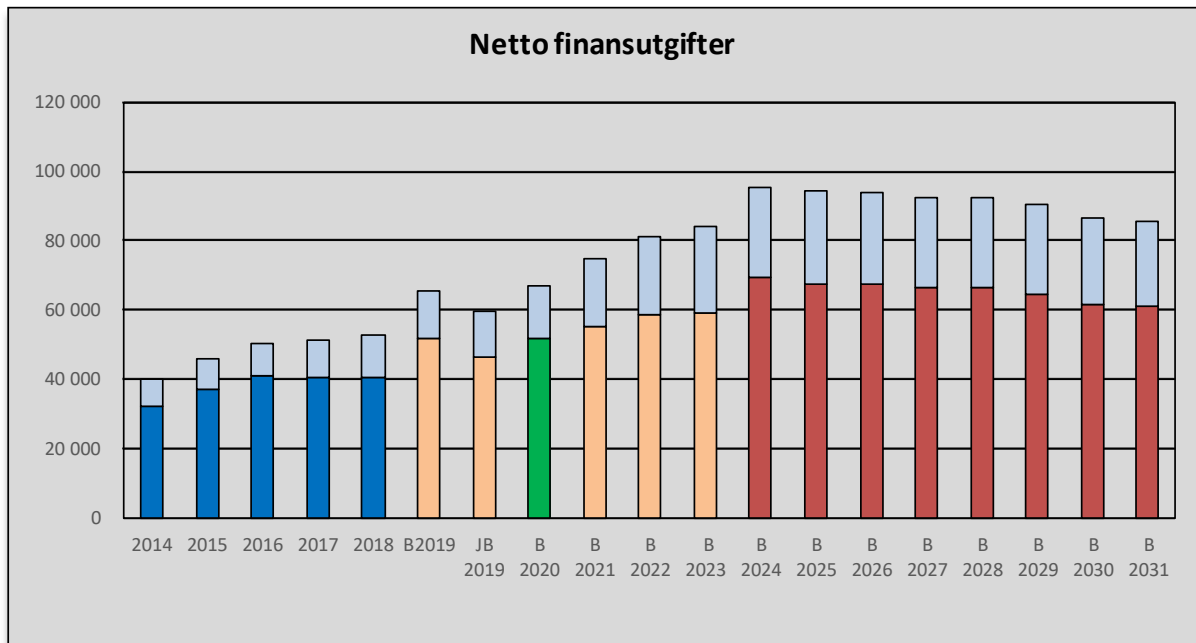
(tall i hele tusen kr.)	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Renteinntekter	-4 743	-4 708	-4 596	-4 445	-4 295	-4 145
Utbytte	-2 953	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	-727	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Renteutg	15 705	25 242	24 169	26 978	28 632	29 571
Avdrag på lån	45 421	48 080	50 498	55 538	59 756	61 909
Netto finansutgifter	52 703	65 614	67 071	75 071	81 093	84 335

Netto finansutgifter

Gran kommunes netto finansutgifter består i hovedsak av renteinntekter, renteutgifter, avdrag og utbytte fra Glitre Energi og Hadeland Kraft. I tillegg er det plassert 40 mill kr i finansielle omløpsmidler for å få en bedre avkastning enn på vanlige bankvilkår.

Avdrag er beregnet etter avdragstid på 30 år med ½ års effekt det året lånet tas opp. Renter i 2020 beregnet ut fra låneopptak ultimo august. Videre i perioden med ½ års effekt i året lånet tas opp.

Detaljert oversikt er vist i detaljtabellen for «Renter, avdrag, utbytte og fond» jfr kapittel 8.3 i budsjettokumentet.

(tall i hele tusen kr.)

Renteutvikling

Kommunalbanken har de siste årene utgitt et dokument som skal hjelpe kommunesektoren i å vurdere en realistisk budsjettrente i kommende økonomiplanperiode. Kommunalbankens anbefaling er slik:

Budsjettår	Nibor 3 md snitt årlig, pr 22/08-19	KNB's forslag til budsjettrente (0,6) i påslag	Forslag til budsjettrente
2020	1,57	2,17	2,25
2021	1,42	2,02	2,25
2022	1,37	1,97	2,25
2023	1,35	1,95	2,25

I tillegg til Kommunalbanken er flere kilder vurdert og rådmannen har fastsatt budsjettrenten til 2,25 % i perioden 2020 – 2023 og 3,0 % i perioden 2024 - 2031 ut fra eksisterende låneportefølje.

De siste årene har kommunen hatt en økende økonomisk belastning av netto finansutgifter i regnskapet. Denne utviklingen presser både økonomisk balanse og tjenestenivå. Forslaget til budsjett og økonomiplan 2020 - 2023 viser at denne utviklingen vil fortsette, noe det totale driftsbudsjettet ikke har rom for uten betydelige innsparinger.

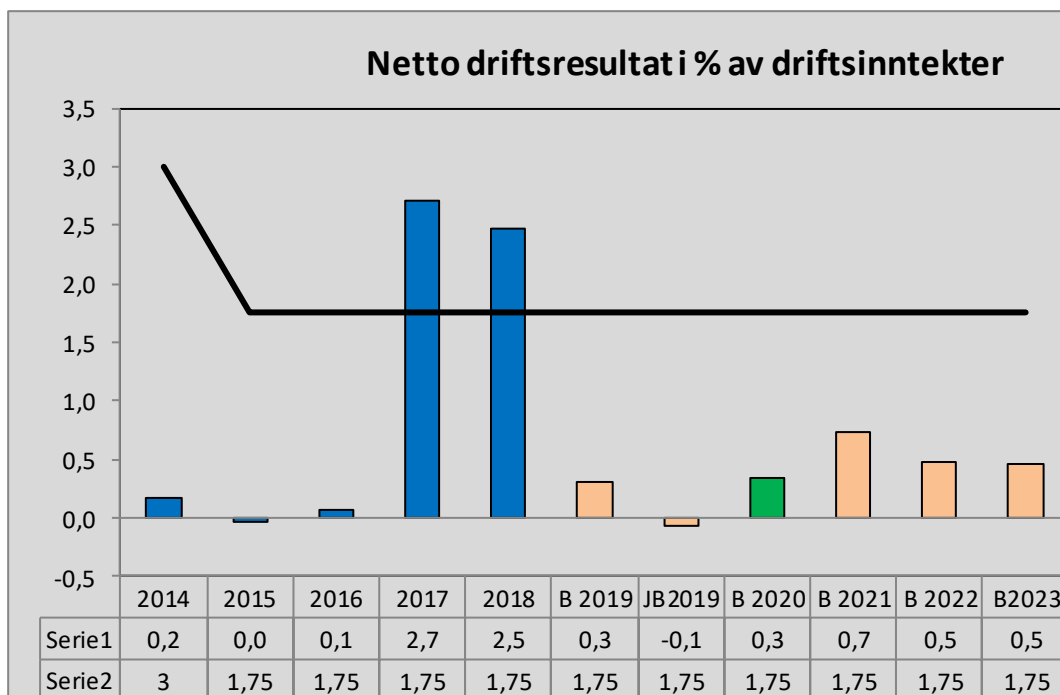
Kapitalkostnader (renter og avdrag) fra investeringer i vann og avløp er vist i lys blå farge som en del av grafene nedenfor. Disse utgiftene finansieres av gebyrene på vann og avløpstjenester.

Netto driftsresultat og motpost avskrivninger

(tall i hele tusen kr.)	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Motpost avskrivninger	-45 086		-47 000	-47 000	-47 000	-47 000
Netto driftsresultat	-28 235	-3 316	-3 811	-8 367	-5 321	-5 173

Avskrivninger skal ikke ha resultateffekt i det kommunale regnskapet. Siden avskrivninger inngår i sum driftsutgifter, korrigeres dette med motpost avskrivninger før netto driftsresultat.

Forslaget til budsjett for 2020 viser at netto driftsresultat i % av sum driftsinntekter (her inngår både sum generelle driftsinntekter og driftsinntekter som er ligger i budsjettområdene) er svakere enn anbefalt. I 2020 er netto driftsresultatet klart under anbefalt nivå, hvis ikke kommunen gjør endringer i form av lavere investeringstakt eller reduserte driftsutgifter på bakgrunn av et redusert tjenestenivå.

Fondsavsetninger

Disponering eller dekning av netto driftsresultat:						
Overføring til investering	2 115					
Netto avsetning til eller bruk av bundne driftsfond	598	-5 167	-4 311	-4 311	-4 311	-4 311
Netto avsetning til eller bruk av disposisjonsfond	18 878	8 483	8 122	12 678	9 632	9 484
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	-13 520	-	-	-	-	-
Netto avsetninger	8 071	3 316	3 811	8 367	5 321	5 173
Sum disponering eller dekning av netto driftsresultat	-20 164	-	-	-	-	-

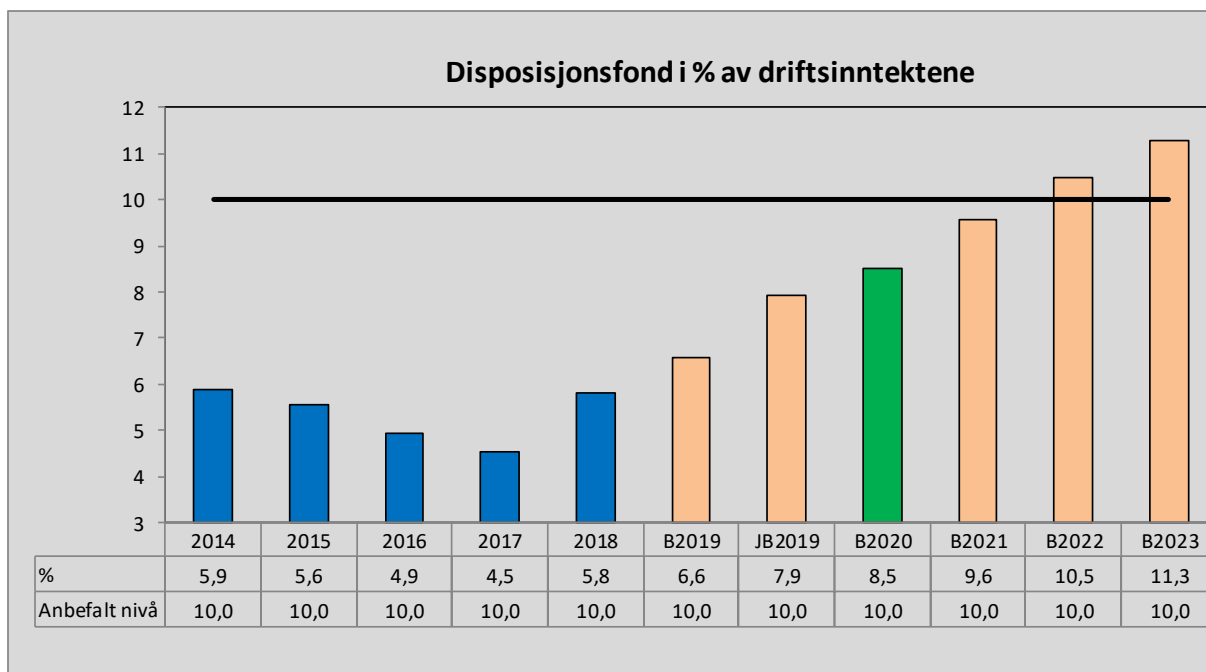
Disposisjonsfond

Budsjettforslaget legger til grunn at kommunen styrker disposisjonsfondet med 8,1 mill kr i 2020, ca 40 millioner totalt i økonomiplanperioden. Inkludert i dette er 0,3 mill kr til avsetning til Randsfjordens reguleringsfond pr år i planperioden.

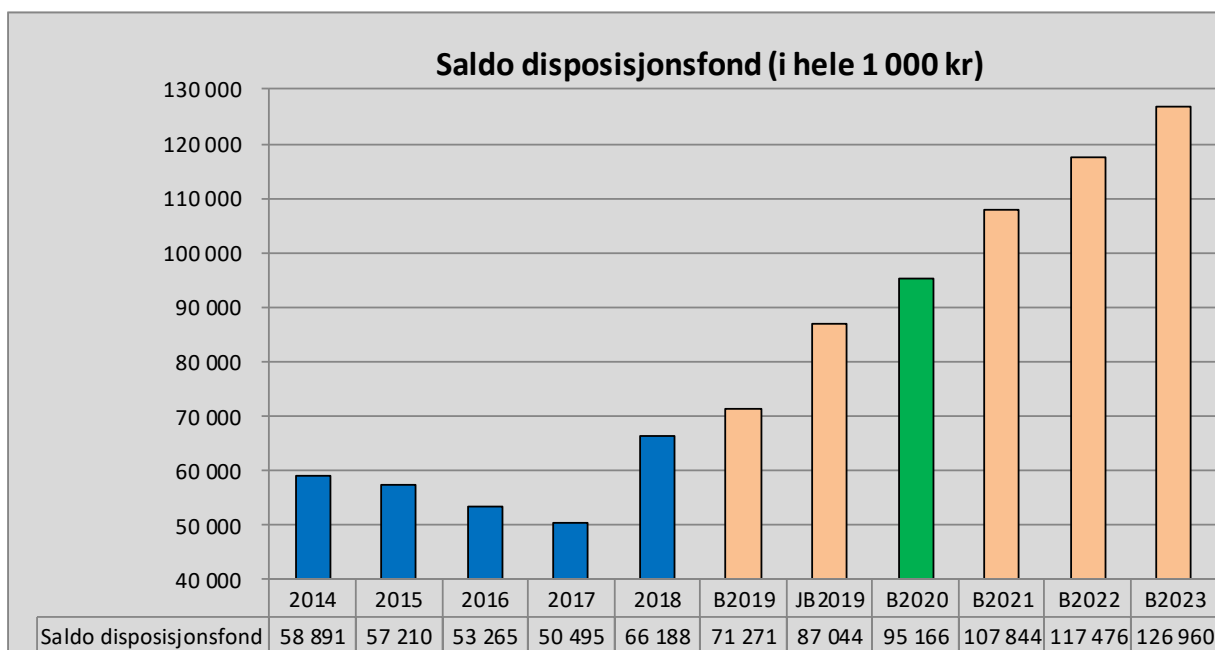
En har valgt å benytte fondsmidler for å styrke digitaliseringsarbeidet i økonomiplanperioden, dette er gjort med 6,5 mill kr i perioden. Resterende 0,3 mill kr er bruk av Randsfjordens reguleringsfond til næringsformål.

Gran kommune har de senere årene hatt disposisjonsfond på mellom 5 og 7 % av kommunens inntektsnivå. Dette er noe lavere enn fylkesmannens anbefaling om minimum 10 % for å kunne takle svingninger i inntektsnivået. Disposisjonsfond er driftsmidler som er til disposisjon for kommunestyret.

Forslaget til budsjett og økonomiplan 2020-2023 viser en økning i avsetning til disposisjonsfond. Dette vil bringe kommunen opp på fylkesmannens anbefalte nivå på disposisjonsfond.

Figuren nedenfor viser utviklingen i disposisjonsfond i økonomiplanperioden:

Totalt sett har Gran kommune en forholdsvis brukbar fondsbeholdning. Det er viktig at dette økte nivået som økonomiplanen legger opp til opprettholdes i framtida for å ha en tilfredsstillende likviditet og styrke til å takle svingninger i inntektsnivået og uforutsette utgifter.

Andre fond

Det planlegges avsetning av renter på bundne fond (for eksempel selvkostfond) med 0,15 mill kr pr år i perioden.

Bundne fond er ubrukte øremerkede midler (midler gitt av eksterne parter) som kun kan benyttes til å finansiere bestemte formål. Ubundne investeringsfond er investeringsmidler som er til kommunestyrets disposisjon. Bundne investeringsfond er ubrukte øremerkede investeringsmidler (gitt av eksterne parter) som kun kan finansiere bestemte formål.

Alle tall i hele 1000 kr	Regnskap 2018	Til disposisjon pr. september 2019
Bundne driftsfond		
Næringsfond	4 530	4 530
Selvkostfond avløp	3 605	3 605
Selvkostfond vann	1 680	1 680
Selvkostfond septikk	3 598	3 597
Selvkostfond feiing	803	803
Selvkostfond kart/oppmåling	164	164
Selvkost kontrollgebyr	733	733
Selvkost byggesak	272	272
NKOM bredbånd	15 280	15 280
Andre bundne driftsfond	16 730	16 373
Sum bundne driftsfond	47 395	47 038
Ubundne investeringsfond		
Investeringsfond	2 452	2 452
Kraftfond	29 627	29 627
Sum ubundne investeringsfond	32 079	32 079
Bundne investeringsfond		
Sum bundne investeringsfond	2 104	2 104

Diverse mindre gavefond, avsatte tilskuddsmidler m.m. er ikke med i oversikten.

2.5. BUDSJETT OG ØKONOMIPLAN 2020 – 2023, INVESTERINGER.

Bevilgningsoversikt investering

(tall i hele tusen kr.)	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Investeringer i varige driftsmidler	117 686	207 350	209 465	231 992	241 679	186 714
Tilskudd til andres investeringer	600	2 000	3 630	1 000	1 000	1 000
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	3 185	3 400	2 900	2 900	2 900	2 900
Utlån av egne midler						
Avdrag på lån						
Sum investeringsutgifter	121 471	212 750	215 995	235 892	245 579	190 614
Kompensasjon for merverdiavgift	-7 671	-21 050	-22 581	-32 958	-36 146	-32 153
Tilskudd fra andre	-12 854	-23 034	-5 000	-73 145	-78 338	-69 413
Salg av varige driftsmidler	-17 471		-10 000		-2 000	-15 700
Salg av finansielle anleggsmidler						
Utdeling fra selskaper						
Mottatte avdrag på utlån av egne midler			-2 683	-2 683	-2 683	-2 683
Bruk av lån	-80 816	-165 266	-175 514	-126 889	-126 195	-70 448
Sum investeringsinntekter	-118 812	-209 350	-215 778	-235 675	-245 362	-190 397
Videreutlån (startlån)	8 568	10 000	15 000	10 000	10 000	10 000
Bruk av lån til videreutlån (startlån)	-8 568	-10 000	-15 000	-10 000	-10 000	-10 000
Avdrag på lån til videreutlån (Startlån)	3 455	3 955	4 971	5 388	5 721	6 055
Mottatte på videre utlån	-9 055	-3 955	-4 971	-5 388	-5 721	-6 055
Netto utgift videreutlån	-5 600	-	-	-	-	-
Overføring fra drift	-2 115			-	-	-
Netto avsetning til eller bruk av bundne investeringsfond	8 241					
Netto avsetning til eller bruk av ubundet investeringsfond			-217	-217	-217	-217
Bruk av disposisjonsfond	-3 185	-3 400				
Dekning av tidligere års udekket beløp						
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	2 941	-3 400	-217	-217	-217	-217
Fremført til dekning i senere år (udekket beløp)	-	-	-	-	-	-

Bevilgningsoversikt del B

(tall i hele tusen kr.)	Budsjett	Økonomiplan		
	2020	2021	2022	2023
Nytt sykehjem og omsorgsboliger på Sagatangen	18 450	124 150	124 150	124 150
Boligplan - Bolig for psykiatri/rus	500	11 250	11 250	
Boligplan - sterkskjermet bolig		500	15 500	
Boligplan - heldøgns bemannet bolig Brandbu				500
Boligplan - avlastningsenhet				11 000
Driftstasjon (Vegstasjon)	24 000			
Barrierevaskeri (Driftstasjon)	10 000			
Hjelpemiddellager (Driftstasjon)	3 000			
Oppgradering og påkostning kommunale bygg	14 000	14 000	14 000	14 000
Oppgradering veger	1 700	1 700	1 700	1 700
Trafikksikring	1 500	1 500	1 500	1 500
Ladestasjoner for ladbare kjøretøy		1 214	1 214	1 214
Oppgradering gateløys	175			
Forprosjekt for vurdering av videreutvikling Granvang		500		
Brandbu sentrum - flomsikring broprosjekt	9 200			
Egenandel flomsikring Brandbu	16 000	24 000		
Brandbu sentrum - sentrumsutvikling			2 025	
Gran sentrum - gang-/sykkelveg		2 658		
Gran sentrum - park og beplantning			1 070	
Gran sentrum - forlengelse av Storgata	500		5 000	
Gran sentrum - Torg				3 200
Mohagen sør	25 000			
Ikt sentralt	1 200	1 200	1 200	1 200
Kirkelig fellesråd	1 000	1 000	1 000	1 000
Deltakelse i finansiering av nye legevaktlokaler GIL	2 630			
Egenkapitalinskudd KLP	2 900	2 900	2 900	2 900
Biler brann og redning		4 500		
Biler feiing	700	350		
Utskifting av maskiner/biler Samferdsel	3 000	1 500	2 000	2 000
Utskifting av biler Eiendom	500	500		
Tyngre utstyr Brann	180	120	120	300
Hjemmetjenesten - to nye el-biler	660			
El-bil til felles bruk rådhuset	400			
Reinvesteringer VA-ledningsnett	8 000	8 000	8 000	8 000
V/A - Etablering av krisevannforsyning	5 000			
Hovedplan V/A Plassbakken - Teslo	8 000			
Biler VA	800	850	450	950
Hovedplan V/A- Lynnebakka			500	4 500
Hovedplan V/A - Fredheim	13 000			
Hovedplan V/A Tryggheim - Myrvang		500	4 000	3 500
Hovedplan V/A Søndre Ål - Tryggheim		1 000	8 000	9 000
Nødstrømsaggregat	1 000	1 000		
Brandbu vannverk (Askimlandet)		20 000	40 000	
VA Mohagen sør		3 000		
Grymyr renseanlegg	9 000			
Beredskapslager VA (driftstasjon)	10 000			
Jørgenslokka- Huser	5 000	8 000		
Omlegging Vassendvika	14 000			
Vann Julibakka	4 500			
Brandbu renseanlegg - Brannsikring	500			
	215 995	235 892	245 579	190 614

Investeringsoversikt med finansiering

(tall i hele tusen kr.)	Sum investeringsutgifter	Tilskudd og anleggsbidrag	Moms-kompensasjon	Salg av anleggsmidler	Mottatte avdrag	Bruk av ubundet investeringsfond
Nytt sykehjem og omsorgsboliger på Sagatangen	18 450					
Boligplan - Bolig for psykiatri/rus	500					
Driftstasjon (Vegstasjon)	24 000					
Barrierevaskeri (Driftstasjon)	10 000					
Hjelpemiddellager (Driftstasjon)	3 000					
Oppgradering og påkostning kommunale bygg	14 000					
Oppgradering veger	1 700					
Trafikksikring	1 500					
Oppgradering gatelys	175					
Brandbu sentrum - flomsikring broprosjekt	9 200					
Egenandel flomsikring Brandbu	16 000					
Gran sentrum - forlengelse av Storgata	500					
Mohagen sør	25 000					
Ikt sentralt	1 200					
Kirkelig fellesråd	1 000					
Deltakelse i finansiering av nye legevaktlokaler GIL	2 630					
Egenkapitalinnskudd KLP	2 900					
Biler feiing	700					
Utskifting av maskiner/biler Samferdsel	3 000					
Utskifting av biler Eiendom	500					
Tyngre utstyr Brann	180					
Hjemmetjenesten - to nye el-biler	660					
El-bil til felles bruk rådhuset	400					
Reinvesteringer VA-ledningsnett	8 000					
V/A - Etablering av krisevannforsyning	5 000					
Hovedplan V/A Plassbakken - Teslo	8 000					
Biler VA	800					
Hovedplan V/A - Fredheim	13 000					
Nødstrømsaggregat	1 000					
Grymyr renseanlegg	9 000					
Beredskapslager VA (driftstasjon)	10 000					
Jørgensløkka- Huser	5 000					
Omlagging Vassendvika	14 000					
Vann Julibakka	4 500					
Brandbu renseanlegg - Brannsikring	500					
Sum investering	215 995					
Årets finansieringsbehov	215 995					
Lånbehov (eks. Startlån)	175 514					
Tilskudd og anleggsbidrag		5 000				
Momskompensasjon			22 581			
Inntekter salg av anleggsmidler				10 000		
Mottatte avdrag lån					2 683	
Bruk av ubundet investeringsfond						217

Investeringer og finansiering i 12- årsperioden:

Prosjektnavn:	Område	Type invest.	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Nytt sykehjem og omsorgsboliger Sagatangen - forprosjekt	10	1	18 450 000	124 150 000	124 150 000	124 150 000	0	0	0	0	0	0	0	0
Barrierevaskeri (Driftstasjon)	50	1	10 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hjelpemiddellager (Driftstasjon)	50	1	3 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Marka helse- og omsorgssenter forprosjekt	10	1	0	0	0	0	1 000 000	5 000 000	13 000 000	0	0	0	0	0
Boligplan - Bolig for psykiatri/rus	10	1	500 000	11 250 000	11 250 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Boligplan Omsorgsbolig med ekstra tilrettelegging	10	1	0	500 000	15 500 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Boligplan - heldøgns bemannet bolig Brandbu	10	1	0	0	0	500 000	13 000 000	13 500 000	0	0	0	0	0	0
Boligplan - heldøgns bemannet bolig Gran	10	1	0	0	0	0	0	0	0	2 000 000	28 000 000	0	0	0
Boligplan - Avlastningsenhet	10	1	0	0	0	11 000 000	11 000 000	0	0	0	0	0	0	0
Boligplan - Anskaffelse leiligheter	50	1	0	0	0	0	3 500 000	0	0	0	0	0	0	0
Oppgradering og påkostning kommunale bygg (inkludert lukking av brannavvik og universell utforming)	50	3	14 000 000	14 000 000	14 000 000	14 000 000	22 000 000	20 000 000	10 000 000	10 000 000	10 000 000	6 000 000	2 000 000	2 000 000
Gran Rådhus, ominnredning	50	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Granavollen - Toaletter	50	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Granavollen - Handelslaget			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ladestasjoner for ladbare kjøretøy	50	3	0	1 214 000	1 214 000	1 214 000	1 214 000	0	0	0	0	0	0	0
Salg av kommunale eiendommer	50	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Driftstasjon (Vegstasjon)	50	4	24 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Forprosjekt for å vurdere videreutvikling av Granvang	50	4	0	500 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
VEGER - ASFALTERING	50	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OPPGRADERING VEGER	50	4	1 700 000	1 700 000	1 700 000	1 700 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
GANG-/SYKKELVEG DALES VEG	50	4	0	0	0	0	450 000	0	9 000 000	0	0	0	0	0
TRAFIKKSIKRING	50	4	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000
Oppgradering gateløp	50	4	175 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
GRAN SENTRUM - GANG-/SYKKELVEG	50	5	0	2 658 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
GRAN SENTRUM - PARK OG BEPLANTNING	50	5	0	0	1 070 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gran sentrum - Forlengelse av Storgata	50	5	500 000	0	5 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BRANDBU SENTRUM - SENTRUMSUTVIKLING	50	5	0	0	2 025 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BRANDBU SENTRUM - FLØMSIKRING Broprosjekt	50	5	9 200 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
GRAN SENTRUM - TORG	50	5	0	0	3 200 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
GRAN SENTRUM - UNDERGANG JERNBANE	50	5	0	0	0	0	0	0	3 600 000	0	0	0	0	0
Egenandel flømsikring Brandbu	50	5	16 000 000	24 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mohagen sør	50	5	25 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
IKT Sentralt	10	6	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000
Kirkelig fellesråd	11	6	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0
Biler brann og redning	50	6	0	4 500 000	0	0	780 000	1 800 000	0	630 000	360 000	1 860 000	0	0
Biler feiing	50	6	700 000	350 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Utskifting av biler/maskiner Samferdsel og parkdrift	50	6	3 000 000	1 500 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Utskifting av biler Eiendom	50	6	500 000	500 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tyngre utstyr Brann	50	6	180 000	120 000	120 000	300 000	0	180 000	270 000	330 000	0	60 000	0	0
Hjemmetjenesten - to nye el-biler	40	1	660 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
El-bil - Til felles bruk Rådhuset	11	0	400 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Deltakelse i finansiering av nye legevaktlokaler														
Gjøvik interkommunale legevakt	40	1	2 630 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Prosjektnavn:	Område	Type invest.	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Reinvestering Vann- og avløpsledninger	51	7	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000
V/A Etablering av krisevannforsyning	51	7	5 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
HOVEDPLAN VA Rossum - Egge	51	7	0	0	0	0	0	0	0	0	8 000 000	0	0	0
HOVEDPLAN VA PLASSBAKKEN - TESLO	51	7	8 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Biler VA	51	7	800 000	850 000	450 000	950 000	0	400 000	500 000	0	0	450 000	450 000	0
VA Lynnebakka	51	7	0	0	500 000	4 500 000	11 000 000	0	0	0	0	0	0	0
VA Tryggheim - Myrvang	51	7	0	500 000	4 000 000	3 500 000	0	0	0	0	0	0	0	0
VA Søndre Ål - Tryggheim	51	7	0	1 000 000	8 000 000	9 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0
(V)A Fredheim	51	7	13 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nødstrømsaggregat	51	7	1 000 000	1 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brandbu vannverk (Askimlandet)	51	7	0	20 000 000	40 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mohagen sør VA	51	7	0	3 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Grymyr renesanlegg	51	7	9 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Beredskapslager VA (Driftstasjon)	51	7	10 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Jørgensløkka - Huser	51	7	5 000 000	8 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Omlagging Vassendvika	51	7	14 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vann Julibakka	51	7	4 500 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brandbu rensesanlegg - Brannsikring	51	7	500 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum investering (finansiert av frie inntekter)			134 295 000	190 642 000	181 729 000	161 764 000	62 644 000	50 180 000	45 570 000	22 660 000	48 060 000	17 620 000	11 700 000	11 700 000
Sum investering VA (finansiert av gebyrer)			78 800 000	42 350 000	60 950 000	25 950 000	19 000 000	8 400 000	8 500 000	8 000 000	16 000 000	8 450 000	8 450 000	8 000 000
SUM INVESTERINGER			213 095 000	232 992 000	242 679 000	187 714 000	81 644 000	58 580 000	54 070 000	30 660 000	64 060 000	26 070 000	20 150 000	19 700 000

Endringer investeringer VA medfører behov for justering av driftsbudsjettet på 4.3

FINANSIERING

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Tilskudd	0	72 968 000	78 168 000	69 413 000	5 610 789	5 938 947	4 105 263	0	6 600 000	0	0	0
Overføringer fra drift	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Momskompensasjon	22 581 000	32 958 400	36 145 800	32 152 800	12 528 800	10 036 000	9 114 000	4 532 000	9 612 000	3 152 000	2 340 000	2 340 000
Salgsinntekter	10 000 000	0	2 000 000	15 700 000	10 000 000	0	0	0	0	0	0	0
Anleggsbidrag/refusjoner	5 000 000	177 000	170 000	0	0	0	2 500 000	0	0	0	0	0
Disposisjonsfond	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne inv.fond	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundre inv.fond	0	0	0	0	0	0	56 000	0	0	0	0	0
Lån	175 514 000	126 888 600	126 195 200	70 448 200	53 504 411	42 605 053	38 294 737	26 128 000	47 848 000	22 918 000	17 810 000	17 360 000
Annet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUM FINANSIERING	213 095 000	232 992 000	242 679 000	187 714 000	81 644 000	58 580 000	54 070 000	30 660 000	64 060 000	26 070 000	20 150 000	19 700 000

Kommentarer til noen investeringsformål

Ut fra samfunnsdelen i kommuneplanen og vedtatte målsettinger har Gran kommune et omfattende investeringsbehov i kommende 12-års periode. Jfr K-sak 59/19 resultatrapportering 1. tertial 2019 er ca 50 mill kr innarbeidet i investeringsbudsjettet for 2020 i rådmannens grunnlag. I tillegg har Rådmannen gjennomgått gjeldende budsjett og økonomiplan og framskrevet budsjett. Budsjett og økonomiplanen er justert med noen nye investeringstiltak, oppdatert investeringsrammer, samt at noen prosjekter er skjøvet i ut i tid.

Gran kommune har følgende type investeringer under gjennomføring eller planlegging:

- Bygninger
- Infrastruktur
- Driftsutstyr (biler, maskiner m.m.)
- Eiendomsutvikling

I formannskapetets høringsforslag planlegges det investert i anleggsmidler for over 876 mill kr i økonomiplanperioden hvorav 208 mill kr er investeringer i vann og avløp. Investeringene finansieres med 226 mill kr fra tilskudd, refusjoner og anleggsbidrag, momskompensasjon 124 mill kr, salg av anleggsmidler 27,7 mill kr og lånemidler med 499 mill kr. I tillegg forutsettes det at utlån gjennom Husbankens Startlånsordning fortsatt er stabil, slik at det nås et nivå på 15 mill kr i 2020, deretter 10 mill kr årlig i økonomiplanperioden, tilsammen 45 mill kr.

Dette vil bli gjennomgått av ordføreren med sikte på å prioritere og nedskalere opplåning.

Omsorgsplasser

Budsjett og økonomiplan 2020 -2023 bygger på gjeldende budsjett og økonomiplan om bygging av nye omsorgsplasser (både sykehjem og omsorgsboliger) på Sagatangen. Samt vedtak i K-sak 28/19 og K-sak 22/19 (nytt kommunestyre). De vesentligste endringene er 11,1 mill kr til arealer for fastlege- og sykehjemslegetjeneste og 61,8 mill kr til ytterligere 18 omsorgsboliger, prisvekst mm, totalt 391 mill kr. Byggearbeider på Marka helse og omsorgssenter kan først starte etter at brukere er flyttet til Sagatangen og er av den grunn forskjøvet noe i tid.

Boligplan fra september 2018 er innarbeidet i budsjett og økonomiplan, noen prosjekter er forskjøvet tidsmessig. Det er heldøgns bemannet bolig til personer med nedsatt funksjonsevne og sterkskjærmede boliger, til sammen 50 mill kr er lagt inn i økonomiplanperioden.

Bygningsmassen

Opprusting av kommunens bygg til en akseptabel standard, ble beregnet til 150 mill kr i 2017. Beløpet omfatter tiltak som øker levetida til byggene, sørger for tilfredsstillende ventilasjon og varmeanlegg og tilrettelegger for universell utforming etter dagens krav etc. Kommunestyret vedtok i sak 59/17 en målsetning om at nødvendige påkostninger skal være ivaretatt i løpet av 5 år. Deler av behovet skal finansieres gjennom salg av eiendommer. I økonomiplan perioden er det budsjettetert med 56 mill kr til dette formålet. I perioden fra 2019 til 2031 i langtidsplanen er totale investeringen

på 150 mill kr. I forbindelse med 2. tertial 2019 er det kjent at totalrammen som er lagt inn i de planlagte påkostningene jfr K-sak 59/17 ikke er vil være tilstrekkelig. Det må gjøres en ny vurdering av alle formålsbygg.

Veg, vann, avløp og flomforebygging Brandbu

Til flomforebyggende tiltak i Brandbu er det er i planperioden 2020 – 2023 lagt inn til sammen 49,2 mill kr. (Egenandel, grunnerverv og brutiltak).

Det er lagt inn 5,5 mill kr til forlengelse av Storgata i Gran sentrum som en del av miljøgateprosjektet.

Det er lagt inn 12,8 mill kr til investeringsprosjekt vei i og trafikksikringstiltak i økonomiplanperioden. I tillegg er ny driftsstasjon (vegstasjon) lagt inn med 24 mill kr i 2020. Driftsstasjonen vil også inneholde barrierewaskeri, hjelpemiddellager og en andel til vann og avløpstjenesten samt pukk-lager. Dette er budsjettetert i egne prosjekter.

Utbyggingen av Mohagen sør videreføres i 2020 med 25 mill kr til opparbeidelse av infrastruktur. Det er forutsatt salg av tomter som delvis finansiering av prosjektet. I K-sak 50/09 ved kjøp av grunn i Mohagen sør ble det forutsatt at inntekter ved salg av tomter skulle innbetales som ekstraordinære avdrag på lån knyttet til kjøpet. Rådmannen mener at dette vedtaket bør oppheves og at inntektene fra tomtsalget i investeringsperioden delfinansierer utbyggingen.

Hovedplan vann og avløp er førende for prioritering av drift og investeringer. Videre er det et økende behov for reinvesteringer i eksisterende anlegg. I forbindelse med flomsikringstiltakene i Brandbu, må noe ledningsanlegg flyttes/rehabiliteres. I tillegg må infrastruktur VA på plass ved tilrettelegging for industriområde Mohagen. Det må også til en betydelig oppgradering av Brandbu vannverk for å tilfredsstille mattilsynets krav og for å sikre forsynings situasjonen i hele kommunen. Til sammen er det foreslått å bevilge 208 mill kr til VA-investeringer i økonomiplanperioden.

Investeringer i vann- og avløpsanlegg finansieres via gebyrinntekter. Hvert år i forbindelse med årsoppgjøret, beregnes hvor mye av gebyrinntektene som skal overføres til dekning av renter og avdrag på kommunens lån knyttet til vann og avløp.

Digitalisering

Det norske samfunnet er inne i en tid med stort digitaliseringsbehov. Rådmannen har i økonomiplanperioden lagt inn 6,5 mill kr i driftsmidler til denne omstillingen. Det kan i tillegg bli behov for økte investeringsmidler til å følge opp denne samfunnsutviklingen i økonomiplanperioden. Når det gjelder driftsutstyr har kommunen hatt et tilfredsstillende fornyelsesnivå tidligere år, men spesielt på IKT siden skjer det en rivende utvikling. Både staten og innbyggerne forventer en fulldigital forvaltning. Investeringsbudsjettet til IKT ligger inne med 1,2 mill kr pr år i planperioden.

Investeringer og gjeld

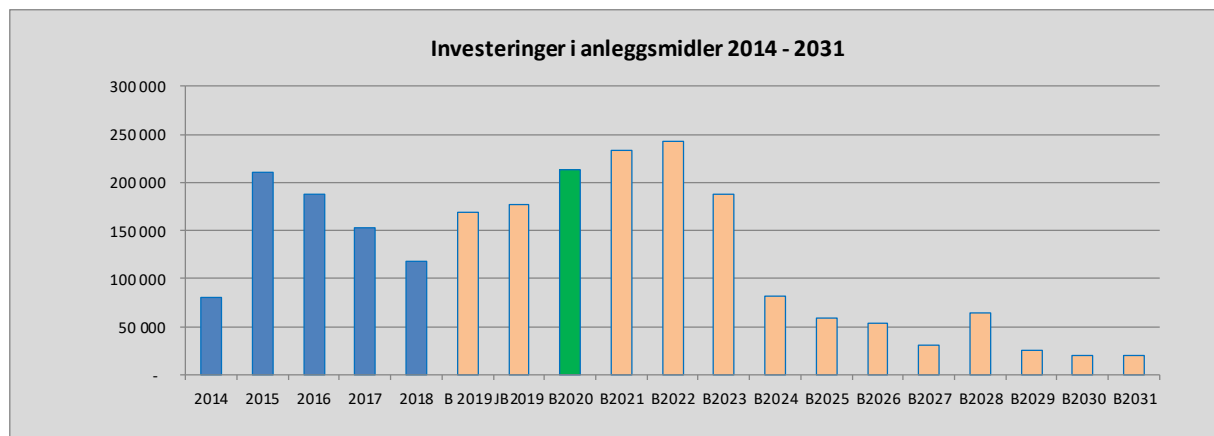
Til tross for et svært omfattende investeringsbehov har kommunen lave inntekter som ikke tillater at gjeldsnivået blir for høyt. Denne kombinasjonen av lave inntekter og stort investeringsbehov medfører at kommunen må gjøre krevende prioriteringer ved utarbeidelse av framtidige drifts- og investeringsbudsjett.

Kommunen vil i økonomiplanperioden ha et høyt investeringsnivå. På sikt må kommunen av økonomiske årsaker redusere investeringsnivået, slik at en ikke må lånefinansiere mer til investeringer enn det man betaler i avdrag. Kommunen bør legge opp til økt grad av egenfinansiering for å gjennomføre nødvendige investeringer.

Når det gjelder finansiering i økonomiplanperioden, er det budsjettet med 221 mill kr i tilskudd, hovedsakelig tilskudd fra Husbanken ved bygging av omsorgsplasser. I tillegg er det budsjettet med 27,7 mill kr i salgsinntekter.

Det er i økonomiplanperioden budsjettet med å finansiere 499 mill kr i låneopptak, i tillegg 45 mill kr til startlån.

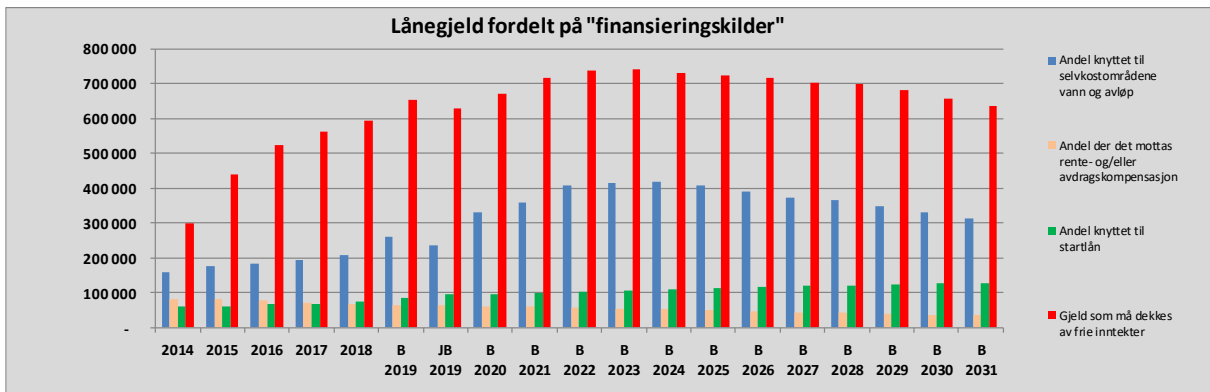
For øvrig vises det til oversikt over enkeltinvesteringer i økonomiske tabeller og vedlegg.

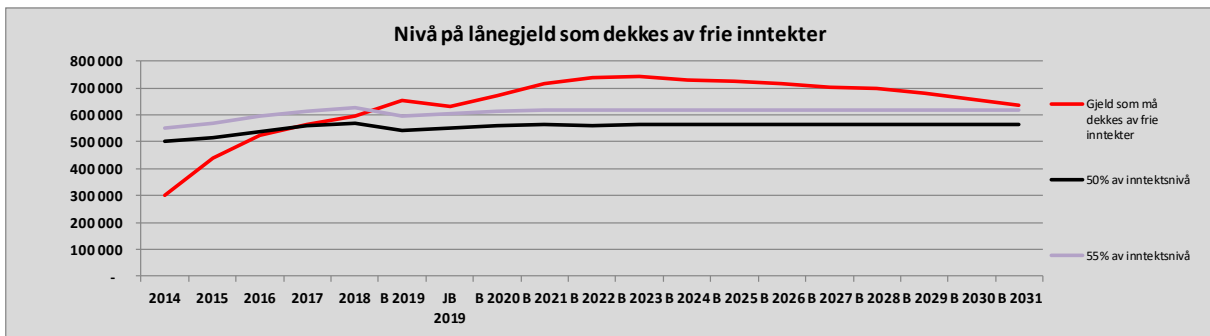
Gjeldsutvikling

Flere kommuner har i det senere begynt å gruppere gjelden sin etter samme inndeling som figuren nedenfor. Dette skaper en bevissthet på hvor stor andel av gjelden som må påregnes å dekkes inn gjennom kommunens frie inntekter og hvilke gjeld som i hovedsak dekkes av andre ordninger som gebyr, brukerbetaling, rentekompensasjon mm.

Legges budsjett og økonomiplan 2020 - 2023 samt langtidsplan for investeringer til grunn, gir dette en fordeling som vist i figuren nedenfor:

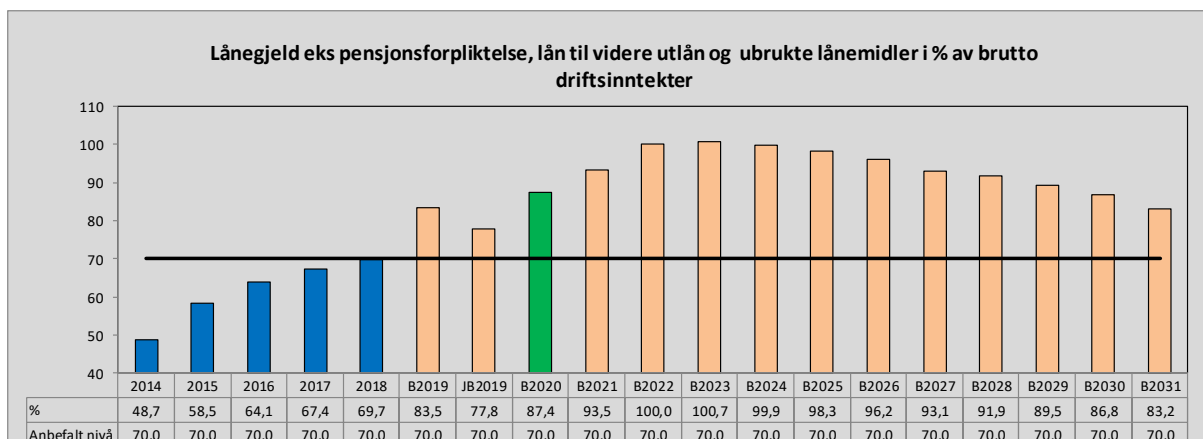

Det er ikke definert et entydig nivå for hvor stor andel gjeld en kommune bør ha, som skal dekkes av de frie inntektene, i forhold til totale frie inntekter. En har imidlertid observert at flere kommuner har satt seg egne mål om at denne gjeldsbelastningen ikke skal overstige ett nivå fra 50 til 55 %. Gran kommunes gjeldsandel har ligget godt under dette nivået, men vil i løpet av 2019 og videre i økonomiplanperioden 2020 - 2023 stige betydelig utover det antydde nivået. Videre i langtidsperioden ser en at gjeldsnivået nærmer seg det anbefalte nivået.

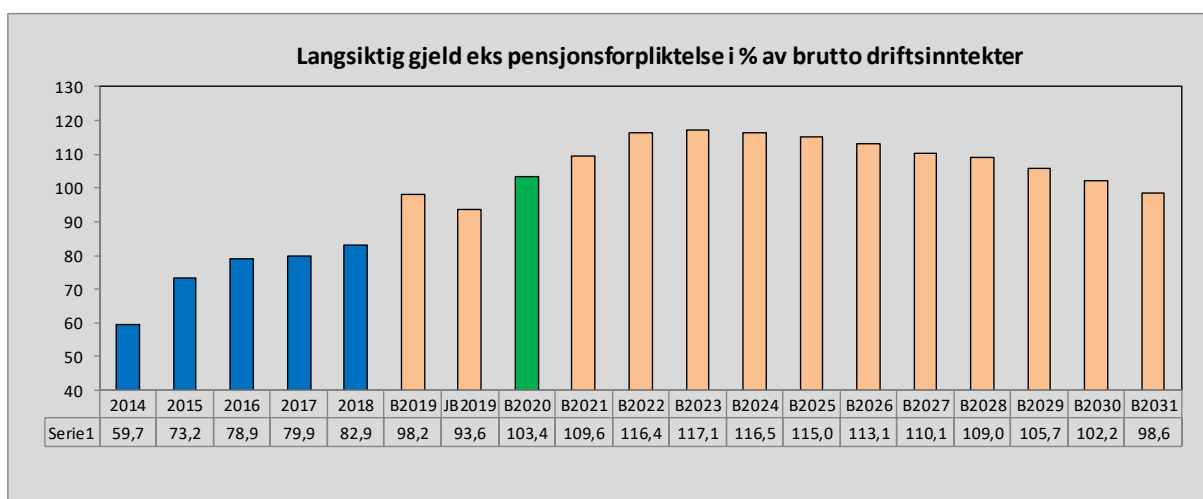
Fylkesmannen beregner netto lånegjeld slik; lånegjeld fratrukket pensjonsforpliktelse, lån til videre utlån og ubrukte lånemidler. Fylkesmannens anbefaling er at denne netto lånegjelden ikke overstiger 70 – 75 % av driftsinntektene.

Ved bruk av Fylkesmannens beregningsmetode vil netto lånegjeld i % av driftsinntekter se slik ut:

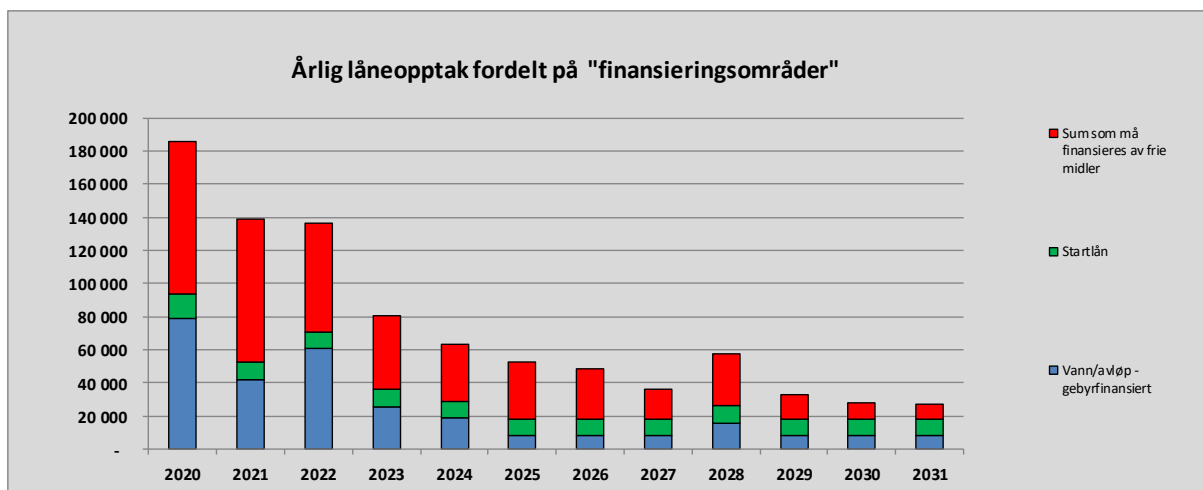
Det vil si at ifølge Fylkesmannens definisjon øker lånegjelden til et nivå som vil oppleves som belastende for driftsøkonomien de kommende årene.

KOSTRA lager også nøkkeltall på langsiktig gjeld eks pensjonsforpliktelse, det viser samme utviklingstrekk som Fylkesmannens beregning.

Gran kommunes framtidige låneopptak i mill kr fordelt på «finansieringsområder»:

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Låneopptak ifr økonomiplan og langtidsplan for investeringer	185 514	138 889	136 195	80 448	63 504	52 605	48 295	36 128	57 848	32 918	27 810	27 360
Vann/avløp - gebyrfinansiert	78 800	42 350	60 950	25 950	19 000	8 400	8 500	8 000	16 000	8 450	8 450	8 000
Startlån	15 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Sum som må finansieres av frie midler	91 714	86 539	65 245	44 498	34 504	34 205	29 795	18 128	31 848	14 468	9 360	9 360

Figuren viser at den vesentlige delen av de årlige låneopptakene må finansieres av frie midler og vil dermed belaste driftsbudsjettet med tilhørende renter og avdrag.

2.6. VESENTLIGE FORPLIKTELSER OG GARANTIER.

Ny kommunelov §14-4 krever at budsjettdokumentet skal inneholde en oversikt over kommunens vesentlige langsiktige forpliktelser og garantier. Dette er ikke tydelig beskrevet i den nye kommuneloven men vår fortolkning vises nedenfor:

Type avtale	Regnskap 2018	Varighet
Leasingavtale transportmidler:	2 516 296	3-årige avtaler
Skole:		
Bjoneroa kulturbygg, leie, netto	921 625	Varighet?
Barnehage:		
Moen sportsklubb, leie lokaler til barnehagedrift	144 222	Avtalen gitt ut 31. juli 2019. Automatisk fornyelse for ett år av gangen inntil oppsigelse.
Leikvoll Vel – leie barnehagelokaler inngått 1.08.1991.	20 000 pr år samt innvendig vedlikehold,	Ikke utløpsdato.
Kultur:		
Oppland fylkeskommune (HVS), leieavtale Kultursalen	382 693	Avtale fra 15.08.2012. Uoppsigelig første 10 år. Kan sies opp 1. januar med virkning fra 1. januar påfølgende år.

Type avtale	Regnskap 2018	Varighet
Oppland fylkeskommune (HVS), leieavtale Idrettshall	763 472	Avtale fra 01.01.2013. Kan sies opp innen 1. juli med virkning fra 1. januar påfølgende år.
Oppland fylkeskommune (HVS), leieavtale Bibliotek	554 400	Utløper 15.08.2032
Centrumsgården Brandbu - Bibliotek	282 735	Avtale utløpet 2023, opsjon på 10 nye år.
NAV:		
Eiendomskostnader Nav: NAV Oppland er leietaker, Gran betalte 43 % i 2017 for deretter å kreve Lunner 40 % av denne delen. Grans andel:	546 756	Varighet?
Helse:		
Granhøi Alderspensjonat. Kjøp av aldershjems plasser.	10 676 480	Avtale om 18 plasser utgår 31/12-2019. Ny av fra 1.01.2020 på 18 plasser i 6 år med opsjon 1 + 1 år.
Nødetatsbygg:		
Tronrud Eiendom AS - husleie: - Brann og redning, netto.	1 284 977 (1)	Utløper 1.10.2037
Tronrud Eiendom AS - husleie: Legevakt, netto.	331 680 (1)	Utløper 1.10.2037
Legetjeneste:		
Gjøvik interkommunale legevakt. Ny avtale: Investeringstilskudd 2,6 mill samt økte driftsutgifter kr 54 000.	2 507 000	Ny avtale fra 2019 som utløper i 2049.
Brandbu legegruppe, avtale om mottak og veiledning av turnuslege	791 088	Avtale utgått 31.12.2018
Legekontor i Bjønneroa	260 000	Avtale fra 1.03.2014 – gjensidig oppsigelse på 6 md
Avtale med Lunner kommune:		
Lunner kommune – Grøa vannverk	2 300 000	Ingen tidsbegrensning, må eventuelt sies opp av Kommunestyret.
Garantier:		
Trulserudenga barnehage SA	5 326 878	Reduseres årlig, utløper 2035
Med hjemmel i sosiallovgivningen	511 850	Variereer noe fra år til år.

Pensjon

Kommunen har en forpliktelse overfor ansatte for å sikre en ytelsesbasert pensjon fra det tidspunktet den ansatte går av med pensjon. Denne forpliktelse beregnes av aktuarer i pensjonskassene etter fastsatte kriterier.

I løpet av året innbetales pensjonspremie. Dette er midler som dekker løpende pensjonsutbetalinger og avsetning av pensjonsmidler til framtidige pensjonsutbetalinger.

Nedenfor vises utdrag av notene til årsregnskapet for 2018 som inneholder pensjonsforpliktelse og pensjonsmidler.

Pensjonsmidler, pensjonsforpliktelser KLP	2018	
	Arb.giveravg.	
Brutto påløpte pensjonsforpliktelser pr.31.12. dette år.	1 219 163 185	171 902 009
Pensjonsmidler pr. 31.12. dette år.	1 109 022 380	156 372 156
Netto pensjonsforpliktelser pr 31.12.	110 140 805	15 529 854

Pensjonsmidler, pensjonsforpliktelser SPK	2018	
	Arb.giveravg.	
Brutto påløpte pensjonsforpliktelser pr.31.12. dette år.	166 474 633	23 472 923
Pensjonsmidler pr. 31.12. dette år.	116 946 197	16 489 414
Netto pensjonsforpliktelser pr 31.12.	49 528 436	6 983 509

Pensjonsforpliktelse og pensjonsmidler beregnes ut fra forskjellige økonomiske forutsetninger.

Pensjonsforpliktelsen er en beregnet framtidig forpliktelse, bla a med forutsetninger om levealder.

Pensjonsmidlene er faktiske innbetalte midler og avsetning for utbetaling av framtidige pensjoner.

Differansen er Netto pensjonsforpliktelse.

3. OVERORDNEDE MÅL FOR KOMMUNENS VIRKSOMHET

3.1 Gran kommunes visjon og mål 2030

Visjon: «Gran kommune – inkluderende, stolt og nyskapende»

Gran kommunes visjon gir uttrykk for grunnleggende verdier som vi ønsker skal prege kommunen som samfunn og organisasjon. Formuleringene skal gi oss noe å strekke seg etter.

Inkluderende:

I Gran kommune skal alle oppleve seg inkludert – uavhengig av status, hudfarge, legning, helse, arbeidskapasitet eller økonomi. Opplevelsen av å være inkludert og verdifull bidrar til personlig utvikling. Derfor vil vi at en inkluderende holdning skal prege lokalsamfunnet.

Stolt:

Å bo i Gran skal gi en følelse av å bo i en kommune som har verdier vi kan være stolte av, som verdighet, rettskaffenhet, omsorgs- og ansvarsfølelse. Kommunen har rike tradisjoner knyttet til historie, landskap og kultur som vi er stolte av og vil legge vekt på. Vi vil utvikle kommunen slik at innbyggerne kan oppleve fellesskap som vi er en del av, der vi tar vare på det beste i fortida og videreutvikler det for framtida.

Nyskapende:

Innbyggere og storsamfunnet vil ha nye forventninger til kommunen som samfunnsutvikler og tjenesteyter i framtiden. Vi ønsker å ha en kontinuerlig utvikling av kommunale tjenester, og være åpen for nye metoder og organisasjonsformer for å gi stadig bedre tjenester. Lokalsamfunnene må være åpne for etableringer av nytt næringsliv og nye former for tjenesteyting og arealbruk for å utvikle attraktive lokalsamfunn.

Overordnet mål: I 2030 kjennetegnes Gran kommune av et bærekraftig lokalsamfunn som gir velferd og god livskvalitet til innbyggerne

Et bærekraftig lokalsamfunn innebærer et samfunn med en utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sitt behov (<http://www.ssb.no/natur-og-miljo/barekraft/hva-er-barekraftig-utvikling>). Bærekraftig utvikling hviler på tre pilarer, og alle tre må være ivaretatt før en kan si at en har en bærekraftig utvikling:

Økonomiske forhold: Vi må ha en kommunal økonomi som er bærekraftig slik at vi har et investerings- og driftsnivå på kommunale tjenester som innebærer at fremtidige generasjoner ikke må gjøre vesentlig reduksjoner i tjenestenivået på grunn av for høyt tjenestenivå eller overinvesteringer i dag. Samtidig må det offentlige bidra til å legge grunnlag for et næringsliv som kan gi arbeidsplasser og utkomme for innbyggerne i Gran i dag og i framtida.

Sosiale forhold: I folkehelseoversikten for Gran er sosial ulikhet som en utfordring drøftet og gjennom behandlingen av denne har vi pekt på kosthold, fysisk aktivitet og foreldrekompetanse som sentrale utfordringer for Gransamfunnet. De offentlige velferdstjenestene er særlig innrettet på å motvirke sosial ulikhet og fremme god helse. Gjennom en befolkningsvekst som forutsatt i befolkningsframskrivingene for Gran vil vi få en økt andel innvandrere i befolkningen i framtida. Det vil derfor være viktig å arbeide for inkludering av alle i arbeid og samfunnsliv.

Miljømessige forhold: Som en sentral landbrukskommune har vårt lokalsamfunn et særlig ansvar for at landbruksarealet ivaretas og at nasjonalt viktige kulturlandskapsverdier på Tingelstadhøgda og naturfredningsområdene og arealene rundt disse i Viggadalen og Røykenvika sikres. Vi må sørge for en utvikling som ikke reduserer det biologiske mangfoldet og ivaretar naturverdiene i kulturlandskapet, skogområdene og innsjøene våre. Norge skal ifølge nasjonale målsettinger redusere klimagassutslippene med 30 % innen 2020 (i forhold til 1992 nivå) og være karbonnøytralt innen 2050. Det finnes ikke gode målekriterier for lokale klimagassutslipp, men Gran kan bidra til nasjonale mål ved å føre en politikk som baserer seg på utskifting av fossilt brensel til oppvarming og reduksjon av utslipp fra transport. Her har kommunene sentrale virkemidler gjennom arealpolitikk og i egen kommunal drift. Skogen er viktig for opptak og binding av CO₂.

3.2 Hovedutfordringer for Gran kommune i fireårsperioden

Tidlig og tverrfaglig innsats

På bakgrunn av folkehelsearbeidet og utarbeidelse av folkehelseprofil for Gran er det naturlig å peke ut tidlig og tverrfaglig innsats som en grunnpilar i det forebyggende folkehelsearbeidet. Dette er et av de viktigste grepene for å arbeide med de utfordringene barn og unge står overfor, spesielt knyttet til trivsel og psykisk helse. Tidlig og tverrfaglig innsats er også viktig i arbeidet med personer som har ulike funksjonsnedsettelse, og ikke minst i forhold til eldre med omsorgsbehov.

Den kommunale tjenestestrukturen

Befolkningsframskrivninger og utviklingen i boligbyggingen de siste årene viser at det vil bli flere eldre og sterkere vekst i tettstedene enn i grendene. For å kunne gi et bærekraftig tjenestetilbud med god kvalitet og stabil driftsøkonomi til innbyggerne i hele kommunen, er det nødvendig å sørge for at vi har store nok driftsenheter med bygningsmessig tilfredsstillende standard. Nye behov vil oppstå og det vil være behov for endringer i måten vi yter tjenestetilbudet på. Vi må derfor legge til rette for nyskaping og innovasjon innenfor de kommunale tjenestene. Hvis vi skal oppnå dette må det være anledning til å prøve ut nye metoder og løsninger.

3.3 Mål i kommuneplanens samfunnsdel

Økonomiplanen er handlingsprogrammet til kommuneplanens samfunnsdel. Her oppsummeres investeringer, tiltak og satsingsområder i økonomiplanen i forhold til vedtatte mål og strategier i kommuneplanens samfunnsdel.

Befolkningsutvikling og næringsliv

I 2030 har Gran kommune:

- En befolkning på rundt 16 000 og en forsterket tettstedsstruktur med Gran som regionsenter
- Et variert næringsliv med levende landbruk, forsterket handelsnæring og nye etableringer av bedrifter innen produksjon, logistikk og privat tjenesteyting

Tiltak:

- Ha tilgjengelige arealer for variert boligutbygging på forskjellige steder i kommunen i privat eller offentlig eie
- Ha tilgjengelige næringsarealer i kommunalt og privat eie
- Videreutvikle Mohagen Sør for å få flere bedrifter til å etablere seg i kommunen

- Bistand til næringslivet gjennom et regionalt samarbeid om Hadeland næringshage og etablererveiledning.
- Deltakelse i regionalt reiselivssamarbeid

Bosetting, tettstedsutvikling og infrastruktur

I 2030 har Gran kommune:

- En areal- og ressursforvaltning som tar vare på natur- og kulturverdiene
- Reduserte lokale klimagassutslipp i tråd med nasjonale mål
- Et variert bo-, service- og handelstilbud til befolkningen gjennom utvikling av sentrumskvalitetene i Brandbu og Gran og en større andel boliger i gangavstand til kollektivknutepunkt
- En variert boligmasse med mange livsløpsboliger og flere bokollektiver for eldre som stimulerer til å opprettholde funksjoner og trivsel
- En økt andel av befolkningen som går og sykler til arbeid, skole og fritidsaktiviteter
- Bedre kollektivforbindelser lokalt og til Oslo, Gjøvik, Gardermoen og Hønefoss
- En stabil og trygg offentlig infrastruktur og utvidet bredbånds- og mobil-dekning

Tiltak:

- Gjennomføre flomsikring av Brandbu og Gran sentrum i samarbeid med NVE og nødvendige sentrumstiltak i forbindelse med flomsikringen
- Ingen nedbygging av dyrkbar mark ut over allerede arealavklarte områder i kommuneplan
- Ingen drenering/ nedbygging av myr og våtmark ut over allerede arealavklarte områder
- Opprettholde lokaliteter for prioriterte arter og biotoper, herunder bevare gammelskog
- Videreføre Stor-Oslo nord samarbeidet om videreutvikling av vei og jernbaneforbindelsene
- Utarbeide, prioritere og gjennomføre tiltak i lokal klimaplan
- Utarbeide søknader og gjennomføre utbygging av bredbånd ut fra tildelte midler
- Videreutvikle vannforsyningen til befolkningen og styrke forsyningsikkerheten
- Full selvkostdekning for byggesak og innsendte planer

Folkehelse og oppvekst

I 2030 har Gran kommune:

- En befolkning med god psykisk og fysisk helse
- Offentlige tjenester som forebygger helseplager og yter tidlig tverrfaglig innsats
- Et oppvekstmiljø som fremmer læring og trivsel

Tiltak:

- Prioritere tidlig innsats og forebyggende tiltak

- Gjennomføre tiltak i vedtatt kvalitetsplan for skolen
- Sikre god lærertetthet

Kultur og fritidstilbud

I 2030 har Gran kommune:

- Et variert kultur- og fritidstilbud som bidrar til et meningsfullt liv
- Et mangfoldig og aktivt frivillig foreningsliv
- Gode arenaer og møteplasser for kulturlivet

Tiltak:

- Opprettholde tilskudd til frivillige organisasjoner
- Effektivisering av drift i kulturskolen – mer gruppeundervisning og mindre administrasjon
- Opprettholde et stort frivillig engasjement i kommunen

Omsorg og livskvalitet

I 2030 har Gran kommune offentlige tjenester for personer med bistandsbehov som ivaretar brukernes selvstendighet og styrker deres evne til å hjelpe seg selv

Tiltak:

- Følge opp vedtatt helse- og omsorgsstrategi med utbygging av nytt helse og omsorgssenter, satsing på hjemmebaserte tjenester og bruk av velferdsteknologi.
- Utbygging av nytt helse og omsorgssenter og ombygging av Marka helse- og omsorgssenter
- Redusere antall langtidsplasser på sykehjem og styrke forebygging og rehabilitering
- Følge opp boligplan med kjøp av egnede omsorgsboliger og utvikling av skogskolejordet.
- Styrke vedlikehold av den kommunale bygningsmassen og redusere antall formålsbygg.

Kommunale tjenester

I 2030 har Gran kommune kostnadseffektive offentlige tjenester av god kvalitet, med færre og mer robuste tjenestesteder med evne til nyskaping og utvikling

Tiltak:

- Bygge ny vegstasjon til erstatning for eksisterende vegstasjon i Brandbu
- Konsentrere tjenestene på færre steder for å redusere kostnader og sårbarhet i tjenesten
- Gjennomføre digitalisering av tjenester og innbyggjerservice - Styrke digital infrastruktur og digital kompetanse

4.0 MÅL OG BUDSJETT FOR BUDSJETTOMRÅDENE

RÅDMANN OG STAB

Beskrivelse av budsjettområdet

Rådmannen og stabens oppgaver er å legge til rette for politiske valg og prioriteringer, forvalte lover og avtaleverk, legge til rette for effektiv utnyttelse av IKT-systemene, bidra til god økonomistyring og gi veiledning og støtte. Hensikten er å bidra til at Gran kommune når sine mål, framstår som en god arbeidsgiver og leverer gode tjenester til innbyggerne.

Kommunikasjon

Journalføring og fagansvar for kommunens arkiv, sentralbord og publikumstjenester på vegne av tjenestene, tilrettelegging for politiske møter, gjennomføring av valg, opplæring, brukerstøtte og utvikling innenfor web- og sakarkivsystem, samt informasjons- og kommunikasjonsoppgaver.

Økonomi

Regnskap og budsjett, fakturering, innfordring, finansforvaltning, innkjøp/rammeavtaler, utvikling og opplæring i bruk av økonomisystemene. I tillegg oppgaver for tjenestene som beregning av egenbetaling for brukere i institusjon og ajourhold av kommunaltekniske registre og regelstyrt saksbehandling for teknisk avdeling, samt eiendomsskattekontoret.

I tillegg føres det regnskap og lønn for Gran kirkelige fellesråd og menighetene. Det føres også regnskap for 5 legater.

IKT

Drift av felles IKT-ressurser og telefoniløsning, brukerstøtte felles systemer, fagansvar for utvikling av kommunens IKT-policy og sikkerhetspolicy, informasjonssikkerhet og personvern (GDPR), IKT-rådgivning til kommunens ledelse og budsjettenheter og IKT-teknisk bistand ved tjenesteutvikling og prosjektering. I tillegg kommer drift av servere, infrastruktur og brukeradministrasjon for skole.

HR

Personal- og lønnsadministrasjon, pensjon. Opplæring og rådgivning av ledere i lov og avtaleverk. Overordnet ansvar for utvikling og bruk av tilhørende IKT-systemer, HMS, kvalitetssystem, organisasjonsutvikling og kompetanseutvikling. Drøftinger og forhandlinger etter Hovedavtalen og Hovedtariffavtalen, ansvar for lærlingeordningen, sekretariat for Arbeidsmiljøutvalget, frikjøpsordningen for tillitsvalgte.

Innovasjon og digitalisering

Prosessveiledning i utviklingsprosesser, kontinuerlig forbedrings- og kvalitetsarbeid. Koordinering og tilrettelegging for god samhandling rundt tverrfaglige utfordringer, særlig vekt på ny teknologi og digitalisering. Samordning av den digitale utviklingen, hvor felles prioriteringer blir lagt til grunn.

Investeringsprosjekter

Ansvar for utvalgte byggeprosjekter/porteføljeprosjekter.

Stab og støtte har 31 årsverk.

Utfordringer for budsjettområdet:

Rådmannens stab er redusert med tre årsverk i 2017/2018 i henhold til omstillingsprosjektet og har betydelige utfordringer med å få fordelt eksisterende oppgaver jevnt på dagens bemanning, noe som i første rekke skyldes mange fagområder med behov for «spesialistkompetanse».

- Kommunebarometeret og Kostratall underbygger at Gran kommune i 2018 lå svært lavt på administrasjonsutgifter i forhold til andre kommuner. «Innen administrasjon ligger Gran betydelig under landsgjennomsnittet, målt per innbygger. Dette gir kommunen en 35. plass på denne tabellen. Utgiftene er korrigert for geografi, demografi og størrelse.» Kommunebarometeret 2019.
- Det er et mål å digitalisere flere tjenester overfor innbyggerne, men dette krever både interne ressurser og kompetanse for å gjennomføre digitaliseringen og for å veilede innbyggerne til å bruke de digitaliserte tjenestene.
- Lisensutgifter og tjenestekjøp på IKT-området mer enn ordinær prisvekst. Over tid har ikke denne prisveksten blitt kompensert, samtidig som IKT dekker mange flere ansatte i dag enn for 3 år siden. Digitalisering internt medfører at de fleste ansatte må ha personlig datatilgang og personlig epost.
- Digitaliseringsmidler er lagt inn hos rådmannen, men disse er ment å gi rom for nye digitaliseringstiltak. Budsjetttrammen må tilføres midler til økte årlige lisensutgifter og vedlikeholdsutgifter. Effektivisering vil ikke kunne dekke alle disse økningene.
- Gjeldende personvernforordning (GDPR) og krav til informasjonssikkerhet gir økende utfordringer for kommunen, både i form av krav til kompetanse, dokumentasjon og arbeidskraft.

Det er ikke lenger mulig å dekke alle oppgavene innenfor budsjettområdets økonomiske ramme. Det er ikke sagt opp stillinger i budsjettområdet i 2019, men med gjeldende budsjettammer må staben reduseres med 2 til 3 årsverk. En klarer ikke å effektivisere oppgavene tilstrekkelig slik at noen tjenester/oppgaver må fjernes fra staben.

- Redusert innbyggjerservice
- Redusert dokumentcenter
- Noen tjenester må skyves over på andre budsjettområder for å kunne overholde budsjettammene.

Andre tiltak utenfor budsjettammen

I tillegg gjør rådmannen oppmerksom på at Gran kommune har for liten kapasitet til å drive et systematisk og kvalitetssikret arbeid på rådmannsnivå innenfor følgende arbeidsområder:

- Overordnet HMS arbeid
- Beredskapsarbeid

Framtidsbilde

Budsjettområdet er på ett nivå hvor det ikke er rom for ytterligere budsjettreduksjoner uten at dette vil medføre reduksjon i årsverk og reduksjon av oppgaver som kan løses i en sentral stabsfunksjon.

Rådmannen mener at det vil være riktig å samle alle administrative funksjoner som er desentralisert i en sentral stabsenhet. Begrunnelsen for det er at det vil være effektivt og kompetansemessig riktig. Ved å redusere staben for mye vil dette lett kunne medføre suboptimalisering ved at det opprettes lignende funksjoner ute i noen av tjenesteområdene.

Utviklingsmål for 2020-2023
Styre økonomien og benytte alle ressurser på beste mulige måte.
Bygge en organisasjonskultur preget av verdiene Raus, Proff og Praktisk, hentet fra "Vi i Gran".
Gi informasjon som er nyttig, lett å forstå og lett å finne.
Følge den digitale utviklingen som skjer i offentlig sektor.

Delmål	Målemetode	Mål for 2020
Yte likeverdig behandling og levere gode tjenester til innbyggere og næringsliv.	Plassering i Kommunebarometeret	Øverste halvdel
Videreutvikle tertialrapportering som styringsverktøy med gode rutiner.	Tertialrapportering	Rapporter til rett tid med treffsikre prognoser
Være en profesjonell arbeidsgiver og en attraktiv arbeidsplass, gjennom å rekruttere, beholde og utvikle dyktige medarbeidere. Tilrettelegge for at den enkelte medarbeider opplever motivasjon og mestring.	Resultater i medarbeiderundersøkelsen 10-faktor	4,2 på faktoren mestringsorientert ledelse 4,3 i gjennomsnitt for alle faktorer i hele organisasjonen
Sette lederne i stand til å drive god personaladministrasjon. Gi god støtte i forebygging og oppfølging av sykefravær.	Sykefravær i %	Mindre enn 8 % for hele organisasjonen
Rådmann og stab: Bistå arbeidsplasser som har høyt sykefravær med lederstøtte og oppfølgingstiltak fra HR, basert på felles prioriteringer i ledelsen.	Antall oppfølgingsprosesser hvor HR gir konkret bistand	5
Under hvert budsjettområde: Jobbe for lavest mulig sykefravær på budsjettområdet	Sykefravær i %	Mindre enn 4,5 % for budsjettområdet
Kommunisere med klart og forståelig språk i alle skriftlige og muntlige kanaler	Antall gjennomførte brukertester ved forbedring av tekster	10
Drive en samordnet digital utvikling med fokus på effektivisering, informasjonssikkerhet og innbyggerdialog.	Antall nye selvbetjeningsløsninger for innbyggere Antall gjennomførte digitaliseringstiltak	4 15

Delmål	Målemetode	Mål for 2020
Øke den digitale kompetansen hos innbyggere og ansatte	<p>Antall innbyggere som har benyttet seg av den nye digitale veiledningstjenesten</p> <p>Antall tilbudte e-læringskurs og/eller fysiske kurs innen digital grunnkompetanse for ansatte</p>	<p>50</p> <p>5</p>
Innarbeide gevinstrealisering som prinsipp i digitaliseringsarbeid.	Antall digitaliseringstiltak gjennomført etter gevinstrealiseringsmodell	3

Økonomi

Økonomisk ramme						
	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023
Brutto driftsutgifter	39 166	36 186	35 342	34 092	33 892	33 892
Brutto driftsinntekter	-5 422	-2 410	-2 682	-2 682	-2 682	-2 682
Netto drift	33 745	33 776	32 660	31 410	31 210	31 210

Endringer i ramma fremkommer slik:

2020 2021 2022 2023

Framskrivning

Utgifter

Medarbeiderundersøkelse	-50		-50	
Omstilling - Samlokalisering av staber og kommunetorg	-200	-200	-200	-200
Omstilling - Digital omstilling og samordnig	-400	-1 400	-1 400	-1 400
Omstilling - Digital omstilling	-1 000	-1 500	-1 500	-1 500
Controller-funksjon må være sjølffinansierende	-400	-400	-400	-400
Konsolidering ledelse og administrasjon	-500	-500	-500	-500
Lønnsvekst kap 4 2019 - sentralt oppgjør	459	459	459	459
Lønnsvekst kap 3 og 5	131	131	131	131
Harmonisering utg/innt	200	200	200	200
Prisvekst utgift	316	316	316	316
Sum	-1 444	-2 894	-2 944	-2 894

Inntekter

Harmonisering utg/innt	-200	-200	-200	-200
Prisvekst inntekt	-72	-72	-72	-72
Sum	-272	-272	-272	-272

Nye tiltak

Utgifter

Økte lisenutgifter	500	500	500	500
Rekrutteringsmodul		200	200	200
Nedjustering av årsverk			-150	-200
Interkommunalt arkiv (IKA) Opplandene, utvidet depot	100	100	100	100
Sum	600	800	650	600

Inntekter

Sum	-	-	-	-
------------	----------	----------	----------	----------

FELLESTJENESTER

Beskrivelse av budsjettområdet

Budsjettområdet omfatter fellesutgifter som: Avsetninger til ansattes pensjonspremie, ufordelt lønnsvekst for kommende lønnsoppgjør, strømutfgifter og energiutfgifter for hele kommunen, samt utgifter til Hadeland skatteoppkreverkontor som driftes av Lunner kommune. Midler til kommunens lærlingeordning og tillitsmannsordning er lagt hit. I tillegg er overføringer til Gran kirkelige fellesråd og andre næringsformål flyttet hit.

Økonomi

Økonomisk ramme						
	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023
Brutto driftsutgifter	56 316	73 051	64 490	62 331	61 331	61 331
Brutto driftsinntekter	-7 607	-3 493	-2 948	-2 948	-2 948	-2 948
Netto drift	48 709	69 558	61 542	59 383	58 383	58 383

Endringer i ramma fremkommer slik:

Framskriving

Utgifter

Til fordeling i organisasjonen etter rådmannens vurdering:

Flatere organisasjon og redusert antall ledere	-1 000	-2 000	-3 000	-3 000
Reguleringsplan Bjonerøa kirkegård	-350	-350	-350	-350
Ksak 75/19 - Bredbåndsøknad 2019	1 000	1 000	1 000	1 000
Bjonerøa kulturbygg (Brannsikring fordeles over 2016-2019)	-250	-250	-250	-250
Lønnsvekst kap 4 2019 - sentralt oppgjør	-18 632	-18 632	-18 632	-18 632
Lønnsvekst kap 3 og 5 - ut til områdene	-2 158	-2 158	-2 158	-2 158
Lønnsvekst kap 3 og 5	65	65	65	65
Sentral lønnsrett lønnsoppgjør, etter anslag lønnsvekst fra statsbudsjettet.	18 200	18 200	18 200	18 200
Pensjon/premieavvik, justering	-1 294	-1 294	-1 294	-1 294
Justering pensjon	-3 131	-3 131	-3 131	-3 131
Harmonisering utg/innt	-628	-628	-628	-628
Prisvekst utgift	637	637	637	637
Sum	-7 541	-8 541	-9 541	-9 541

Inntekter

Harmonisering utg/innt	628	628	628	628
Prisvekst inntekt	-83	-83	-83	-83
Sum	545	545	545	545

Nye tiltak

Utgifter

Økte energiutgifter	500	500	500	500
Økt forsikring på biler (25 %)	100	100	100	100
Statsbudsjettet 2020 - Overføre Skatteoppkrever fra kommuner til Skatteetaten	-1 620	-2 779	-2 779	-2 779
Sum	-1 020	-2 179	-2 179	-2 179

Beskrivelse av noen tiltakslinjer i budsjettarket.

- EPC-prosjektet

Prosjektet er ikke ferdigstilt etter konkurs hos leverandøren. Det ble trukket ut 1,4 mill kr som forutsatte reduserte strømutfgifter i 2017-budsjettet. Forsinkelsen er såpass stor at noe av den forventede reduserte strømutfgiften fortsatt må kompenseres. Prisnivå på strøm har også vært stigende i 2019.

BARNEHAGE OG SKOLE

Beskrivelse av budsjettområdet:

Oppvekstområdet i Gran består av 10 skoler og 15 barnehager, 8 av dem er private. Det arbeides med å skape et helhetlig opplæringsløp med fokus på tidlig innsats, godt samarbeid og trygge overganger.

Barnehage har 6 ordinære kommunale barnehager, 1 kommunal familiebarnehage fordelt på 2 hjem og en friluftsavdeling. Det er 6 ordinære private barnehager 2 private familiebarnehager.

Barnehagens samfunnsmandat er å tilby barn under opplæringspliktig alder et omsorgs- og læringsmiljø som er til barns beste. Barnehage skal både være en pedagogisk virksomhet og et velferdstilbud for småbarnsforeldre.

Gran kommune som barnehagemyndighet har følgende oppgaver:

- Ansvar for dimensjonering av barnehagetilbudet totalt slik at kommunen oppfyller den lovfestede retten til barnehageplass.
- Ansvar for finansiering av alle barnehager (kommunale og private), inkl. kommunalt tilskudd til private barnehager
- Spesialpedagogisk hjelp til førskolebarn og drift av det spesialpedagogiske team
- Tilsyn og godkjenning av barnehager i kommunen
- Veiledningsansvar for private barnehager
- Kommunens samarbeid med Fylkesmannen og rapportering på barnehageområdet
- Kompetanseutvikling i alle barnehager
- Vedtaksmyndighet for redusert foreldrebetaling for alle barnehager (kommunale og private)

Skole har 7 barneskoler, 1 kombinert barne- og ungdomsskole og to ungdomsskoler. Elevtallet ved disse skolene er inneværende skoleår mellom 47 og 304 elever. Det er skolefritidsordning ved alle skolene med barnetrinn. Barneskoleelever med store tilpasningsbehov får skoletilbudet sitt ved en egen avdeling på Trintom skole, Trintom+. Det er to rene ungdomsskoler som inneværende skoleår har ca. 250 elever.

Ved Brandbu barneskole og Brandbu ungdomsskole er det innføringsklasser for hhv. 2.-7. trinn og 8.-10. trinn. Innføringsklassene er for minoritetsspråklige elever uten, eller med svært begrensede norskkunnskaper. Loven gir tillatelse til at elevene går i innføringsklassen i inntil to år. De fleste elevene har blitt tilbakeført til sin nærskole etter et skoleår, og får særskilt norskopplæring videre der.

Forrige skoleår ble det etablert et team av miljøterapeuter for å ivareta behov knyttet til elever med store psykiske vansker, skolevegring, atferdsutfordringer mm. Teamet er organisert under enhetsleder skole og skal jobbe fleksibelt ut mot skolene. Ressursene fordeles etter behov knyttet til grupper av barn, enkeltbarn og med tanke på forebygging.

Utfordringer for budsjettområdet:

Generelt for oppvekstområdet:

Det har vært et etterslep på vedlikehold på oppvekstområdet over tid. Det er gjort en stor jobb i 2019 hvor Marka- og Bjørklund barnehager vært prioritert i tillegg til Bjoneroa skole. Store vedlikeholdsprosjekter kombinert med daglig drift krever mye av både oppvekstområdet mht organisering og oppfølging mm., og av utførende part (eiendom/entreprenør). Prosjektene er ressurskrevende og erfaringene viser risikoen for at det oppstår uforutsette behov/kostnader er relativt stor. Noe som igjen kan føre til forsinkelser og overskridelser økonomisk. Vedlikeholdsplanen viser at oppvekstområdet blir prioritert med store ressurser i årene framover. Erfaringene fra 2019 tilsier en hard prioritering framover mht kost/nytte vurderinger.

Barnehage:

Lovverk:

Ny bemanningsnorm var gjeldende fra 1. august 2019. Kommunale og private barnehager innfrir normen men det betyr økte utgifter for hele sektoren.

Utvikling i barnetall:

Vesentlig lavere barnetall i 2018 har krevd en rask omstillingstakt for barnehagene i 2019. Fordi inntoningstiden på barnehageområdet er kort, og kravet til kostnadseffektivitet er betydelig, så har dette vært en utfordrende prosess. Både ledere og ansatte har vært endringsvillige og fleksible i arbeidet med å løse utfordringen.

Spesialpedagogisk hjelp:

Som flere andre kommuner i innlandet har vi en økning i antall barn med store hjelpebehov. I praksis er dette barn med behov for oppfølging 1-1. Dette betyr at vi bruker mye ressurser på det spesialpedagogiske området, noe KOSTRA tall også underbygger. Disse barna har nå et barnehagetilbud og vil etterhvert ha behov for et tilrettelagt skoletilbud. De ressursene vi investerer i nå er viktig med tanke på barnets fungering nå og ikke minst utvikling framover. Når behovet for spesialpedagogiske ressurser øker, øker også oppgavene totalt i barnehagene fordi tilretteleggingen krever et tverrfaglig samarbeid som innbefatter møter, koordinering, planlegging og dokumentasjon mm.

Sykefravær:

Kvaliteten i tjenesten er avhengig av et stabilt personale. Det er stor variasjon i sykefraværet mellom barnehager og vi ser store variasjoner i en og samme barnehage fra år til år. Årsaken er til fraværet er ofte sammensatt men god sykefraværsoppfølging er en suksessfaktor for å øke nærværet. Derfor er dette et fokusområde i 2020.

Hva får vi til:

Stykkprisen pr. barnehageplass er en indikasjon på kostnadsnivået på barnehageområdet. Kommunale barnehager leverer gode tjenester selv med et stramt budsjett, tilbakemeldinger på brukerundersøkelser underbygger dette. Lederne har fokus på arbeidsmiljø, og medarbeiderundersøkelser viser at ansatte er tilfredse, selv i en hektisk hverdag. Det er et godt samarbeid mellom lederne i våre barnehager både kommunale og private. Barnehagesektoren er endringsvillig, det har vist seg i 2019 hvor utfordringene har vært store mht barnetall. Satsingen på barnehagebasert kompetanseutvikling i samarbeid med Høgskolen i Innlandet skal bidra til å videreutvikle kvaliteten i sektoren.

Skole:**Utvikling av elevtall:**

Antall elever har gått ned på de fleste skolene i Gran med unntak av Moen. Det betyr at på de små skolene blir klassetrinn slått sammen, både Fredheim, Bjonerua og Grymyr skole har erfaring med og kompetanse på å jobbe slik. Skolestrukturen i Gran er desentralisert, det jobbes iherdig for å levere et skoletilbud med kvalitet innenfor den økonomiske rammen som er tildelt. Det har vært en hard prioritering for å komme i balanse. Det er færre barn i skolene i 2020 derfor er det også redusert antall årsverk på området.

Spesialundervisning:

Omfanget av spesialundervisning ligger høyt i Gran. Vi utfordres med å ta i bruk potensialet som ligger i tilpasset opplæring, intensiv opplæring og systemtankegang. Denne utfordringen deler vi i Gran med svært mange andre kommuner. Dette gir seg utslag i større behov for spesialundervisning, som igjen fører til høy ressursbruk. Det prøves ut ulike tiltak på skolene, og det samarbeides tett med hjelpeinstanser, for å romme flere elever innenfor det ordinære tilbudet. Miljøterapeutteamet som ble opprettet i 2019, er viktig tiltak i arbeidet med å øke kvaliteten og redusere kostandene på området på sikt. Men det krever tid og et godt tverrfaglig samarbeid for å få på plass gode og fleksible løsninger.

Refusjoner:

Antall elever fra Gran som er plassert i fosterhjem i andre kommuner har økt, dette fører til økte utgifter. Samtidig har antall elever fra andre kommuner med skoleplass i Gran gått ned i 2019, noe som gir reduserte inntekter. Det er vanskelig å få ned utgiftene tilsvarende når elevene fordeler seg på ulike klassetrinn. Dette har vært en utfordring i 2019, som vil vedvare inn i 2020.

IKT

Skolene i Gran mottok en generøs gave mht IKT-utstyr i skolene i 2019. Kommunen må følge opp dette i 2020 og det betyr eksempelvis å bedre teknologiske infrastrukturen. Dette fører til økte utgifter både her og nå, og framover blant annet i form av lisensavgifter.

Hva får vi til:

Det jobbes systematisk med kompetansebygging i samarbeid med Høgskolen i Innlandet, og satsingen skal gjøre lærerne godt forberedt mht fagfornyelsen. Det er lagt et løp mht videreutdanning av lærere, slik at vi er beredt på kompetansekravet som inntreer i 2025. Vi er fornøyd med å ha rekruttert kvalifiserte ansatte til stillingene vi har lyst ledig. Det er utviklingsvilje på skolene og dette kommer til syne i prosjekter og tiltak både med fokus på fag og skolemiljø. Det deles kompetanse og gode arbeidsmåter på ledernivå, det er viktig å ha fokus på hva vi faktisk lykkes med, og ikke minst ta i bruk mulighetene.

Utviklingsmål for barnehage 2020-2023
Barnehage skal bidra til å fremme god omsorg, læring og lek for barn i kommunen i nært samarbeid med foresatte.
Barnehage og skole skal i samarbeid med virksomheten Familie og velferd forbedre systemarbeidet, og forsterke tidlig innsats ved at fagkompetansen kommer ut i barnehagene.
Kvaliteten i barnehagene skal økes gjennom systematisk og praksisnær kompetanseutvikling hvor alle ansattgrupper deltar.
Barnehage skal regelmessig gjennomføre brukerundersøkelser i alle barnehagene i kommunen.

Delmål	Målemetode	Mål for 2020
Lederne skal sammen med ansatte jobbe for å skape en «dra- kultur», der vi benytter mulighetsrommet og skaper trygge og myndiggjorte medarbeidere.	Medarbeiderundersøkelse	Score 4,5 eller bedre
Barnehage skal ta i bruk nærmiljø og fysisk aktivitet for å skape best mulig læringsbetingelser, utvikling og trivsel for barn.	Trivselsundersøkelse	Score 4,5 eller bedre
Barnehagene i Gran skal jobbe videre med kvalitetsutviklingen slik at de opprettholder den gode brukertilfredsheten i 2020.	Brukerundersøkelse	Scor 4,5 eller bedre
Jobbe for lavest mulig sykefravær på budsjettområdet.	Sykefravær i %	Mindre enn 8 % for budsjettområdet

Utviklingsmål for skole 2020-2023
Ved overgang til neste klasseserier har elevene et kunnskaps- og ferdighetsnivå som gjør dem godt forberedt på kravene de møter, og elevene er motiverte for videre læring og skolegang.
Felleskolen skal bidra til mestring for alle og tilegnelse av grunnleggende ferdigheter.
Skolen skal bidra til å fremme elevenes fysiske og psykiske helse, trygghet, trivsel og læring.
Skolene skal videreutvikle foreldresamarbeidet slik at foresattes innsyn øker, og bidrar til forpliktende samarbeid rundt elevens utvikling.
Skole skal sammen med familie og velferd bygge opp et system som ivaretar elever som har behov for et alternativt skoletilbud.

Delmål	Målemetode	Mål for 2020
Lederne skal sammen ansatte jobbe for å skape en «dra- kultur», der vi benytter mulighetsrommet og skaper trygge og myndiggjorte medarbeidere.	Medarbeiderundersøkelse	Score 4,0 eller bedre
Skole skal ta i bruk nærmiljø og fysisk aktivitet for å skape best mulig læringsbetingelser og utvikling for elever.	Elevundersøkelsen	Landsgjennomsnittet eller bedre
Mål fra kvalitetsplanen:		
Alle elever skal oppleve gode overganger fra barnehage til videregående opplæring.		
Alle elever skal oppleve et trygt og godt læringsmiljø.	Elevundersøkelsen	Nasjonalt nivå eller bedre
Ved nasjonale prøver i lesing skal både jentene og guttene på alle skolene i Gran være på nasjonalt nivå eller bedre.	Nasjonale prøver 5.,8.,9. trinn	Nasjonalt nivå eller bedre
Standpunkt- og eksamenskarakterene i matematikk skal være på nasjonalt nivå eller bedre både for jentene og guttene i Gran.	Standpunkt og eksamens karakterer	Nasjonalt nivå eller bedre
Grunnskolepoengene til både jentene og guttene i Gran skal opp på nasjonalt nivå eller bedre.	Grunnskolepoeng	Nasjonalt nivå eller bedre
Skolen skal gjennom godt skole-hjem-samarbeid sikre god informasjon og dialog rundt elevenes læringsutvikling både faglig og sosialt. Alle skolene skal gjennomføre Foreldreundersøkelsen hvert år.	Foreldreundersøkelsen	Nasjonalt nivå
Jobbe for lavest mulig sykefravær på budsjettområdet.	Sykefravær i %	Mindre enn 6 % for budsjettområdet

Økonomi

Økonomisk ramme						
	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023
Brutto driftsutgifter	291 447	278 645	295 894	296 302	294 852	293 772
Brutto driftsinntekter	-55 975	-42 287	-49 084	-48 809	-48 809	-48 809
Netto drift	235 472	236 358	246 810	247 493	246 043	244 963

Endringer i ramma fremkommer slik:	2020	2021	2022	2023
Framskrivning				
Utgifter				
"Videreføring av tidlig innsats/systemarbeid PPT - skole"	-	300	600	600
Omstilling: Redusert grunnbemanning kom. bhg	-	-250	-250	-250
Omstilling - Utnytte merkantile ressurser - "familiens hus" bhg	-50	-50	-50	-50
Omstilling - Utnytte merkantile ressurser - "familiens hus" skole	-100	-100	-100	-100
IKT skole	-250	-250	-250	-250
Styrket lærertetthet/ læringsmiljø BBS	500	500	500	500
Endring flyktningemidler	-163	-255	-255	-255
Endring flyktningemidler, etter ny prognose integreringstilskudd	-100	-100	-100	-100
Prisvekst utgift	2 066	2 066	2 066	2 066
Lønnsvekst kap 4 2019 - sentralt oppgjør	7 186	7 186	7 186	7 186
Lønnsvekst kap 3 og 5	474	474	474	474
Harmonisering utg/innt	5 725	5 725	5 725	5 725
Statsbudsjettet 2019 - Helårseffekt gratis kjernetid 2-åringer fra 1.8.2019	118	118	118	118
Statsbudsjettet 2019 - Helårseffekt økt foreldrebetaling med kr 50 fra 1.8.2019	-176	-176	-176	-176
Statsbudsjettet 2020 - Innlemming øremerkede midler til tidlig innsats skole, fordelt særskilt/kostnadsnøkkel skole	3 100	3 100	3 100	3 100
Sum	18 330	18 288	18 588	18 588
Inntekter				
Harmonisering utg/innt	-5 725	-5 725	-5 725	-5 725
Prisvekst inntekter	-1 268	-1 268	-1 268	-1 268
Sum	-6 993	-6 993	-6 993	-6 993
Nye tiltak				
Utgifter				
Ksak 40/19 - Temaplan for trafiksikkerhet 2019-2022	180	180	180	
Reduksjon grunnet redusert barnetall	-700	-700	-700	-700
Nedjustering av årsverk			-1 500	-2 400
Styrket lærertetthet/ læringsmiljø BBS fristilt til rådmannens vurdering innen oppvekst	-500	-500	-500	-500
Innføring av søskenmoderasjon mellom barnehage og SFO	200	400	400	400
Styrking oppvekst, inkludert IKT	1 000	1 000	1 000	1 000
Forsøksprosjekt skolemåltid ungdomsskolen		250		
Statsbudsjettet 2020 - Innlemming av tilskudd til leirskoleopplæring	139	139	139	139
Nedtrekk årsverk oppvekst	-1 400	-1 400	-1 400	-1 400
Sum	-1 081	-631	-2 381	-3 461
Inntekter				
Statsbudsjettet 2020 - Nasjonal ordning inntektsgradert foreldrebetaling SFO 1. og 2. trinn	144	347	347	347
Statsbudsjettet 2020 - Gratis SFO barn med særskilte behov 5. - 7. trinn	52	124	124	124
Sum	196	471	471	471

FAMILIE OG VELFERD

Beskrivelse av budsjettområdet

Familie og velferd har 180,6 årsverk, fordelt på 8 enheter, som alle arbeider med barn, familier, deres nettverk og voksne med ulike utfordringer. Tjenestene som leveres strekker seg fra forebygging og tidlig innsats til utredning, behandling og tiltaksarbeid. De ulike enhetene styres av egne særlover. Innen budsjettområdet legges det vekt på å utvikle systematikk og kultur for optimal samhandling innenfor eget området og med andre enheter innen oppvekst og helse og omsorg.

Familie og velferd omfatter 3 vertskommunesamarbeid, der Gran er vertskommune for Sosialtjenesten i NAV og Lunner er vertskommune for flyktningtjenesten og voksenopplæringen.

Direkte knyttet til kommunalsjef er kommunepsykolog. Kommunepsykologen skal bidra til å fremme psykisk helse hos befolkning i Gran, spesielt barn og unge. Psykologen arbeider klinisk med korttidsoppfølging/ samtalerterapi barn/unge, og med foreldreveiledning, både individuelt og i grupper. På systemnivå bidrar psykologen til å styrke den akademiske, kunnskapsbaserte plattformen tiltakene i kommunen må hvile på, og skal bidra til gode systemer for tverretattlig og tverrfaglig samarbeid.

Barneverntjenesten

Barnevernets ansvar og oppgaver er regulert i Lov om barneverntjenester. Barnevernet skal ta vare på de mest utsatte barna, gjennom å sette inn de nødvendige hjelpetiltak rettet mot enkeltmennesker. I tillegg har barnevernet som hensikt å forebygge at problem oppstår. Disse retter seg enten mot alle barn/familier, eller mot utsatte barn/familier. Barneverntjenesten har hovedansvaret for bosetting og oppfølging av enslige mindreårige flyktninger (EM). Barneverntjenesten har 13,8 årsverk, fordelt på leder, undersøkelsesteam, tiltaksteam, miljøterapeut, tilsynsførerordningen og merkantil ressurs.

Helsesøster og jordmortjeneste

Helsesøstertjenesten og jordmortjenesten er regulert i Lov om helsetjenester i kommunen.

Helsesøster og jordmortjeneste arbeider helsefremmende og forebyggende gjennom opplysning og rådgivning (helsestasjon, skolehelsetjeneste, helsestasjon for ungdom). Jordmor følger gravide gjennom svangerskapet og er ansvarlig for oppfølgingstilbud til alle gravide som er ansatt i Gran kommune («Gravid og i arbeid»). Foreldreveileder gir veiledning til foreldre og ansatte i barnehage og skole. Tjenesten arbeider også med smittevern, miljørettet helsevern og reisevaksinasjon og teller 10,5 årsverk.

Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT)

Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT) er en sakkyndig instans som skal bidra til å sikre den enkeltes rett til opplæring og hjelp ut fra Barnehageloven og Opplæringsloven, og skal hjelpe barnehager og skoler i arbeidet med kompetanseutvikling og organisering, for å ivareta og legge opplæringen bedre til rette for barn med særskilte behov. PP-tjenesten skal bidra til at barn, unge og voksne får et helhetlig og samordnet tilbud, bl.a. gjennom utstrakt og systematisk tverrfaglig samarbeid og samarbeid med 2.linjetjenesten, og bistå med veiledning til foresatte/barn og skoler/barnehager. Tjenesten har 6,9 årsverk, fordelt på rådgivere, logoped, sekretær og leder.

Psykisk helse- og rustjeneste

Psykisk helse- og rustjeneste yter tjenester etter Lov om Helse og omsorgstjenester i kommunen. Tjenesten er organisert i tre områder: 1) Behandlings- og oppfølgingsteam som tilbyr individuelle samtaler og oppfølging av personer med psykiske lidelser og/eller ruslidelser eller personer i vanskelig eller kritiske livssituasjoner, både voksne, barn og unge og deres familier. 2) Haugsbakken som er et botilbud med nærhet til heldøgns bemanning for til sammen 15 beboere. To av leilighetene er avlastningsleiligheter. 3) Dagsenter lokalisert på Haugsbakken, som gir tilbud om ulike aktiviteter

på dag og kveldstid. Psykisk helse- og rustjeneste organiserer kommunens kriseteam. Psykisk helse- og rustjeneste teller 20,0 årsverk totalt.

Sosialtjenesten NAV Hadeland

Gran kommune er vertskommune for sosialtjenesten for Lunner og Gran, som er del av NAV Hadeland. Sosialtjenesten NAV Hadeland gir råd og veiledning som bidrar til å forebygge og/eller løse sosiale problemer. Det arbeides målrettet med å få mennesker i arbeid eller aktivitet. Alle statlige virkemidler benyttes for å bidra til å sikre deltakelse i arbeidslivet eller en form for aktivitet. Tjenesten omfatter også rusforebyggende arbeid, Kvalifiseringsprogrammet, bostøtte, det ytes økonomisk sosialhjelp etter lov om sosiale tjenester, og egne økonomirådgivere bistår i krevende økonomi- og gjeldssaker. Andelen kommunale årsverk er 16,9 fordelt på 3 avdelinger.

Tilrettelagte tjenester

Tilrettelagte tjenester yter helse og omsorgstjenester etter vedtak til om lag 100 personer med nedsatt funksjonsevne. De fleste tjenestemottakerne bor og mottar tjenesten i bemannede omsorgsboliger. En økende andel får tjenester i sitt hjem. Tjenesten omfatter også dagtilbud, avlastningsenhet og kommunens BPA ordning. Tjenesten har 115,00 årsverk.

Vertskommunesamarbeidene der Lunner kommune er vertskommune

Flyktningtjenesten for Gran og Lunner er et interkommunalt samarbeid med ansvar for bosetting og kvalifisering av flyktninger i Gran og Lunner. Det er ca. 380 flyktninger i integreringsperioden (5 år) hvorav 110 er på introduksjonsprogrammet. Tjenesten har 10,7 årsverk, hvorav 0,2 gjelder kun for Lunner kommune.

Voksenopplæringen har ansvar for grunnskoleopplæring og spesialundervisning på grunnskolens område til voksne som etter sakkyndig vurdering har slikt behov. Voksenopplæringen har også ansvaret for opplæring i norsk og samfunnskunnskap for minoritetspråklige voksne personer. De samarbeider med Hadeland vgs og Karriere Oppland. Høsten 2019 er det 150 elever ved skolen. Elevtallet er synkende. Alle elever får opplæring i norsk og grunnskolefag. Det er om lag 100 elever i introduksjonsprogram.

Utfordringer for budsjettområdet:

I budsjettgrunnlaget er ramma for området 8,3 millioner lavere enn resultatet i 2018.

Budsjettområdet har fått en styrkning innenfor de tjenestene som har hatt og forventes å ha ett høyer aktivitetsnivå enn det tidligere budsjettammer har gitt grunnlag for. Det er også lagt inn en økning til kommunepsykolog som fra 2020 er en lovpålagt tjeneste som fram til 2019 delvis har vært finansiert med øremerket tilskudd fra staten.

Samtidig er budsjettet redusert i tråd med tidligere vedtatt økonomiplan for 2019-2022. Den største reduksjonen er knyttet til endring i antall flyktninger og berører flere tjenester. Antallet flyktninger kommunen bosetter er kraftig redusert fra 2018 sammenliknet med årene før. De to –tre første årene etter reduksjonen utfordrer kommunen økonomisk, ved at inntektene reduseres hurtigere enn utgiftene. Kommunen har avsatt midler på fond for å håndtere denne utfordring. Det er ikke budsjettet med fondsbruk i 2020. Budsjettområdet er også redusert som følge av reduserte barnetall.

Tilrettelagte tjenester

Det er i 2019 gjennomført ett betydelig omstillingsarbeid i tilrettelagte tjenester. Tjenesten har over år levert ett betydelig merforbruk. Målet med omstillingen har vært å få en tjeneste med budsjett i balanse, gode og riktige turnuser og en god lederstruktur. Ved inngangen til 2019 var den økonomiske utfordringen beregnet til 6,5 millioner. Tiltakene som er gjennomført vil ha helårseffekt i

2020. Samtidig er det flere tjenestemottakere som i sistedel av 2019 og inn i 2020 har et økt og/eller endret tjenestebehov. Budsjettgrunnlaget tar delvis høyde for denne tjenestetilpasningen, men etterlater en utfordring på ca. 1 million som tjenesten må finne omstillingstiltak for å håndtere. Det kan bli aktuelt å se på BPA ordningen, men dette forutsetter en egen politisk sak i tråd med vedtak fra budsjettprosessen 2019.

Barneverntjenesten

Det er i barneverntjenesten igangsatt ett omstillingsarbeid i tråd med regjeringens kompetansestrategi for barnevernet 2018 -2020 for å møte de utfordringene kommunen vil få når barnevernsreformen gjennomføres i 2023. Barneverntjenesten har i 2020 ei ramme som er 2,4 mill lavere enn resultatet for 2018. Barneverntjenesten i Gran hadde i 2018 lavere utgifter enn nabokommuner, kostragruppe 10 og landet. Barneverntjenesten er en av de tjenestene som har fått økt rammen i tråd med tjenestenivået og redusert rammen som følge av reduserte flyktningmidler. Barneverntjenesten har fokus på å holde driftsbudsjettet, men kan ikke avslutte et tiltak med begrunnelse i økonomi. Utfra dagens kjente utgifter til tiltak i og utenfor hjemmet vil budsjettammen for 2020 være tilstrekkelig. Det er i rammen ikke rom for noen nye tiltak.

Sosialtjenesten

Sosialtjenesten har over år hatt ett merforbruk på økonomisk sosialhjelp. Tjenesten har likevel levert ett resultat nær budsjett ved å ikke sette inn vikarer ved sykefravær og latt stillinger stå vakant i en periode etter at ansatte har sluttet. Forskning og erfaring tilsier at tett oppfølging er viktig for å bidra til at arbeidssøkere/ sosialhjelpsmottakere kommer i jobb og blir selvforsørget eller bli avklart til riktig ytelse. I 2018 var merforbruket på økonomisk sosialhjelp på 2,2 millioner sammenliknet med opprinnelig budsjett. I tråd med tiltak i økonomiplanen ble budsjettet redusert fra 2018 til 2019 med 0,3 millioner. I budsjettgrunnlaget er økonomisk sosialhjelp økt med 1 million i 2020. Dette forutsetter at nedgangen i sosialhjelpsutbetalinger fortsetter.

Psykisk helse- og rustjeneste

Psykisk helse- og rustjeneste har i 2019 et merforbruk som skyldes flere klienter og endret tjenestebehov. Merforbruket dekkes i 2019 delvis av at tjenesten har greid å unngå overliggerdøgn i sykehus og ved å holde stillinger vakante. Skal vi som kommunen unngå overliggerdøgn i sykehus må det prioriteres boliger til denne gruppen i tråd med vedtatt boligplan. Tjenesten er i budsjettgrunnlaget styrket med 1 million som følge av endring i tjenestebehovet.

Helsestasjon og skolehelsetjenesten

Regjeringen har over tid hatt en satsning på jordmor-, helsestasjons- og skolehelsetjeneste. Det er i flere årsbudsjetter tildelt midler over rammen til kommunene for styrking av disse tjenestene. Parallelt har det kommet nye nasjonale veiledere med økt krav til tettere oppfølging av gravide, spe-, små- og skolebarn. I dette budsjettet har området fått redusert rammen i tråd med tidligere vedtatte innsparinger på merkantiltjenester og flyktninger. Rammen er også redusert som følge av reduksjon i barnetallet. Gjennom regjeringens satsning på tjenestene har Helsestasjonen og skolehelsetjenesten søkt og fått prosjektmidler til styrking av tjenesten. Reduksjon i rammen fører derfor ikke til en reduksjon i antall ansatte i 2020.

Utviklingsmål for 2020-2023
Fremme den enkeltes selvstendighet, tilhørighet og styrke evnen til å mestre eget liv.
Fremme psykisk og fysisk helse og forebygge sykdommer og skader.
Tjenestene skal gjennom forebyggende tiltak, tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får nødvendig hjelp til rett tid.
Tjenestene skal i samarbeid med barnehage, skole, primær- og sekundærhelsetjenestene øke kompetansen og videreutvikle tverrfaglig samarbeid på system og individnivå .

Delmål	Målemetode/Tiltak	Mål for 2020
Økt deltakelse i arbeidslivet .	Andel arbeidssøkere med overgang til arbeid .	> 69%
	Andel personer med nedsatt arbeidsevne med overgang til arbeid.	høyere enn 45%.
	Flyktninger i jobb eller utdanning etter endt introduksjonsprogram.	> 50 %
	Flyktninger i jobb eller utdanning i november året etter endt introduksjonsprogram.	> 70%
	Andel elever i voksenopplæringen på modul 4 (10.trinn) som går ut med vitnemål på normert tid.	>80 %
	Utrede grunnlaget for etablering av Fontenehus på Hadeland	Gjennomført
Videreutvikle tverrfaglig samarbeid på styring-, system- og individnivå.	Gjennomføre prosjekt: «systematisk identifikasjon og oppfølging av utsatte barn» med støtte fra Bufetat.	Gjennomføres
	Implementere handlingsplan for skolefravær «Til stede hver dag».	Gjennomføres
	Utarbeide indikatorer for vurdering av tverrfaglig samarbeid.	Gjennomføres
	Gjennomføre årlig fagdag for tjenesten i Familiens hus.	Gjennomføres
Økt fokus på brukermedvirkning i utforming av de kommunale tjenestene.	Andel behandlingsplan, tiltaksplaner, aktivitetsplaner og individuelle planer som utarbeides i samarbeid mellom tjenestemottaker og tjenesteyter.	100 %
	Alle tjenestene etablerer og videreutvikler system for å måle brukertilfredshet.	Gjennomføres
Rett tjeneste og stønad til rett tid.	Antall undersøkelsessaker i barnevernet med utvidet frist (> 3 måneder).	< 4
	Antall barn i barnevernet med tiltaksplan og omsorgsplan.	> 98 %
	Andel førstegangsfødende som får hjemmebesøk innen 3 dager etter hjemkomst.	> 85 %

Delmål	Målemetode/Tiltak	Mål for 2020
	Andel nybakte foreldre som får hjemmebesøk innen 10 dager.	> 80%
	I PPT er saker igangsatt innen 1 mnd fra henvisning.	> 90 %
	I PPT er saker igangsatt innen 3 mnd fra henvisning.	> 98 %
	Antall klager med omgjøring.	< 10%
	Redusere årlig sykefravær i de tjenestene som har mer enn 4% fravær.	>1 prosentpoeng

Økonomi

Økonomisk ramme						
	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023
Brutto driftsutgifter	243 957	218 493	225 347	222 069	219 838	219 338
Brutto driftsinntekter	-75 026	-64 811	-63 785	-63 785	-63 785	-63 785
Netto drift	168 931	153 682	161 562	158 284	156 053	155 553

Endringer i ramma fremkommer slik:

	2020	2021	2022	2023
--	------	------	------	------

Framskrivning

Utgifter

Endring flyktningemidler:

- Helsesøster:	-57	-89	-89	-89
- NAV Hadeland:	-706	-1 103	-1 103	-1 103
- Barnevern:	-201	-314	-314	-314
- Flyktningtjenesten og Voksenopplæringen	-4 331	-6 767	-7 898	-7 898
Endring flyktningemidler, etter ny prognose integreringstilskudd	-420	-420	-420	-420
PPT-styrking, forlenge perioden til 2021	-	-300	-600	-600
Omstilling: Redusert ressurs til/ endret organisering av rus	-100	-100	-100	-100
Omstilling - Utnytte merkantile ressurser - "familiens hus"	-100	-100	-100	-100

Revidert nasjonalbudsjett 2019:

Kompensasjon arbeidsavklaringspenger

	217	217	217	217
--	-----	-----	-----	-----

Kommuneproposisjonen 2020: Innlemming øremerket tilskudd krav om psykologkompetanse i kommunalt rammetilskudd

	549	549	549	549
--	-----	-----	-----	-----

Statsbudsjettet 2020 Innlemming øremerket tilskudd krav om psykologkompetanse i kommunalt rammetilskudd, avvik i fht kommuneproposisjonen

	16	16	16	16
--	----	----	----	----

Lønnsvekst kap 4 2019 - sentralt oppgjør

	4 005	4 005	4 005	4 005
--	-------	-------	-------	-------

Lønnsvekst kap 3 og 5

	392	392	392	392
--	-----	-----	-----	-----

Harmonisering utg/innt

	-1 934	-1 934	-1 934	-1 934
--	--------	--------	--------	--------

Prisvekst utgifter

	2 151	2 151	2 151	2 151
--	-------	-------	-------	-------

Sum

	-519	-3 797	-5 228	-5 228
--	------	--------	--------	--------

Inntekter

Harmonisering utg/innt

	1 934	1 934	1 934	1 934
--	-------	-------	-------	-------

Prisvekst inntekter

	-1 908	-1 908	-1 908	-1 908
--	--------	--------	--------	--------

Sum

	26	26	26	26
--	----	----	----	----

Nye tiltak

Utgifter

Tilrettelagte tjenester - styrking budsjetttramme

	2 000	2 000	2 000	2 000
--	-------	-------	-------	-------

Barnevern - styrking budsjetttramme

	4 000	4 000	4 000	4 000
--	-------	-------	-------	-------

Sosialtjenesten - styrking budsjetttramme

	1 000	1 000	1 000	1 000
--	-------	-------	-------	-------

Psykisk helse og rus - styrking budsjetttramme

	1 000	1 000	1 000	1 000
--	-------	-------	-------	-------

Generell reduksjon grunnet redusert barneantall

	-300	-300	-300	-300
--	------	------	------	------

Nedjustering av årsverk

			-800	-1 300
--	--	--	------	--------

Statsbudsjettet 2020 – satsing rusfeltet

	373	373	373	373
--	-----	-----	-----	-----

Nedtrekk årsverk

	-700	-700	-700	-700
--	------	------	------	------

Sum

	7 373	7 373	6 573	6 073
--	-------	-------	-------	-------

Inntekter

Statsbudsjettet 2020 – økt innslagspkt ressurskrevende tjenester

	1 000	1 000	1 000	1 000
--	-------	-------	-------	-------

Sum

	1 000	1 000	1 000	1 000
--	-------	-------	-------	-------

HELSE OG OMSORG

Beskrivelse av budsjettområdet

Innenfor tjenesteområdene i helse og omsorg arbeider vi for å styrke de laveste trinnene på omsorgstrappen. Tverrfaglighet, velferdsteknologi og kompetanseheving vil prioriteres i tjenesteutviklingen vi står ovenfor når vi skal etablere nytt sykehjem og omsorgsboliger. Dette er viktig for at virksomheten skal være bedre rustet til å møte en økende eldre befolkning.

Tildelingsenheten

Tildelingsenheten er kommunens forvaltning og saksbehandler etter helse- og omsorgstjenesteloven. Enheten er kommunens koordinerende enhet for habilitering- og rehabilitering.

Antall årsverk: 4.5

Marka helse og omsorgssenter

Helse- og omsorgssenteret på Marka har tre avdelinger med totalt 62 plasser. Sykehjemsavdelingene er delt inn etter ulike tjenestetilbud. Avdeling 1 har 18 enkeltrom for pasienter på langtidsopphold. Avdeling 2 har 17 korttidsplasser og 3 kommunalakutt døgnplasser(KAD) hvorav en plass selges til Lunner kommune. To av rommene er dobbeltrom. Markatun III har 23 plasser for personer med demens og/eller behov for et skjermet tilbud og 1 plass som benyttes for sterk skjerming.

Antall årsverk: 67

Skjervum helse og omsorgssenter

Helse og omsorgssenteret på Skjervum har til sammen tre avdelinger med totalt 47 plasser. Avdeling 1 har 17 plasser og avdeling 2 har 20 plasser, samtlige plasser benytter i dag enkeltrom. Avdeling 2 har etablert en avskilt bogruppe for personer med demens.

Trygghetsavdelingen har 10 plasser for avlastning og korttidspasienter.

Antall årsverk: 44

Hjemmetjenester

Hjemmetjenesten i Gran består av to distrikt: Bjonerua og Gran, samt dagsenter for eldre og dagsentertilbudet for mennesker som har demenssykdom. Hjemmetjenesten yter tjenester i vidt omfang fra trygghetsalarm, praktisk bistand til omfattende pleie- og omsorgstjenester.

Antall årsverk: 69

Forebygging og utvikling

Ergo- og fysioterapitjenester ytes i institusjon, helsestasjon, barnehage, skole og i den enkeltes hjem, av enkelt terapeuter og tverrfaglig team. Tjenesten er av helsefremmende, forebyggende og kurativ art og ytes overfor barn, voksne og eldre. Den kommunale legetjenesten yter tjenester ved sykehjem, helsestasjon og legevakt. Vi har 13 fastlegehjemler, 8,9 driftsavtaler for privatpraktiserende fysioterapeuter og ansvar for interkommunal legevakt i Gran og Gjøvik interkommunal legevakt(GIL).

Antall årsverk: 19,5

Fellestjenesten

Fellestjenesten i helse og omsorg består av merkantile tjenester, kjøkken og husøkonomavdeling med barrierevaskeri, innkjøp, lager og logistikk. Avdelingen yter ulike servicefunksjoner overfor alle enhetene. I tillegg er avdelingen samarbeidspartner innen ombygging, nybygg etc.

Antall årsverk: 17

Utfordringer for budsjettområdet

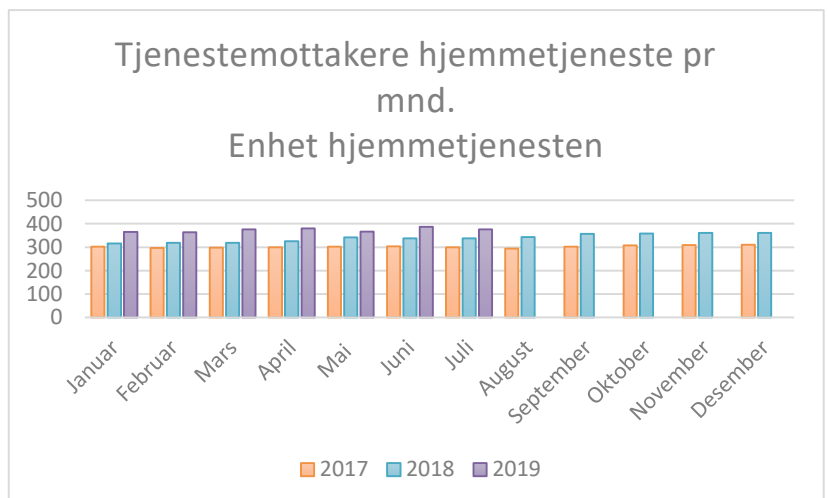
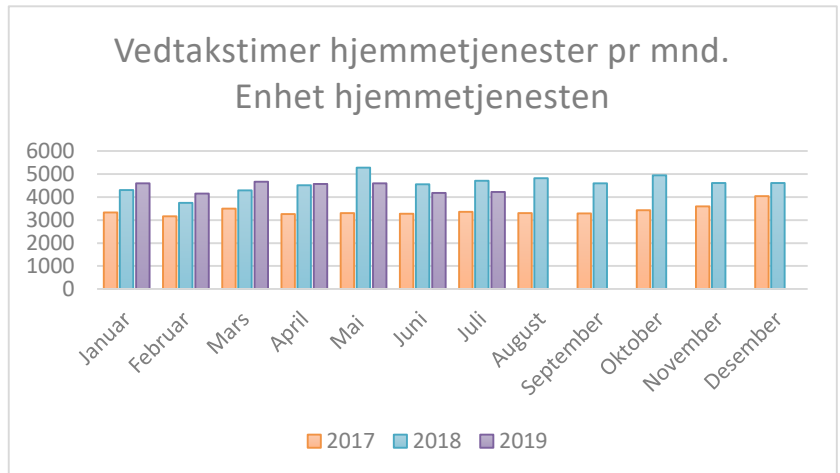
Rådmannens budsjettgrunnlag legger opp til en styrking på enkelte budsjettområder. Det legges opp til styrking av hjemmebaserte tjenester, kompensering av økte utgifter til Gjøvik interkommunale legevakt og kompensasjonsordningen til legetjenestene.

Det er flere og mer kompliserte brukere i hjemmetjenesten de siste årene som har utfordrer oss på ressurser. Tiltak som er satt inn i tjenesten ser ut til å ha stabilisert vedtakstimer som tildeles. Antall tjenestemottakere er i overkant av 370, som får rundt 4500 og 4000 vedtakstimer per måned. Det er et gjennomsnitt på 12 timer per tjenestemottaker per måned. Tilsvarende tall fra 2018 viser at gjennomsnittlig timer per tjenestemottaker er gått ned og antallet mottakere er mer stabilt.

Tiltak for å redusere vedtak som ikke er hjemlet i helse og omsorgstjenesteloven kan se ut til å ha noe effekt, men antallet nye brukere med behov for helsetjenester er stigende.

Resultatet med dagens drift er at vi fordeler ut færre timer per bruker av hjemmetjenesten slik at flere kan motta hjelp.

Målet vårt er å kunne dekke omfattende bistandsbehov i hjemmet, for å utsette eller unngå innleggelse på institusjon. For å kunne nå dette målet og følge helse og omsorgsstrategier, er det behov for å øke antall ansatte i hjemmetjenesten i årene fremover. Pasienter med stort behov for medisinsk behandling, intravenøst og smertelindring i siste fase av livet blir ofte overført til institusjon fordi hjemmetjenesten ikke har de nødvendige ressursene og kompetansen på enkelte vakter med dagens organisering.

I sykehjemmene har samhandlingsreformen ført til endringer i pasientgruppen. Pasienter med sammensatte sykdomsbilder overføres kommunen før behandling er fullført. Dette medfører at aktiv behandling må fortsette og ivaretas hos oss. I tillegg har utskrivningspraksis fra sykehuset endret seg slik at kommunene nå må ta imot pasienter hele døgnet også på helg og helligdager. Faglig ansvarlig drift i avdelingen tilsier et høyt kompetansenivå hele året. Dette medfører et økt behov for kvalifiserte vikarer også i ferien. Kommunen har i ferien fått en økt belastning som en konsekvens av at sykehuset har valgt og legge ned antall senger de har i drift.

Behovsvurdering

Kvaliteten på tjenestene som tilbys står i fokus for reformen «leve hele livet». Det er fem fokusområder i reformen; mat og måltider, helsehjelp, sammenheng i tjenestene, aktivisering og

aldersvennlig lokalsamfunn. Det er satt ned arbeidsgrupper på alle områder og vi er med i nasjonale nettverk. I løpet av vinteren skal vi presentere forslag til forbedring på de ulike områdene.

Det er behov for å jobbe enda mer med hverdagsmestring. Hverdagsmestring legger til rette for brukermedvirkning og gir den enkelte bruker større mulighet for å bestemme hva som er viktig for dem i deres liv. Økt egenmestring vil gi flere mulighet til å bo selvstendig lengre i egen bolig og utsette behovet for helse og omsorgstjenester.

Behovet for rett fagkompetanse til enkeltbrukere med sammensatte utfordringer øker når flere skal bo hjemme og vi har redusert antall institusjonsplasser. Etablering av team som kan ivareta mennesker som ønsker å få bo hjemme i siste fase av livet og har omfattende tjenestebehov, vil være et kvalitetsløft.

Nye aktive tiltak som «inn på tunet» for personer med demens, vil gi oss et tjenestetilbud i nederste del av omsorgstrappen. Dette er tiltak som vil bidra til å dekke behov knyttet til sosial kontakt og aktivisering. Det vil også kunne gi flere brukere et tilpasset tilbud som avlaster pårørende som står i krevende omsorgsoppgaver. Gruppetiltak i uformelle omgivelser, gjerne med dyr, mat og hyggelig opplevelser mangler i dagens omsorgstrapp.

Andre tiltak utenfor budsjetttrammen

Ressurskrevende tjenester til en enkelt bruker har medført gjenåpning av sterkskjermingsenhet på Markatun III. Alt tyder på at dette er ett tilbud som må opprettholdes over lengre tid. Å kunne ivareta sterkskjerming i egen regi er en viktig del av omsorgstrappen. Fordeler ved denne måten å organisere tjenesten på er knyttet til bl.a. økonomi og kvalitet på tjenesten, samt muligheten til å individuelt tilpasse tjenestetilbudet etter pasientens behov.

Budsjettutfordringen ligger på tre millioner.

Utviklingsmål for 2020-2023
Tilrettelegge for at den enkelte bruker kan opprettholde sin egenomsorgsevne og selvstendighet så langt det er mulig.
Sikre at tjenestemottaker får tilbud om nødvendige og forsvarlige tjenester.
Implementere nasjonalt anbefalte velferdsteknologiske utstyr og løsninger som underbygger trygghet, selvstendighet og mestring for brukerne.
Tidlig innsats gjennom tverrfaglig samarbeid på tvers av virksomhetene, for best mulig ressursutnyttelse i et forebyggingsperspektiv.

Delmål	Målemetode	Mål for 2020
Sykefravær.	%	<9
Venteliste på tildeling av sykehjem og bolig med heldøgnsomsorg.	Antall	<5
Antall klage på omfang/nivå på tjenesten som stadfestes av fylkesmannen.	Antall	<5
Antall klage på omfang/nivå på tjenesten som omgjøres av fylkesmannen.	Antall	< 5
Antall klager på innhold i tjenesten som omgjøres av fylkesmannen.	Antall	< 5
Antall tilsynsrapporter som pålegger tiltak.	Antall	< 1
Antall klage på innhold i tjenesten som stadfestes av fylkesmannen.	Antall	< 5
Antall brukere som mottar tjenesten hjemmetrening.	Antall	
Antall brukere fulgt opp av hverdagsrehabiliteringsteam.	Antall	

Økonomi

Økonomisk ramme						
	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023
Brutto driftsutgifter	239 683	225 233	232 389	231 871	231 871	231 171
Brutto driftsinntekter	-49 919	-40 244	-38 146	-37 628	-37 628	-37 628
Netto drift	189 764	184 989	194 243	194 243	194 243	193 543

Endringer i ramma fremkommer slik:

Framskriving

Utgifter

	2020	2021	2022	2023
Midlertidige utgifter til administrasjonslokaler på Marka			1 000	1 000
Utsatt utgift til administrasjonslokaler på Marka i tråd med endret investeringsplan			-1 000	-1 000
Omstilling - Redusere med 10 langtidsplasser	-750	-750	-750	-750
Bemanningseffektivisering (digitalisering, velferdsteknologi og nytt sykehjem)	-1 000	-2 000	-3 000	-3 000
Styrking av omsorgstjenesten - Endret forutsetning jfr. KST: 107/18		1 000	2 000	2 000
Omstilling; synlig og deltakende ledelse i tjenesten	-500	-500	-500	-500
Kommuneproposisjonen 2020 - Innlemming øremerket tilskudd dagaktivitetstilbud hjemmeboende med demens i Statsbudsjettet 2020 - Innlemming øremerket tilskudd dagaktivitetstilbud hjemmeboende med demens i rammetilskudd, avvik i fht kommuneprososjonen	1 083	1 083	1 083	1 083
Lønnsvekst kap 4 2019 - sentralt oppgjør	5 162	5 162	5 162	5 162
Lønnsvekst kap 3 og 5 2019	336	336	336	336
Harmonisering utg/innt	-3 182	-3 700	-3 700	-3 700
Prisvekst utgift	1 558	1 558	1 558	1 558
Sum	2 767	2 249	2 249	2 249

Inntekter

Harmonisering utg/innt	3 182	3 700	3 700	3 700
Prisvekst inntekter	-1 084	-1 084	-1 084	-1 084
Sum	2 098	2 616	2 616	2 616

Nye tiltak

Utgifter

Gjøvik interkommunale legevakt - avtale	440	440	440	440
Beredskapsgodtgjøring legesentrene - daglegevakt	150	150	150	150
Ny kontrakt Granhøi	1 500	1 500	1 500	1 500
Hjemmetjenesten - styrking budsjettramme	3 000	4 000	5 000	5 000
Omfordelig fra deler av styrking for hjemmetjenesten for å begrense kutt i helse og omsorgstjenesten for øvrig.		-1 000	-1 000	-1 000
Redsert tjenestekjøp fra eksterne	-487	-487	-487	-487
Nedjustering av årsverk			-1 000	-1 700
Statsbudsjettet 2020 - Innlemming av tilskudd til habilitering og	232	232	232	232
K-sak 90/19 Deltakelse i finansiering av nye legevaktlokaler for Gjøvik interkommunale legevakt (GIL) -husleie	54	54	54	54
Nedtrekk årsverk helse og omsorg	-500	-500	-500	-500
Sum	4 389	4 389	4 389	3 689

Inntekter

Sum	-	-	-	-
------------	----------	----------	----------	----------

KULTUR OG SAMFUNN

Beskrivelse av budsjettområdet

Kultur og samfunn har 182 ansatte fordelt på sju ulike enheter. Hovedoppgavene er drift av infrastruktur herunder kommunale veier, støtte til tjenesteytingen gjennom drift av formålsbygg, forvaltningsoppgaver innen arealplan, oppmåling, byggesaksbehandling og landbruk. Næringsutvikling mot landbruket og øvrig næringsliv. Utvikling og oppfølging av kulturlivet gjennom oppfølging av lag og organisasjoner, idrett og friluftsliv, kulturminner og kulturmiljø, kulturskolen for Lunner og Gran, Gran folkebibliotek. Vannforsyning og avløp er organisert under samme område, men leverer eget budsjett for selvkost. Budsjettområdet omfatter fire vertskommunesamarbeid med Lunner der Gran er vertskommune.

Direkte knyttet til kommunalsjef er 3 rådgivere (inkl. kommuneoverlege) med oppgaver innenfor: Stedsutvikling, etablererkurs, Hadeland næringshage, sekretariat for Randsfjordforbundet, næringsutvikling, bedriftskontakt, folkehelsekartlegging, trafiksikkerhetsutvalg, beredskap, skjenkebevilling, miljørettet helsevern, kommunelegefunksjon, overordnet planarbeid m. m.

Plan, oppmåling og byggesak

Oppmåling 2,5 årsverk Plan 2 årsverk Byggesak 4,5 årsverk

Saksbehandling av oppmåling-, fradeling- og byggesaker, drift av kartdatabaser og eiendomsinformasjon, GIS. Behandling av innsendte planforslag, utarbeiding av egne plansaker og kommuneplanens arealdel. Rådgivning og veiledning i arealplansaker og byggesaker. Tilsyn og ulovlighetsoppfølging

Landbrukskontoret for Hadeland

8 årsverk

Landbrukstilskudd

- Rådgivning, søknadsbehandling og kontroll

Jordlovsaker og konsesjonssaker

- Tiltak i landbruket
- Fradelinger

Bygdeutviklingsmidler (tradisjonelt landbruk og tilleggsnæringer), Spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL), nærings og miljøtiltak i skogbruket, skogbruksfond, skogsveger, biologisk mangfold, viltforvaltning og landbruksfaglig veiledning

Samferdsel og park

9,5 årsverk

Drift og vedlikehold av ca. 170 km kommunal veg

- Trafiksikkerhetstiltak
- Ca. 2 000 gatelyspunkt
- Drift av 100 000 m² plener, 3 000 trær og 8 km turstier

Eiendom

58 fast ansatte, tilsammen 48,3 årsverk.

- Stab og prosjekt med enhetsleder eiendom og 3 medarbeidere
- Boligkontor bestående av boligkonsulent
- Drift med fagleder og 16 vaktmestere/fagarbeidere, til sammen 15,3 årsverk
- Renhold med tjenesteleder (vakant) og 49 renholdere (inkludert 13 tilkallingsvikarer), til sammen 28,04 årsverk
- Bygningsmasse på 98 800 m2, inkludert 82 250 m2 formålsbygg og 211 boliger

Lunner og Gran Brann og redning

13,4 årsverk (13 heltid og 35 deltidsansatte)

- Beredskap knyttet til brann og ulykker
- 4 brannstasjoner
- Forebyggende arbeid, herunder feiing og branntilsyn
- 300 - 400 utrykninger i året

Kultur

28,2 årsverk – 56 ansatte (inkludert Lunner).

Kulturskolen gir variert opplæring i musikk og andre kulturuttrykk i aldersgruppen 0–19 år. Kulturskolen selger også tjenester til lag og foreninger som korps og teatergrupper.

Gran bibliotek består av Gran hovedbibliotek, samlokalisert med skolebiblioteket til Hadeland videregående skole (HVS) og Brandbu filial.

Kulturkontoret for Lunner og Gran: Drifter og utvikler Fritidskontakttjenesten, Hadeland Kultursal, Brandbu Kino og UngHadeland, utlånsportalen Bua, administrerer Alle Med fondet og koordinerer SLT-arbeidet. Samarbeider med og støtter det frivillige kulturlivet gjennom tilskudd, driftsavtaler, markedsføring og arrangementsutvikling.

Kommunale idrettsanlegg, badeplasser, folkebadordningen mv. Plan- og tiltaksarbeid innenfor idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv, samarbeid med og støtte av det frivillige idrettslivet gjennom tilskudd og driftsavtaler, formidling av spillemidler og samarbeid med idrettsrådene.

Har ansvaret for kulturminner generelt samt bl.a. Pilegrimsleden, Prestegårdshagen, Klokkerlåven, Granavollen med Kommunehuset/kirkestallene, byggeskikkprisen mv.

Utfordringer for budsjettområdet:

Det framlagte driftsbudsjettet vil nok av mange oppleves som et budsjett der en kutter i forhold til dagens driftsnivå. Selv om det nominelt er en økning av budsjetttrammene fra netto drift på 83 325 i 2019 til 87 993 i 2020, innebærer økning utgifter i pålagte krav, økning i priser på allerede inngåtte avtaler at en ikke klarer å opprettholde driften innenfor alle arbeidsområder på samme nivå som i dag. Det skjer kutt i driftsnivået på kultur som forutsatt i tidligere økonomiplaner, og en vil ikke opprettholde et tilstrekkelig vedlikehold av kommunal infrastruktur på veg og eiendom med de budsjetter som ligger i rådmannens grunnlag. Det er i praksis så stramme budsjetter på Brann og redning at det vil være vanskelig å sikre nødvendig utdanning og vedlikehold av utstyr.

Det er likevel et høyt aktivitetsnivå med mange store prosjekter og mye aktivitet fra private utbyggere. Dette medfører at man har kapasitetsutfordringer på prosjektgjennomføring og saksbehandling. En har ikke per i dag en bemanning som er dimensjonert for gjennomføring av så mange prosjekter samtidig. Det medfører en risiko for at prosjekter tar lengere tid og risiko for feil i planlegging/prosjektering er større.

Det er mange ønsker og ofte gode ambisjoner på kommunens vegne både fra befolkningen, frivillige lag og organisasjoner, politikere og egne ansatte. I den økonomiplanperioden en nå går inn ligger det allerede inne så mange prosjekter i den første fasen at en ikke kan starte flere uten å øke bemanningen på administrativ side.

Kultur og frivillighet

Rammene for kultur innebærer et stramt budsjett der en viderefører kutt som ble innarbeidet i 2019. Det er satt av økt ramme til å opprettholde BUA fra 1.7.2019, SLT koordinator i 50 % stilling (delt med Lunner) og delvis utgift for erstatning av utstyr til kultursalen ihht. til avtale med fylkeskommunen. Det vil ikke være mulig å videreføre egen ungdomsarena i Brandbu som tidligere vedtatt av kommunestyret, eller styrke åpningstidene for biblioteket. Det var i omstillingstiltakene fra kultur forutsatt økt inntekt fra kultursalen, det har ikke vært mulig å oppnå dette uten økt ressurs til gjennomføring av arrangement.

Frivilligsentralen har hatt en meget sterk økning i tilskuddene fra 2017 til 2019 fra i 1,6 mill kr til i overkant av 2,2 mill kr. Dette har delvis vært begrunnet i et ønske om å øke antall frivilligsentraler som skulle gi et økt statlig tilskudd. Dette har vist seg kun delvis å være tilfelle da rammene for statlig tilskudd er endret slik at det nå går inn i rammetilskuddet og basis for andelene som tilskudd til frivilligsentralen bidrar med er befolkningsstørrelse. At det inngår i rammetilskuddet innebærer også at kommune står fritt i å prioritere hvor stort tilskudd frivilligsentralen skal få. Frivilligsentralen gjør et viktig arbeid og det er viktig at tilskuddet brukes til å skape ny aktivitet gjennom rekruttering av nye frivillige. Forslaget innebærer også et en opprettholder tilskuddet på et høyere nivå enn i 2017. Det er viktig at tilskuddet er stabilt over tid derfor bør en fra 2020 legge det på et nivå som er sannsynlig å kunne opprettholde framover.

Samferdsel og park, eiendom, og landbrukskontoret for Hadeland

Samferdsel får en økning i driftsmidlene 1,7 mill kr i 2020. Dette vil gå til vedlikehold og reparasjon av skade på flomforebyggingstiltakene i Gran. Videre i perioden er det lagt opp til en økning av vedlikeholdsbudsjettet på vei på 1 mill kr per år. Skal en opprettholde et nødvendig vedlikehold er det nødvendig med et vedlikeholdsbudsjett 5 mill kr per år. Dette er det ikke funnet rom for i budsjettet. Et alternativ kan være å redusere antall km kommunal veg ved å overføre vegen til oppsitterne. Investeringsbudsjettet til samferdselsformål er redusert da en ikke ser det hensiktsmessig å asfaltere flere veger når en ikke klarer å vedlikeholde eksisterende veier med fast dekke.

Rammene til rehabilitering på investeringsbudsjettet er for lave til å kunne oppnå et vedlikehold som bidrar til å lukke vedlikeholdsetterslepet i tråd med tidligere kommunestyrevedtak. Det er viktig å prioritere verdiskapende vedlikehold og skal vi ivareta hele den bygningsmassen som kommunen har må en prioritere hardt. Det innebærer at bistand til brukere som ikke innebærer bygningsmessig vedlikehold må nedprioriteres.

For landbrukskontoret er det i rammene innarbeidet en innlemming av Nittedal i landbruks samarbeidet. Det er forutsatt at deltakerkommunene skal ha sammen nivå på sine tilskudd til samarbeidet. Endelig fastsetting av dette vil komme i egen sak.

Viktige samfunnsmessige investeringer

Det skjer viktige samfunnsmessige investeringer i kommende planperiode. Prosjekter som man har jobbet i flere kommunestyreperioder står nå foran gjennomføring. Mohagen næringsområde er allerede påbegynt vil bli arbeidet videre med utbygging i 2020. Her vil Trox Auranor AS bygge ny bedrift i 2020.

Miljøgata i Gran vil starte opp i løpet av 2020 og forhåpentligvis stå ferdig 2021. Flomforebyggingstiltakene i Brandbu vil starte opp i 2020 og stå ferdig i løpet av 2022. Planlegging og prosjektering av nytt helse og omsorgssenter på Sagatangen pågår for fullt og vil få oppstart i 2021.

Gran kommune vil investere mye, men dette utløser også statlige tilskudd og investeringer i lokalsamfunnet. Det er også med å gi rammevilkår for private investeringer som gir ny mulighet for lokal utvikling.

Selv om det er stramme rammer på drift er totalbildet at vi nå gjør viktige infrastruktursatsinger for å skape rammer for ny utvikling av Gran samfunnet.

Utviklingsmål for 2020-2023
God livskvalitet for innbyggerne i Gran gjennom en bærekraftig utvikling innen folkehelse og arealbruk, og forsvarlig kvalitet på fysiske tiltak.
Trygg og stabil kommunal infrastruktur og en tjenlig kommunal bygningsmasse.
Gran kommune skal ha et variert kultur- og fritidstilbud som bidrar til et meningsfullt liv for innbyggere i Gran.

Delmål	Målemetode	Mål for 2020
Utvikle sterke sentrumsområder i Gran og Brandbu med enhetlige krav for kvaliteter i det felles uterom, og tilstrekkelige arealer for etablering av nye virksomheter og bygg.	Gjennomførte tiltak.	Starte opp flomforebygging i Brandbu og Miljøgate i Gran.
Bidra til positiv stedsutvikling og et godt lokalsamfunn i samarbeid med lokale initiativ og ut fra stedlige forutsetninger.	Samarbeidsarenaer og prosjekter med lokale organisasjoner.	Åpne medvirkningsmøter Samarbeidsprosjekter med lokale organisasjoner.
Utarbeide en plan for boligbygging og klargjøre tilstrekkelige næringsarealer for utbygging.	Tilgjengelig areal for utbygging til bolig og næringsareal.	

Delmål	Målemetode	Mål for 2020
Bidra til bærekraftig utnyttelse av landbrukets ressursgrunnlag til beste for landbruket og Hadelands befolkning.	Ingen varig omdisponering av dyrket eller dyrkbar jord.	Antall kvm omdisponert areal.
Redusere omfanget av kommunal bygningsmasse gjennom avhending av uhensiktsmessige bygg.	Antall kvm bygningsmasse.	Antall kvm bygningsmasse som er solgt/avhendet.
Ha spesielt fokus på brannforebyggende arbeid og tilsyn rettet mot risikoutsatte grupper og ha tilstrekkelig håndteringsevne ved branner og ulykker.	Antall tilsyn Andel ansatte med opplæring i tråd med forskrift. Igangsette ordning med feiing av fritidsboliger.	Minst 100 tilsyn med særskilte brannobjekter Alle brannkonstabler har nødvendig utdanning i tråd med gjeldende forskrifter.
Kultur skal ha et nært og godt samarbeid med frivillige lag og foreninger og profesjonelle utøvere/aktører.	Samarbeidsprosjekter og møter med lokale organisasjoner.	Møter med musikk og idrettsråd. Medvirkningsmøter knyttet til utarbeiding av kommunedelplan kultur.
Hadeland kulturskole skal være en møteplass for læring, opplevelse og deltakelse som gir kunnskap, ferdigheter og holdninger innen ulike kulturuttrykk. Kulturskolen skal videreutvikle Granvang som et lokalt ressurscenter for kunst og kultur.	Antall elevplasser Antall arbeidstimer ute Gjennomført forprosjekt utbedring Granvang	Antall elevplasser: >124 Antall elevplasser i korps: > 115 Antall arbeidstimer ute: (Primært skoler) > 50%
Gran bibliotek skal være et aktivt kultur- og kunnskapssenter i lokalsamfunnet. Biblioteket skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt.	Antall utlån Antall arrangement Antall skoleklasser på besøk	Bibliotekene skal opprettholde aktiviteten: - besøk (>94 066) - arrangement (>17) - Antall skoleklasser: >12
Gran kommune skal tilrettelegge for gode og varierte kultur, idrett- og fritidstilbud. Gran kommune skal bidra til å øke den fysiske aktiviteten i befolkningen, fange opp barn og unge som faller utenfor det ordinære kultur- og fritidstilbudet og bekjempe barnefattigdom og utenforskap.	Antall deltakere som får fritidskontakt Antall arrangement Ung Hadeland	Antall deltakere: >90 Antall arrangement: >5
Gran kommune skal sikre en god forvaltning av kulturminner og kulturmiljøer.		Utarbeiding av helhetlig plan for Granvollen

Delmål	Målemetode	Mål for 2020
Korrekt og rask behandling av plan og byggesaker.	Gjennomføre plan- og byggesaksbehandling innen lovpålagt tid.	Ett-trinns byggsaker: snitt < 21 dager. Gjennomsnitt fradeling: snitt <84 dager. Gjennomsnitt rammesøknader: snitt <84 dager. Private reguleringsforslag fremmet til pol. behandling innen 84 dager.
	Andel klagesaker uten medhold hos Fylkesmannen:	Under 10%
Landbruk - Sikre biologisk mangfold.	Antall registrerte steder med prioriterte arter.	Opprettholde antall Lokaliteter av prioriterte arter
	Antall registrerte steder med utvalgte naturtyper.	Opprettholde antall lokaliteter av utvalgte naturtyper
Bidra til reduserte klimagassutslipp.	Gjennomføre prosjektet «den gode bonden».	Framdrift i henhold til planlagte tiltak i prosjektet

Økonomi

Økonomisk ramme						
	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023
Brutto driftsutgifter	154 524	142 428	152 551	152 108	150 402	150 570
Brutto driftsinntekter	-74 044	-59 103	-64 917	-65 048	-65 240	-65 864
Netto drift	80 480	83 325	87 634	87 060	85 162	84 706

Endringer i ramma fremkommer slik:

2020 2021 2022 2023

Framskrivning

Utgifter

Trafikksikring (P 918)	5	10	15	20
Økt vedlikehold bygningsmasse jf. ksak 59/17	-2 333	-1 158	-901	-901
Endringer vedlikehold bygningsmasse jf. Ksak 59/17		1 006	-303	-321
Omstilling - omlegging av tjenestetilbud Kulturskolen	-500	-500	-500	-500
Kommuneproposisjonen 2020 - Oppgaveoverføring etablering og tilpasning av bolig (boligtilskudd)	1 244	1 244	1 244	1 244
Statsbudsjettet 2020 - Oppgaveoverføring etablering og tilpasning av bolig (boligtilskudd), avvik i fht kommuneproposisjonen	-8	-8	-8	-8
Kommuneproposisjonen 2020 - Innlemming øremerket tilskudd veterinæravakt i rammetilskudd	849	849	849	849
Statsbudsjettet 2020 - Varslet innlemming av øremerket tilskudd gjennomføres ikke, se "Kommuneproposisjonen 2020 - Innlemming øremerket tilskudd veterinæravakt i	-849	-849	-849	-849
Kommuneproposisjonen 2020 - Forvaltningsansvar ulike landbrukspolitiske tilskudd	60	60	60	60
K-sak 46/19 Avtale med Størenslunden park om bl. a leie av servicebygget	50	50	50	50
Lønnsvekst kap 4 2019 - sentralt oppgjør	1 783	1 783	1 783	1 783
Lønnsvekst kap 3 og 5 2019	684	684	684	684
Harmonisering utg/innt	2 098	2 099	2 099	2 099
Prisvekst utgifter	1 320	1 320	1 320	1 320
Sum	4 403	6 590	5 543	5 530

Inntekter

Omstilling - Gebyrjustering Plan Økning		-50	-50	-50
Harmonisering utg/innt	-2 098	-2 099	-2 099	-2 099
Prisvekst inntekt	-1 776	-1 776	-1 776	-1 776
Foreldrebetaling ved kulturskolen holdes på 2019-nivå	20			
Sum	-3 854	-3 925	-3 925	-3 925

Nye tiltak

Utgifter

Innlemming av Nittedal i landbrukssamarbeidet	1 740	1 740	1 740	1 740
Innsparing Landbruk ved utvidet samarbeid		-100	-100	-100
Brann og redning, økt husleie og økte utgifter til 110-sentral, samt opplæringstiltak.	550	700	400	400
Nytt teknisk utstyr - Kultursalen	500			
BUA, finansiering til 1/7-20	130	250	250	250
60% av SLT-koordinator i 50% stilling (Lunner 40%)	250	250	250	250
Vedlikehold og reparasjon av skade på flomforebygningstiltak Gran, samt veivedlikehold	1 750	1 000	1 000	1 000
Redusert tilskudd Frivilligsentralen	-400	-400	-400	-400
Økte driftsutgifter bolig for Psykiatri (P611)			205	410
Økte driftsutgifter sterkskjernet bolig (P637)				296
Generelt rammenetak	-50	-50	-50	-50
Nedjustering av årsverk			-564	-884
Tilskudd til Frivilligsentralene	200			
Styrking av Kulturskoletilbudet	200	200	200	200
Næringsetablering, støtte til utløse tilskuddsmidler og samarbeid med Hadelandshagen	200	200	200	200
K-sak 89/19- 2. tertial - utbedring Liavegen	1 000			
Nedtrekk årsverk	-700	-700	-700	-700
Biologressurs videreføres med kr 300 000 i budsjettet for 2020.	300			
Verdikort til barn og unge som melder flytting, til bruk i kommunens kulturtilbud	50			
Sum	5 720	3 090	2 431	2 612
Inntekter				
Innlemming Nittedal i landbrukssamarbeidet	-1 740	-1 740	-1 740	-1 740
Lunners andel Brann og redning - utstyr og opplæring	-220	-280	-160	-160
Økte driftsinntekter bolig for Psykiatri (P611)			-312	-624
Økte driftsinntekter sterkskjernet bolig (P637)				-312
Sum	-1 960	-2 020	-2 212	-2 836

KULTUR OG SAMFUNN - VAR

Beskrivelse av budsjettområdet

Vann og avløp har 17 årsverk

- Leverer vann til 3 600 og mottar avløp fra 3 200 abonnenter
- 2 vannverk (pluss vann fra interkommunalt vannverk)
- 3 renseanlegg
- 350 km rør i bakken
- 2 700 abonnenter med privat avløp
- Prosjektering og byggeledelse
- Renovasjon (utføres av Hadeland og Ringerike Avfallsselskap AS)

Utfordringer for budsjettområdet:

Nylig gjennomført ROS-analyse for vannforsyningen viser at det er utfordringer i forhold til forsyningssikkerhet og nødvendige alternative forsyningskilder. Det er derfor nødvendig med betydelige investeringer i Brandbu vannverk for å få tilstrekkelig sikkerhet i vannforsyningen. Det er også nødvendig å få et bedre kartgrunnlag over eksisterende ledningsnett.

Behovet for rehabilitering av gammelt ledningsnett og pumpestasjoner er økende i tiden framover. Grymyr renseanlegg må også rehabiliteres for å sikre tilfredsstillende rensing.

Det er behov for å sette inne ekstra ressurser en periode for å følge opp private avløpsanlegg med mangler.

Over tid ser en også at det har vært vanskelig å opprettholde tilstrekkelig framdrift i investeringsprosjektene. Det er derfor behov for en styrking av ressursene i forhold til oppfølging av investeringsprosjektene.

Skal behovene framover dekkes, må det til en økning av gebyrnivået for vann og avløp ut over prisstigningen. Behandling av gebyrsatsene framlegges i egen sak i desember 2019.

Utviklingsmål for 2020-2023
Ha en sikker effektiv vannforsyning med godt vann og nok vann til alle.
Verne miljøet mot uheldige virkninger av utslipp av avløpsvann.

Delmål	Målemetode	Mål for 2020
Avklare framtidig vannforsyning, inkludert løsning for krisevann.	Gjennomføre utredning.	Utrede framtidig vannforsyning i samarbeid med Lunner kommune og framlegge sak for politisk behandling.

Delmål	Målemetode	Mål for 2020
Oppgradere/rehabiliterer Grymyr renseanlegg.	Gjennomføre tiltak.	Prosjekttere nødvendig tiltak og anskaffe utførende.
Fornyng av ledningsnett for å redusere lekkasje fra vannledninger og innlekk av fremmedvann til avløpsledninger.	% fornyelse av ledningsnettet.	Skifte ut 1 % av ledningsnettet.
Kontroll av spredte avløpsanlegg.	Antall kontrollerte anlegg.	Kontroll av 200 anlegg.

Økonomi

Økonomisk ramme						
	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023
Brutto driftsutgifter	32 760	34 199	33 532	35 853	35 087	37 450
Brutto driftsinntekter	-48 918	-51 706	-52 965	-60 909	-61 565	-67 120
Netto drift	-16 158	-17 507	-19 433	-25 056	-26 478	-29 670

Endringer i ramma fremkommer slik:

Framskrivning

Utgifter

	2020	2021	2022	2023
Justert utgiftsnivå i fht ny selvkostberegning	-1 201	-1 201	-1 201	-1 201
Forventet lønns- og prisvekst (Momentum)	857	1 778	2 762	3 725
Svingninger i utgifter septiktømming	-1 400	-	-1 400	
Kommunedelplan V/A	-600	-600	-600	-600
Økt vedlikehold	600	600	600	600
Lønnsvekst kap 3 og 5 2019	204	204	204	204
Harmonisering utg/innt	223	223	223	223
Sum	-1 317	1 004	588	2 951

Inntekter

Justert inntektsnivå i fht ny selvkostberegning	-92	-92	-92	-92
Prisvekst	-3 518	-8 609	-12 944	-17 945
Inntektsføring fra fond	2 778	-75	3 604	3 050
Økt inntektsføring fra fond pga kap 3 og 5	-204	-204	-204	-204
Harmonisering utg/innt	-223	-223	-223	-223
Sum	-1 259	-9 203	-9 859	-15 414

Nye tiltak

Utgifter

Økt innsats kontroll av septik	650	650	300	300
Sum	650	650	300	300

Inntekter

Sum	-	-	-	-
------------	----------	----------	----------	----------

POLITISKE ORGANER

Beskrivelse av budsjettområdet

Området omfatter godtgjørelse til ordførere og kommunestyrets medlemmer, politisk representasjon og -møtevirksomhet, samt valgavvikling. Budsjettområdet dekker også Kontrollutvalgets virksomhet og kjøp av revisjonstjenester.

Videre er eldreråd, ungdomsråd, råd for funksjonshemmede og Gran kommunes andel av utgiftene til regionrådet for Hadeland innbefattet i denne virksomheten, sammen med regionrådets prosjektmidler som føres her. I tillegg føres medlemskap i KS og Lands sammenslutningen av vertskommuner for sentralinstitusjoner i det tidligere HVPU på dette budsjettområdet.

Utfordringer for budsjettområdet:

- Politisk aktivitet er budsjettert på samme nivå som i 2019, med unntak av at utgifter vil valg er trukket ut.
- Budsjetttrammer for regionrådet kan bli påvirket av pågående regionreform fra 2020 og utover i perioden.

Økonomi

Økonomisk ramme						
	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023
Brutto driftsutgifter	13 910	10 083	9 675	10 241	9 675	10 291
Brutto driftsinntekter	-6 544	-1 290	-1 289	-1 289	-1 289	-1 289
Netto drift	7 366	8 793	8 386	8 952	8 386	9 002

Endringer i ramma fremkommer slik:

Framskrivning

Utgifter

	2020	2021	2022	2023
Valg	-566		-566	
Kst 113/14 Tilskudd til partienes valginformasjon	-50	-50	-50	-
Kst 4/19 Internasjonal strategi - revidering	200	200	200	200
Klimapådriver utløper- egenandel Gran kommune	-200	-200	-200	-200
Klimatiltak 2019 (FSk får fullmakt til å fordele etter søknad)	-200	-200	-200	-200
Lønnsoppgjør kap 4 2019	37	37	37	37
Lønnsoppgjør kap 3 og 5 2019	76	76	76	76
Harmonisering utg/innt	-40	-40	-40	-40
Prisvekst utgifter	112	112	112	112
Sum	-631	-65	-631	-15

Inntekter

Harmonisering utg/innt	40	40	40	40
Prisvekst inntekt	-39	-39	-39	-39
Sum	1	1	1	1

Nye tiltak

Utgifter

Klima- og miljøtiltak - for gjennomføring av klimaplan	200	200	200	200
Kontrollutvalget, økning utover prisvekst	23	23	23	23
Sum	223	223	223	223

Inntekter

Sum	-	-	-	-
------------	----------	----------	----------	----------

OVERORDNEDE INNTEKTER OG UTGIFTER

Beskrivelse av budsjettområdet

Området omfatter budsjettering av ordinær skatt på inntekt og formue, i tillegg til kommunal utskrevet eiendomsskatt.

Budsjettområdet omfatter også det generelle statlige rammetilskuddet, som bevilges gjennom statsbudsjettet. I tillegg omfatter det andre statlige overføringer som inntektsutjevning og overføringer uten krav om øremerking. Dette er midler som gis som kompensasjon for særlig tjenesteyting, for eksempel mottak av flyktninger og refusjoner fra staten for låneordninger med rentekompensasjon.

Økonomi

Økonomisk ramme						
	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Øk.plan	Øk.plan	Øk.plan
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Brutto driftsutgifter	0	0	0	0	0	0
Brutto driftsinntekter	-767 696	-778 852	-806 525	-812 428	-812 277	-812 121
Netto drift	-767 696	-778 852	-806 525	-812 428	-812 277	-812 121
Ny ramme;	R 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Skatt						
Skatt basert på KS-modell						
kommuneproposisjonen	-339 497	-353 517	-353 326	-353 326	-353 326	-353 326
Endring skatt ved oppdatert KS-modell etter statsbudsjettet			-15 616	-15 616	-15 616	-15 616
Endring skatt, forutsatt ingen økning innbyggere 1.1.19-1.1.20			1 070	1 070	1 070	1 070
Samlet skatt KS-modell etter statsbudsjettet	-339 497	-353 517	-367 872	-367 872	-367 872	-367 872
Rammetilskudd basert på KS-modell						
kommuneproposisjonen	-359 562	-372 927	-380 244	-379 345	-379 192	-379 035
Endring rammetilskudd ved oppdatert KS-modell etter statsbudsjettet			-1 070	-872	-874	-875
Inntektsutjevning basert på KS-modell						
kommuneproposisjonen	-49 626	-44 361	-44 337	-44 337	-44 337	-44 337
Endringer i inntektssystemet KS-modell						
Inntektsutjevning basert på KS-modell etter statsbudsjettet			-2 132	-2 132	-2 132	-2 132
Endring inntektsutjevning, forutsatt ingen økning innbyggere 1.1.19-1.1.20			130	130	130	130
Inntektssystemet	-409 188	-417 288	-427 653	-426 556	-426 405	-426 249
Eiendomsskatt 1 promille, bunnfradrag 200 000	-5 900	-5 500	-5 500	-11 000	-11 000	-11 000
Økning eiendomsskatt 1 promille m.m.			-5 500	-7 000	-7 000	-7 000
Sum eiendomsskatt	-5 900	-5 500	-11 000	-18 000	-18 000	-18 000

Andre generelle statstilskudd

Økonomisk ramme						
	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023
Brutto driftsutgifter		158	158	158	158	158
Brutto driftsinntekter	-59 248	-48 527	-42 380	-37 398	-31 758	-29 696
Netto drift	-59 248	-48 369	-42 222	-37 240	-31 600	-29 538
Ny ramme; Inntekter:	R 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Investeringsstilskudd grunnskole		-	-	-	-	-
Rentekompensasjon grunnskole	-570	-504	-470	-422	-375	-327
Kompensasjonstilskudd omsorgsbolig/sykehjem	-1 013	-998	-992	-982	-973	-963
Rentekompensasjon kirkebygg	-45	-40	-38	-34	-30	-26
Integreringsmidler (14 +8 nye) 24 fra 2020	-32 595	-29 785	-24 200	-21 480	-18 900	-18 900
Endring etter ny prognose integreringstilskudd			520	520	520	520
Vertskommunetilskudd	-19 450	-17 200	-17 200	-15 000	-12 000	-10 000
Sum ramme	-53 673	-48 527	-42 380	-37 398	-31 758	-29 696
Utgifter:						
Prisvekst						
Sekundærflytting integrering	158	158	158	158	158	158
Sum	158	158	158	158	158	158

RENTER, AVDRAG, UTBYTTE OG FOND

Beskrivelse av budsjettområdet

Budsjettområdet omfatter kommunens finansinntekter og -utgifter. Dette dreier seg i praksis om renter, avdrag og utbytte. Budsjettområdet omfatter også avsetning og bruk av fond som finansierer generelle utgifter, eller utgifter som omfatter flere budsjettområder. Bruk og avsetning av bundne fond skjer i hovedsak direkte mot hvert enkelt budsjettområde.

Økonomi

Økonomisk ramme	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023
Brutto finansutgifter	148 477	132 255	132 239	144 144	146 970	149 914
Brutto finansinntekter	-69 842	-58 008	-56 896	-56 245	-56 095	-55 945
Netto finans	78 635	74 247	75 343	87 899	90 875	93 969

Ny ramme;	B 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Renteinntekter og utbytte						
Renter formidlingslån	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Utbytte Glitre Energi/Hadeland Kraft	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Renter ansvarlig lån HE	-1 240	-1 163	-1 051	-900	-750	-600
Andre renteinntekter (morarente med mer)	-45	-45	-45	-45	-45	-45
Renteinntekter bank	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Renter av egne plasserte midler	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum	-7 785	-7 708	-7 596	-7 445	-7 295	-7 145
Renteutgifter, provisjoner, andre finansutg.	2,00%	2,00%	2,25%	2,25%	2,25%	2,25%
Renter ihht vedtatte investeringer	19 616	25 182	24 109	26 918	28 572	29 511
Andre renteutg og låneomkostninger	60	60	60	60	60	60
Sum	19 676	25 242	24 169	26 978	28 632	29 571
Netto avdrag						
Avdrag ihht vedtatte investeringer	46 796	48 080	50 498	55 538	59 756	61 909
Nye tiltak						
Sum	46 796	48 080	50 498	55 538	59 756	61 909
Disposisjonsfond		2019	2020	2021	2022	2023
Avsetning						
Disposisjonsfond	15 000		10 000	10 000	10 000	10 000
Disposisjonsfond - saldert overskudd	880	11 483	122	4 178	1 132	984
Randsfjordsreguleringsfond	300	300	300	300	300	300
Sum	16 180	11 783	10 422	14 478	11 432	11 284
Bruk						
Disposisjonsfond						
Omstilling 10 Finansiering fra dispfond til digital utvikling	-1 000	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Korreksjon bruk av fond til digitalisering			1 000	1 500	1 500	1 500
Randsfjordsreguleringsfond	-300	-300	-300	-300	-300	-300
Sum	-1 300	-3 300	-2 300	-1 800	-1 800	-1 800
Netto bruk/avsetning disposisjonsfond	14 880	8 483	8 122	12 678	9 632	9 484

Bundne driftsfond	R 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Avsetning						
Renter av bunde fond	150	150	150	150	150	150
Sum	150	150	150	150	150	150
Bruk						
Sum	-	-	-	-	-	-
Netto bruk/avsetning bundne driftsfond	150	150	150	150	150	150
Avskrivninger						
Avskrivninger	47 000	47 000	47 000	47 000	47 000	47 000
Sum	47 000	47 000	47 000	47 000	47 000	47 000
Motpost avskrivninger	-47 000	-47 000	-47 000	-47 000	-47 000	-47 000
Sum	-47 000	-47 000	-47 000	-47 000	-47 000	-47 000
Sum	-	-	-	-	-	-
Tidligere års mindreforbruk						
Bruk av tidligere års mindreforbruk						
Sum	-	-	-	-	-	-
Overføring mellom drift og investering						
Overføring til investeringsregnskapet						
Sum	-	-	-	-	-	-

5.0 VEDLEGG

Kommunestyrets vedtak 12.12.2019:

1. Gran kommunes budsjett og økonomiplan for 2020 – 2023 vedtas i samsvar formannskapetets innstilling, med endringer vedtatt av kommunestyret i sak 37/19 12.12.2019.
2. Budsjett og økonomiplan vedtas på definerte budsjettområder med netto driftsbeløp. Disponeringen av budsjettet skjer i henhold til "Reglement for delegering i budsjettsaker vedtatt i K-sak 66/15" og «Økonomireglement for Gran kommune av 19.09.18, K-sak 59/18».
3. Rådmann gis fullmakt til å oppdatere budsjettet i forhold som ikke påvirker budsjettområdenes driftsnivå.
4. Vedtak i Ksak 59/09 Utvidelse av Mohagen næringsområde pkt 3 oppheves. Inntekter fra salg av tomter i Mohagen næringsområde benyttes som finansiering i investeringsbudsjettet i stedet for å innbetale ekstraordinære avdrag på lån.
5. Investeringer for 2020 finansieres i samsvar med bevilgningsoversikt investering. Låneopptak til finansiering av investeringer gjennomføres med totalt 175,514 mill kr spesifisert slik:
 - til egne investeringer jfr kommunelovens §14-15 første ledd: 171,884 mill kr,
 - til finansiering av investeringstilskudd til Gjøvik interkommunale legevakt jfr kommunelovens § 14-16 første ledd: 2,63 mill kr,
 - til investeringer jfr kirkelovens §15 første ledd bokstav a og b, jfr kirkeloven § 15 sjette ledd: 1 mill kr.I tillegg gjøres det låneopptak til startlån jfr kommunelovens § 14-17 med 15 mill kr. Låneopptakene gjennomføres i hht «Reglement for finansforvaltning». Lån til investeringer og lån til videre utlån avdras over 30 år.
6. Rådmannen gis fullmakt til å inntektsføre fra selvkostfond dersom selvkostregnskapet viser under 100 % dekningsgrad.
7. Skatteøret fastsettes i samsvar med maksimalsatsene for det kommunale skatteøret. Marginavsetningen for inntektsåret 2020 settes til 9 %.
8. I medhold av Lov om eiendomsskatt til kommunane § 2 og § 3 skrives det ut eiendomsskatt for perioden 01.01.2020 til 31.12.2020.
 - a) Eiendomsskatten skrives ut på faste eiendommer i hele kommunen, i samsvar med Eiendomsskattelovens § 3. Dette inkluderer også næringseiendommer.
 - b) Eiendomsskattesatsen fastsettes til 0,2 %.
 - c) Bunnfradraget for selvstendige boenheter, jvf. pkt. 3 i kommunestyrevedtak i sak 25/07, fastsettes til kr 50 000 pr. boenhet.
 - d) Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt benytter kommunen tidligere vedtatte skattevedtekter og revidert analyse vedtatt 22. mai 2007 sak 0005/07 i Sakkyndig nemnd eiendomsskatt.
 - e) Eiendomsskatten forfaller til betaling i minst 2 terminer.
 - f) Eiendommer eller deler av eiendommer der det drives ikke-kommersiell virksomhet som arbeider innen områdene livssyn, helse, idrett og kultur fritas for eiendomsskatt, jfr. lovens § 7.
 - g) I henhold til eiendomsskatteloven § 7b fritas automatisk fredede bygg og bygg som er fredet etter lov.
 - h) Kommunestyret vedtar at gjeldende takster kontorjusteres i 2020 med 10 % av det opprinnelige takstgrunnlaget (esktl. § 8 A-4).

9. Kommunestyre vedtar at følgende tjenester skal ha full kostnadsdekning, 100 % selvkost, jfr. rundskriv H-3/14 Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester fra KMD:
- Vann
 - Avløp
 - Feietjenester
 - Reguleringsplaner
 - Dispensasjoner fra kommuneplan
 - Bygge- og eierseksjoneringsaker
 - Behandling av utslippssøknader
 - Øvrige tjenester med lovmessig krav til 100 % selvkost
 - Renovasjon
 - Tømming av slamavskillere (septiktanker)
 - Kontroll av separate avløpsanlegg
10. Betalingsssatsene for gebyrer, avgifter og brukerbetaling for kommunale tjenester i 2020 fastsettes i egne saker. Dersom betalingsssatsene ikke er fastsatt i egne saker, reguleres prisene i henhold til lover, forskrifter og retningslinjer eller kommunal deflator på 3,1 %.
11. Garantirammen for sosialtjenestens virksomhet i 2020 settes til kr 1 000 000.
12. Det startes opp en gjennomgang av drift og investeringer, for vurdering av tiltak for å bedre langsiktig økonomisk utvikling i kommunen - samtidig som tjenestetilbud til innbyggere og samfunnsutvikling ivaretas.
13. Innretning av eiendomsskatten for 2021 tas opp til vurdering før neste budsjettbehandling.
14. Prosjekter over 10 millioner kroner behandles politisk før igangsetting.
15. Det gis velkomstinformasjon til de som flytter til Gran og settes av kr. 50 000 til verdikort for barn og unge som melder flytting, til bruk i kommunens kulturtilbud. Beløpet salderes mot avsetning til disposisjonsfond.
16. Foreldrebetaling ved kulturskolen holdes på 2019-nivå i 2020. Kostnaden på 20.000 kr. salderes mot avsetning til disposisjonsfond.
17. Biologressurs videreføres med kr. 300 000 i budsjettet for 2020. Beløpet salderes mot avsetning til disposisjonsfond.
18. Mål for mottak av økonomisk sosialhjelp, side 59 utelates, og tas inn i budsjettprosessen for 2020, sammen med vurdering av finansielle måltall og ekstrabevilgning brannvesenet.
- Rådmannen gis fullmakt til å oppdatere tall og figurer i budsjettdokumentet i tråd med fremlagte forslag.

Prislister:

1.1 Fellestjenester	103,1 %	Pris 2020	Pris 2020
		m/mva	u/mva
Kopiering - svart/hvit			
A4		2,00	1,64
A3		4,00	3,28
Kopiering - farger			
A4		4,00	3,28
A3		8,00	6,56

2.1 Skolefritidsordning	103,10 %	Pris 2020	Pris 2020
Timer per uke i skoleåret:	Mva.	u/mva	u/mva
1 morgen	Nei		196,00
2 morgener	Nei		389,00
3 morgener	Nei		576,00
4 morgener	Nei		750,00
5 morgener	Nei		920,00
1 ettermiddag	Nei		522,00
2 ettermiddager	Nei		1 034,00
3 ettermiddager	Nei		1 538,00
4 ettermiddager	Nei		1 998,00
5 ettermiddager	Nei		2 453,00
1 morgen + 1 ettermiddag	Nei		718,00
1 morgen + 2 ettermiddager	Nei		1 231,00
1 morgen + 3 ettermiddager	Nei		1 734,00
1 morgen + 4 ettermiddager	Nei		2 193,00
1 morgen + 5 ettermiddager	Nei		2 648,00
2 morgener + 1 ettermiddag	Nei		910,00
2 morgener + 2 ettermiddager	Nei		1 424,00
2 morgener + 3 ettermiddager	Nei		1 927,00
2 morgener + 4 ettermiddager	Nei		2 386,00
2 morgener + 5 ettermiddager	Nei		2 840,00
3 morgener + 1 ettermiddag	Nei		1 098,00
3 morgener + 2 ettermiddager	Nei		1 611,00
3 morgener + 3 ettermiddager	Nei		2 115,00
3 morgener + 4 ettermiddager	Nei		2 573,00
3 morgener + 5 ettermiddager	Nei		3 029,00
4 morgener + 1 ettermiddag	Nei		1 271,00
4 morgener + 2 ettermiddager	Nei		1 784,00
4 morgener + 3 ettermiddager	Nei		2 287,00
4 morgener + 4 ettermiddager	Nei		2 747,00
4 morgener + 5 ettermiddager	Nei		3 201,00
5 morgener + 1 ettermiddag	Nei		1 441,00
5 morgener + 2 ettermiddager	Nei		1 955,00
5 morgener + 3 ettermiddager	Nei		2 458,00
5 morgener + 4 ettermiddager	Nei		2 917,00
5 morgener + 5 ettermiddager (Full plass)	Nei		3 372,00
Kost pr. måned:			Kost
5 ettermiddager	Nei		186,00
4 ettermiddager	Nei		148,00
3 ettermiddager	Nei		111,00
2 ettermiddager	Nei		74,00
1 ettermiddag	Nei		37,00
Kjøp av dagplass:			Dagkjøp
Morgen	Nei		120,00
Ettermiddag	Nei		160,00
Hel dag	Nei		273,00
Ferie SFO pr. dag	Nei		350,00
Ferie SFO kost pr. dag	Nei		74,00

2.3 Barnehager	103,10 %	Pris 2020	Pris 2020
	Mva.	m/mva	u/mva
Opphold per måned, 5 dager i uka	Nei		3 135,00
Opphold per måned, 4 dager i uka	Nei		2 822,00
Opphold per måned, 3 dager i uka	Nei		2 505,00
Opphold per måned, 2 dager i uka	Nei		1 881,00
30% søskenmoderasjon - 2. barn			
50% søskenmoderasjon - 3. barn			
Dagplass per dag	Nei		243,00
Kost per måned, 5 dager i uka	Nei		398,00
Kost per måned, 4 dager i uka	Nei		318,00
Kost per måned, 3 dager i uka	Nei		238,00
Kost per måned, 2 dager i uka	Nei		159,00

Helse og omsorgstjenester	103,10 %	Pris 2020	Pris 2020
	MVA	m/mva	u/mva
Helsesøster m/fl			
Utenlandsvaksine			
Per konsultasjon (i tillegg betaling for vaksinen)	Nei		320
Utleie av melkepumper gratis			
Kjøp av engangssett til melkepumpe	25 %	318	255
Helse			
Videresalg av utstyr og forbruksmateriell for pleie og omsorg til innkjøpspris inkl mva.	25 %		
Pleie og omsorg			
Hjemmehjelpstjenester per måned			
Under 2 G (fastsatt av staten)	Nei		
2G-3G (Timepris)	Nei		350
2G-3G (Maks pris på 4 timer)	Nei		1 398
3G-4G (Timepris)	Nei		350
3G-4G (Maks pris på 6 timer)	Nei		2 096
4G-5G (Timepris)	Nei		350
4G-5G (Maks pris på 8 timer)	Nei		2 795
5G og over (Timepris)	Nei		350
5G og over (Maks pris på 11 timer)	Nei		3 844
Korttidsopphold ved institusjon			
Korttidsopphold per døgn (fastsatt av staten)			
Dag- og nattopphold (fastsatt av staten)			
Langtidsopphold ved alders- og sykehjem			
Egenbetalingen til den enkelte institusjonsbeboer regnes ut etter gjeldende regelverk for betaling for langtidsopphold i institusjon.			
Regelverket er gitt bl.a. i Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester, kap.1.			
Dagsenteropphold			
Dagsenteropphold	Nei		160
Transport til og fra Dagsenteret (t/r)			52
Matombringelse			
Pr porsjon - m/vedtak etter helsetjenesteloven	Nei		117

Helse og omsorgstjenester forts.	103,10 %	Pris 2020	Pris 2020
	MVA	m/mva	u/mva
Trygghetsalarmer			
Leie pr måned	Nei		310
Leie pr måned - sensorer pris pr komponent	Nei		52
Vaskeritjeneste			
Abonnement pr mnd - vask av tøy m/vedtak etter helsetjenesteloven	Nei		360
Fysioterapitjenester			
Egenandel i henhold til statlige fastsatte satser	Nei		

Gebyrer Vann, avløp og renovasjon		Pris 2020	Pris 2020
	mva	m/mva	u/mva
Vann og avløpsgebyr			
Årsgebyr			
Abonnementsgebyr vann per eiendom/boenhet	25 %	2 137,50	1 710,00
Abonnementsgebyr avløp per eiendom/boenhet	25 %	2 022,50	1 618,00
Forbruksgebyr for vann per m3 målt eller stipulert	25 %	20,11	16,09
Forbruksgebyr for avløp per m3 målt eller stipulert forbruk	25 %	30,36	24,29
Tilknytningsgebyr			
For vann per boenhet	25 %	12 750,00	10 200,00
For avløp per boenhet	25 %	12 875,00	10 300,00
For vann annen bebyggelse per m2 bruksareal	25 %	137,50	110,00
For avløp annen bebyggelse per m2 bruksareal	25 %	187,50	150,00
enhver omstendighet beregnes etter minimum 200 m2			
Vannmålerleie per år	25 %	475,00	380,00
Gebyr for avstenging/påsetting av vann per	25 %	500,00	400,00
Erstatning for tap av eller skade på vannmåler	25 %	812,50	650,00
Saksbehandling av mindre avløpsanlegg			
Søknad om utslippstillatelse etter sentral avløpsforskrift			
Anlegg som ikke overstiger 50 PE (personekvivalent)	Nei		3 300,00
Anlegg over 50 PE	Nei		6 600,00
Mindre endring av utslippstillatelse			
Anlegg som ikke overstiger 50 PE	Nei		1 850,00
Anlegg over 50 PE	Nei		3 700,00
Saksbehandling etter Plan- og bygningsloven			
Anlegg som ikke overstiger 50 PE	Nei		6 600,00
Anlegg over 50 PE	Nei		
Godkjenning av foretak (i h.t. regulativ for Plan- og byggesaker)			
Søknad om ansvarsrett	Nei		3 300,00
Renovasjon			
Standard renovasjonsgebyr	25 %	3 770,00	3 016,00
3 dunker a 240 liter	25 %	6 032,00	4 825,60
3 dunker a 360 liter	25 %	11 310,00	9 048,00
Hytte/fritidsboliger	25 %	1 487,50	1 190,00
Gangtillegg (per år):			
10 - 30 m	25 %	405,00	324,00
30 - 50 m	25 %	742,50	594,00
50 - 100 m	25 %	1 080,00	864,00
Fradrag for hjemmekompostering	25 %	-250,00	-200,00

Gebyrer Vann, avløp og renovasjon forts.		Pris 2020	Pris 2020
	mva	m/mva	u/mva
Septiktømming			
Fast tømming			
Årsgebyr for septiktanker - per m3	25 %	357,50	286,00
Årsgebyr for septiktanker med kloakkvann, min. 4 m3 septik	25 %	1 430,00	1 144,00
septik	25 %	715,00	572,00
Tette oppsamlingstanker for klosett, min 1 m3	25 %	495,00	396,00
Ekstra tømminger			
Grunngebyr	25 %	920,00	736,00
Tømmegebyr - per m3	25 %	495,00	396,00
Tilleggsgeb for krav om oppmøte innen 24 t	25 %	1 835,00	1 468,00
Tilleggsgeb for manglende oppfyllelse av forskr.§ 7	25 %	920,00	736,00
Kontrollgebyr av mindre avløpsanlegg			
Fritidsbolig - per år	Nei		260,00
Anlegg som ikke overstiger 50 PE - per år	Nei		260,00
Anlegg for 51 - 100 PE - per år	Nei		520,00

Bygge- og delesaker:

Vedtatt og kunngjøring - etter Pbl § 33-1 og eierseksjonsloven § 15 - Gebyr 2020			
Vedtatt av kommunestyret		K-sak	Kunngjort i media
Hjemmel	Gebyr med hjemmel i plan- og bygningsloven (pbl) av 27.6.2008 nr. 71 § 33-1, lov om eidedomsregistrering 17.06.2005 nr. 101 § 32 første ledd, forurensningsloven §§ 34 og 52 a og eierseksjonsloven § 7		
1.	Generelle bestemmelser		
1.1	Betalingsplikt		
	<p>Alle som får utført tjenester etter dette regulativet, skal betale gebyr etter satser og retningslinjer som fremgår av regulativet. Alle priser er angitt i norske kroner. Gebyrkravet rettes mot tiltakshaver, revkurent eller bestiller. Gebyrene skal beregnes etter det regulativ som gjelder den dato kommunen mottar en søknad eller rekvisisjon, som er tilfredsstillende utfylt og klar for behandling. Regulativets gebyrer reflekterer kommunens arbeid med de ulike sakstypene der gebyrene skal beregnes i samsvar med selvkostprinsippet.</p> <p>Gebyrene skal betales til Gran kommune etter faktura. Gebyret skal som hovedregel betales før en tjeneste utføres, dvs. forskuddsvis. Dersom kommunen har en forfalt fordring overfor søker/forslagsstiller/revkurent, kan det kreves at gebyr for den nye saken er betalt før behandling av denne blir påbegynt. Gebyr for søknadspliktige tiltak forfaller innen tre uker, og skal uansett være betalt før tiltak kan igangsettes.</p> <p>Kommunen kan engasjere nødvendig sakkyndig bistand til vurdering av søknaden eller deler av denne på tiltakshavers regning. Tiltakshaver kan selv sørge for de nødvendige utredninger. Det samme gjelder for kontroll.</p> <p>Hvor det i regulativet er forutsatt faste gebyrer, forutsettes søknad basert på preaksepterte løsninger. Der fagmyndigheten må innhente intern/ekstern hjelp ved tilsyn eller for å kunne ta en avgjørelse, skal gebyr beregnes etter medgått tid og utgifter til fagkyndig bistand. I disse sakene skal gebyret ikke være mindre enn vedtatt gebyr for tiltakstypen.</p>		
1.2	Timepriser		
	Satser for bruk av intern fagkyndig pr. time		1 250,00
	Satser for bruk av ekstern fagkyndig bistand pr. time		1 550,00
1.3	Arealberegning		
	Der arealer er oppgitt, gjøres beregning etter Norsk Standard for areal- og volumberegning av bygninger (tidligere utgave NS 848, nå NS 3940). I de fleste tiltak regnes gebyret ut etter bruksareal (BRA). I få tilfeller benyttes bebygd areal (BYA).		
1.4	Urimelig gebyr		
	Dersom kommunen etter egen vurdering, eller etter skriftlig søknad, anser gebyret som åpenbart urimelig i forhold til det arbeid og de kostnader kommunen har hatt med saken, kan gebyret settes ned. Den enkelte søker må selv søke om nedsettelse av gebyret hvis kommunen ikke selv har satt det ned etter en konkret vurdering på eget initiativ. Søknad om nedsettelse av gebyr utsetter ikke betalingsfristen.		
1.5	Klage		
	Når gebyret er hjemlet i plan- og bygningsloven § 33-1 er det ikke klageadgang på gebyret i den enkelte sak. Dette gjelder ikke der det treffes skjønnsmessige avgjørelser og vurdering i forhold til urimelige gebyrer etter pkt. 1.4 Disse avgjørelsene anses som enkeltvedtak og kan påklages til Fylkesmannen. Klage på gebyrfastsettelse medfører ikke utsettelse av betalingsfrist.		
2.	Forhåndskonferanse		
2.1	Forhåndskonferanse tiltak 0-500m ² BRA		0
2.2	Forhåndskonferanse tiltak over 500m ² BRA		5 000,00

3.	SØKNADER (tiltak som krever søknad og tillatelse og som kan forestås av tiltakshaver, behandlet etter § 20-4)		
3.1	§ 20-4 b Driftsbygninger i landbruket		
	§ 20-4 b Driftsbygninger i landbruket Gjelder tiltak i samsvar med SAK10 § 3-2 (inntil 1000 m ² bruksareal). Eventuelle rivearbeider er inkludert i gebyret.		
3.1.1	Nybygg driftsbygninger for husdyrhold inntil 100 m²		12 000,00
	pr/m ² utover 100 m ² – maksimum kr 21.500		24,00
3.1.2	Nybygg redskapshus/gårdsgarasje inntil 100 m²		7 000,00
	pr/m ² utover 100 m ² – maksimum kr 20.000		24,00
3.1.3	Tilbygg driftsbygninger inntil 100m²		4 700,00
	pr/m ² utover 100 m ² – maksimum kr 20.000		24,00
3.2	§ 20-4 c Midlertidige bygninger, konstruksjoner eller anlegg som nevnt i § 20-1, 1. ledd bokstav j og som ikke skal plasseres for lengre tid enn 2 år		
	Tiltak som ikke skal stå lengre enn 2 måneder unntas, jfr. § 20-5, 3. ledd.		4 600,00
3.3	§ 20-4 a Mindre tiltak på bebygd eiendom		
	Eventuelle rivearbeider er inkludert i gebyret.		
3.3.1	Tilbygg		
	Tiltak inntil 25 kvm		4 300,00
	Tiltak inntil 50 m ²		7 400,00
	Tiltak inntil 50 m ² uten omsluttende vegger		3 700,00
3.3.2	Små terrasser		
	inntil 50 m ² og som ikke berører mer enn to fasader og		2 000,00
3.3.3	Mindre tiltak - Takoverbygg, inngangspartier, støttemurer o. l.		
	inntil 10 m ²		2 000,00
	inntil 20 m ²		3 250,00
3.3.4	Frittstående garasje/uthus/carport		
	inntil 50 m ²		3 200,00
	mellom 50m ² - 70m ²		7 300,00
	pr/m ² utover 70 m ²		42,00
3.3.5	Tilbygg næringseiendom		
	inntil 50 m ²		10 900,00
3.3.6	Riving/flytting		
	Riving av større tiltak, over 100m ² (herunder; låve)		8 000,00
	Enkel riving/flytting av garasje/uthus/tilbygg o. l.		2 000,00
3.3.7	Bruksendring		
	Tilleggsdel til hoveddel eller omvendt, f. eks. kjellerbod til kjellerstue		5 000,00
3.3.8	Skilt, reklameinnretninger og lignende		
	Skilt og reklameinnretninger under SAK10 § 3-1 d		2 000,00
3.3.9	Endringssøknad		
	Endring eller tillegg av gitt tillatelse		2 000,00

4.	SØKNADER (tiltak som krever søknad og tillatelse, behandlet etter § 20-3)		
	<p>For søknader der søknaden er komplett ved førstegangs innsendelse og der det kan fattes positivt vedtak, jf. plan- og bygningsloven § 21-7, 2. ledd, reduseres gebyret med 20 %. Dette gjelder ikke i saker hvor det må behandles dispensasjon.</p> <p>Inkludert i gebyret er følgende: Konstruksjon, anlegg og vesentlige terrengendringer i eller i umiddelbar nærhet av bygningen, som er en integrert del av byggesøknaden. Dette gjelder ikke mindre avløpsanlegg, se eget gebyr.</p> <p>Ved avslag skal det betales 50 % av fullt gebyr. For tiltak som ikke kommer til utførelse skal det betales 75 % av fullt gebyr. Dersom samme tiltakshaver innen 6 mnd. etter avslag er gitt, reviderer sitt tiltak og får dette godkjent, kan avslagsgebyret avregnes i nytt gebyr.</p> <p>Ved overskridelse av tidsfristen i pbl § 21-7 første ledd, skal det trekkes fra 25 % av det totale byggesaksgebyret for hver påbegynt uke fristen overskrides.</p>		
4.0	For arbeid med etterspørsel etter tilleggsopplysninger for å få komplett søknad ilegger vi et gebyr for kommunens merarbeid for tiltak etter § 20-3:	kr	2 200,00
	Purring etter tilleggsopplysning per gang	kr	1 100,00
4.1	§ 20-1 a og § 20-3 Oppføring, tilbygging, påbygging, underbygging eller plassering av bygning, konstruksjon eller anlegg		
	Eventuelle mindre rivearbeider er inkludert i gebyret.		
4.1.1	Tilbygg/påbygg bolig/fritidseiendom		
	inntil 50 m ²		10 900,00
	mellom 50m ² og 70m ²		13 900,00
	pr/m ² utover 70m ²		42,00
4.1.2	Mindre, frittstående tiltak		
	Konstruksjon/anlegg som mindre brygge, basseng, ballbinge o.l.		6 900,00
4.1.3	Frittstående garasje/uthus/anneks		
	inntil 70 m ²		9 400,00
	pr/m ² utover 70 m ²		42,00
4.1.4	Garasjeanlegg større enn 70m² eller parkeringskjeller		12 500,00
	For garasjeanlegg og parkeringskjeller tilleggsgebyr pr parkeringsplass f.o.m. 3. parkeringsplass		1 250,00
4.1.5	Frittstående garasje/uthus som søkes sammen med bolig og garasje som del av bolig		4 900,00
4.1.6	Boliger og fritidsboliger		
	Der det er flere boenheter, skal det betales et tillegg på 50 % for hver enhet f.o.m. 2. enhet.		
	Enebolig, tomannsbolig, rekkehus, firemannsboliger, kjedehus, leilighet inntil 200 m² BRA.		19 550,00
	pr/m ² utover 200 m ² BRA		42,00
	Fritidsbolig – høy standard, med innlagt vann - inntil 200 m² BRA		19 550,00
	pr/m ² utover 200 m ² BRA		42,00
	Fritidsbolig – lav standard, uten innlagt vann - inntil 120 m² BRA		15 850,00
	pr/m ² utover 120 m ² BRA		42,00
4.1.7	Nybygg næring/industri- og tilsvarende bygninger		
	inntil 500 m ²		74 000,00
	pr/m ² mellom 500 m ² og 1000 m ²		42,00
	pr/m ² utover 1000 m ²		21,00
	Tilbygg/påbygg		
	inntil 50 m ²		19 550,00
	pr/m ² mellom 50 m ² og 500 m ²		42,00
	pr/m ² utover 500 m ²		21,00
4.1.8	Nybygg enklere bygninger som kaldtlager, veksthus, driftsbygninger o.l.		
	inntil 500 m ²		27 800,00
	pr/m ² mellom 500 m ² og 1000 m ²		42,00
	pr/m ² utover 1000 m ²		21,00
	Tilbygg		
	inntil 50 m ²		10 100,00
	pr/m ² mellom 50 m ² og 500 m ²		42,00
	pr/m ² utover 500 m ²		21,00

4.1.9	Nybygg forsamlingslokaler, kontor- og forretningsbygninger, hotell- og restaurantbygninger, kultur- og forskningsbygninger		
	inntil 500 m ²		74 000,00
	pr/m ² mellom 500 m ² og 1000 m ²		42,00
	pr/m ² utover 1000 m ²		21,00
	Tilbygg		
	inntil 50 m ²		19 550,00
	pr/m ² mellom 50 m ² og 500 m ²		42,00
	pr/m ² utover 500 m ²		21,00
4.1.10	Nybygg sykehus, sykehjem, andre bygg for offentlig og/eller privat tjeneste		
	inntil 500 m ²		74 000,00
	pr/m ² mellom 500 m ² og 1000 m ²		42,00
	pr/m ² utover 1000 m ²		21,00
	Tilbygg		
	inntil 50 m ²		19 550,00
	pr/m ² mellom 50 m ² og 500 m ²		42,00
	pr/m ² utover 500 m ²		21,00
4.1.11	Konstruksjoner og anlegg		
	Tekniske installasjoner i grunnen som VA-ledninger, kabler og lignende, antenner utover § 20-2 og antennemaster e.l.		6 600,00
4.2	§ 20-1 b-c og § 20-3 Vesentlig endring eller vesentlig reparasjon av tiltak som nevnt under a samt fasadeendring		
	Eventuelle mindre rivearbeider er inkludert i gebyret.		
4.2.1	Mindre fasadeendring, og andre mindre tiltak.		2 000,00
4.2.2	Vesentlig fasadeendring, vesentlig endring eller vesentlig reparasjon av bygning		9 200,00
4.2.3	Fasadeendring på bygg, konstruksjon eller anlegg med kulturminneinteresse, SEFRAK kategori 3-4		10 000,00
4.2.4	Fasadeendring på bygg, konstruksjon eller anlegg med kulturminneinteresse, SEFRAK kategori 1-2		15 000,00
4.3	§ 20-1 d og § 20-3 Bruksendring eller vesentlig endring av tidligere drift av tiltak som nevnt under a, jfr. SAK10 § 2-1		
	Eventuelle mindre rivearbeider er inkludert i gebyret		
4.3.1	Bruksendring eller vesentlig utvidelse eller vesentlig endring av tidligere drift – pr. bruksenhet: (fra sak til sak vurderes kombinasjon med og tilleggsgebyr iht. regulativet)		11 800,00
4.4	§ 20-1 e og § 20-3 Riving av tiltak nevnt under a		
4.4.1	Riving av bygg, konstruksjon, anlegg med kulturminneinteresse, SEFRAK kategori 3-4		19 550,00
4.4.2	Riving av bygg, konstruksjon, anlegg med kulturminneinteresse, SEFRAK kategori 1-2		31 250,00
4.4.3	Riving av tiltak som ikke er inkludert under § 20-4 eller pkt. 4.4.1 og 4.4.2		5 100,00
4.4.4	Riving av enklere bygg, sendt inn som søknad		1 900,00
4.5	§ 20-1 f og § 20-3 Oppføring, endring eller reparasjon av bygningstekniske installasjoner		
	Eventuelle mindre rivearbeider er inkludert i gebyret		
4.5.1	Fyringsanlegg m/bygning inntil 50m ² (pipe, ildsted, brannmur, tank, sentralvarmeanlegg), brannalarmanlegg, pumpestasjon, heis, ventilasjonsanlegg.		5 100,00
4.5.2	Små tiltak, som f. eks. rehabilitering av pipe, utskifting av fyrkjele o.l. (fra sak til sak vurderes kombinasjon med andre relevante gebyrer).		1 900,00
4.6	§ 20-1 h- i og § 20-3 Innhegning mot veg, plassering av skilt og reklameinnretninger		
	Eventuelle mindre rivearbeider er inkludert i gebyret		
4.6.1	Innhegning mot veg, skjermvegger, stillaser, enkeltskilt og skiltplan utover § 20-4		3 500,00
4.7	§ 20-1 j og § 20-3 Plassering av midlertidige bygninger, konstruksjoner eller anlegg for lengre tid enn 2 år		
	Tiltak gis gebyr som tilsvarende type permanent tiltak (se også regulativets pkt. 2.2 for plassering inntil 2 år)		

4.8	§ 20-1 k og § 20-3 Vesentlig terrenginngrep		
4.8.1	Masseforflytning, massedeponering og landskapsarbeid som berører 1 til 10 dekar areal		10 000,00
	Per 10 dekar som berøres utover hovedsats		2 500,00
4.8.2	Bru, underjordiske anlegg, tribuner, brygge (se også pkt. 3.1.2), molo		9 600,00
4.8.3	Støttemur, brønn, dam og mindre veger		2 000,00
4.8.4	Basseng og gjødselkum		6 700,00
4.9	§ 20-1 l og §20-3 Anlegg av veg, parkeringsplass og landingsplass		
4.9.1	Større anlegg (som forutsetter godkjenning av teknisk plan)		9 000,00
4.9.2	Mindre anlegg (som ikke forutsetter godkjenning av teknisk plan)		5 100,00
4.10	§ 20-1 m og § 26-1 Opprettelse av ny grunneiendom, ny anleggseiendom eller nytt jordsameie, opprettelse av ny festegrunn for bortfeste som kan gjelde i mer enn 10 år, eller arealoverføring		
4.10.1	Fradeling av tomt med grenser i henhold til godkjent plan		6 000,00
4.10.2	Tillegg for parsell utover 1 inntil 10, fra 11-20 reduseres prisen med 50 %. Ut over 20 betales kr. 100 per parsell		1 000,00
4.10.3	Fradeling av tomt og tilleggsareal/arealoverføring utenfor byggesone og i uregulert område		19 550,00
4.10.4	Tillegg for parsell utover 1		1 500,00
4.10.5	Fradeling av tilleggsareal / arealoverføring i regulert område		6 000,00
4.10.6	Fradeling av eksisterende festetomt / punktbeste til egen tomt		4 100,00
	Innebærer søknaden dispensasjon etter plan- og bygningsloven kap. 19, skal det i tillegg betales gebyr etter pkt. 7.		
5.	TRINNVIS SØKNAD (rammesøknad - igangsettingssøknad)		
5.1	Rammetillatelse		
	Gebyr som nevnt under pkt. 4		
5.2	Igangsettingstillatelse		
	Hver igangsettingstillatelse etter gitt rammetillatelse Gebyr for ansvarsrett(er) kommer i tillegg		5 000,00
6.	ENDRINGSSØKNAD		
6.1	Endring eller tillegg i forhold til gitt tillatelse		
	Endring eller tillegg i forhold til gitt tillatelse		3 700,00
	For større endring(er), kan kommunen kreve at saken skal behandles som ny sak. Det kan i slike tilfelle vurderes om det skal fastsettes reduserte gebyrer. For søknad om endring av gitte ansvarsretter – skal det kun tas gebyr etter pkt. 8.		
7.	Midlertidig brukstillatelse og ferdigattest		
	Midlertidig brukstillatelse utløser grunnegebyr. Ferdigattest for tiltak med søknadsdato etter 2010 er inkludert i gebyret.		
7.1	Behandling av søknad om ferdigattest omfattes av allerede gitt gebyr for tiltaket og belastes ikke med nytt ge		0
7.2	For søknad om ferdigattest pr. saker med opprinnelig søknadsdato i perioden mellom 1998 til 2010		5 000,00
7.3	Midlertidig brukstillatelse pr. bruksenhet, maksimum kr 35000,-		5 000,00
8.	SEKSJONERING		
8.1	Oppretting av ny eierseksjon - nybygg		
8.1.1	2-3 seksjoner	pr sak	7 500,00
8.1.2	4-8 seksjoner	pr sak	9 300,00
8.1.3	Flere enn 8 seksjoner, prisen for 4-8 seksjoner + tillegg pr ny seksjon (maksimalt gebyr: 3x satsen for 4-8 seksjoner)		500,00

8.2	Oppretting av ny eierseksjon - eksisterende bygg		
8.2.1	1-3 seksjoner	pr sak	8 750,00
8.2.2	4-8 seksjoner	pr sak	10 625,00
8.2.3	Flere enn 8 seksjoner, prisen for 4-8 seksjoner + tillegg pr ny seksjon (maksimalt gebyr: 3x satsen for 4-8 seksjoner)	pr sak	500,00
8.3	Reseksjonering - endring av eierseksjoner i seksjonert sameie		
8.3.1	1-3 seksjoner eller fellesareal endres	pr sak	12 500,00
8.3.2	4-8 seksjoner eller fellesareal endres	pr sak	15 000,00
8.3.3	Flere enn 8 seksjoner, prisen for 4-8 seksjoner + tillegg pr ny seksjon (maksimalt gebyr: 3x satsen for 4-8 seksjoner)		500,00
8.4	Sletting/oppheving av seksjonert sameie		
8.4.1	Saksbehandlingsgebyr for sletting/oppheving	pr sak	5 000,00
9.	DISPENSASJON - PBL § 19-1 og fravik TEK pbl § 31-2 4.ledd		
	Tiltak som ikke er i overensstemmelse med bestemmelser i lov, forskrift eller plan krever søknad om dispensasjon. Gebyret kommer i tillegg til eventuelle saksbehandlingsgebyr.		
9.1	Dispensasjon som krever politisk behandling	Pr søknad	12 500,00
9.2	Dispensasjon som kan avgjøres administrativt	Pr søknad	2 500,00
9.3	Tilleggsgebyr for dispensasjoner som krever høring	Pr søknad	6 250,00
9.4	Tilleggsgebyr pr dispensasjonsforhold ut over den første		2 000,00
9.5	Tiltak på eksisterende byggverk (fravik fra TEK) PBL § 31-2 4.ledd, per omsøkt unntak fravik		8 750,00
10.	GODKJENNINGER AV FORETAK/SELVBYGGER		
10.1	Godkjenning av ansvarsrett og selvbygger, større tiltak		3 300,00
10.2	Godkjenning av selvbygger, små tiltak		850,00
11	MANGLENDE AVSLUTNING AV BYGGESAK		
11.1	For tiltak der kommunen må etterspørre dokumentasjon for avslutning av byggesaken med ferdigattest (der det foreligger midlertidig brukstillatelse) vil det påløpe følgende gebyr		
	For boligeiendommer		2 300,00
	Øvrige tiltak		7 400,00
12.	ULOVLIGHETER ETTER PLAN- OG BYGNINGSLOVEN		
12.1	<p>Ulovlighetsoppfølging har ikke karakter av tjenesteyting overfor den private parten, og kommunen kan ikke kreve gebyr etter pbl § 33-1 for ulovlighetsoppfølging.</p> <p>Der det i ettertid innsendes søknad for ulovlig igangsatt eller utført tiltak, betales gebyr i henhold til tiltakets art etter dette regulativ fra komplett søknad registreres i kommunen</p> <p>For behandling av søknader om etterfølgende godkjenning av ulovlig iverksatt tiltak, kan også kommunen kreve tilleggsgebyr for merarbeid som det ulovlige arbeidet har medført i saken, forutsatt at tilleggsgebyr er hjemlet i dette gebyrregulativet.</p> <p>I tillegg kommer eventuell tvangsmulkt og/eller overtredelsesgebyr etter bestemmelsene i pbl §§ 32-5 og 32-8.</p>		
13.	OVERTREDELSESGBYR		
13.1	Foretak eller privatpersoner kan ilegges gebyr for overtredelser som er i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av pbl, jf. § 32-8. Beløpsgrenser for overtredelser er listet opp i SAK10 kapittel 16.		

14.	Forurenset grunn	
	Behandling av tiltaksplaner og oppfølgende kontroll	
14.1	Tiltakskategori 1 - tiltak av liten vanskelighetsgrad	6 250,00
14.2	Tiltakskategori 2 - tiltak av middels vanskelighetsgrad	18 750,00
14.3	Tiltakskategori 3- tiltak av stor vanskelighetsgrad	37 500,00
15.	Refusjon	
	Gebyr for behandling av refusjonssak utgjør 2,5 % av den totale refusjonssummen som blir godkjent i vedtak etter pbl § 18-8. Endelig gebyr fastsettes på grunnlag av vedtak om godkjenning av regnskap etter pbl § 18-9. Dersom refusjonssummen endres, utlignes gebyret tilsvarende. Minstegebyret i refusjonssaker er kr. 62 500,-.	

Vedtak og kunngjøring - etter matrikelloven - gebyr 2020					
Vedtatt av kommunestyret		K-sak		Kunngjort i media	
Hjemmel	matrikelloven § 32, matrikkelforskriften § 16,				
1.	Generelle bestemmelser				
1.1	Betalingsplikt				
	<p>Den som får utført tjenester etter dette regulativet, skal betale gebyr etter satser og retningslinjer som fremgår av regulativet. Alle priser er angitt i norske kroner. Gebyrkravet rettes mot rekvirent hvis ikke annet er skriftlig avtalt. Regulativets gebyrer reflekterer kommunens arbeid med de ulike sakstypene der gebyrene skal beregnes i samsvar med selvkostprinsippet.</p> <p>Saksgebyrer etter matrikelloven skal betales selv om saken ikke blir fullført, men etter en redusert gebyrsats.</p> <p>Dersom rekvirent av forskjellige årsaker har betalt for mye i gebyr, skal kommunen så snart forholdet er klarlagt, tilbakebetale for mye betalt gebyr. Det kan ikke kreves rentetillegg for mye betalt gebyr.</p>				

1.2	Hvilket regulativ skal brukes
	Gebyrene for arbeider etter matrikkelloven skal beregnes etter det regulativet som gjelder den dato kommunen mottar en fullstendig rekvisisjon.
1.3	Betalingstidspunkt
	Gebyret skal betales forskuddsvis. Dersom kommunen har en forfalt fordring overfor en søker/forslagsstiller/rekvirent, kan det kreves at gebyr for den nye saken er betalt før behandling av denne påbegynnes.
1.4	Urimelig gebyr
	Dersom kommunen etter egen vurdering, eller etter skriftlig søknad, anser gebyret som åpenbart urimelig i forhold til det arbeid og de kostnader kommunen har hatt med saken, kan gebyret settes ned. Den enkelte søker må selv søke om nedsettelse av gebyret hvis kommunen ikke selv har satt det ned etter en konkret vurdering på eget initiativ. Søknad om nedsettelse av gebyr utsetter ikke betalingsfristen. Fullmaktshaver kan under samme forutsetninger og med bakgrunn i grunnlagt søknad fra den som har fått krav om betaling av gebyr, fastsette et redusert gebyr.
1.5	Fritak for gebyr
	Når særlige grunner tilsier det, kan kommunen etter kommunalt fastsatte retningslinjer helt eller delvis gi fritak for betaling av kommunale gebyrer i en konkret sak. «Særlige grunner» kan være tiltaksorientert eller tiltakshaverorientert. Eksempel på en tiltaksorientert sak er:
	Melding/søknad som gjelder et fredet eller verneverdig kulturminne. Eksempel på tiltakshaverorientert forhold er: Tiltakshavers betalingsevne eller samfunnsfunksjon f.eks. en humanitær organisasjon. For den siste kategorien bør de samme retningslinjer som kommunen benytter i forhold til søknad om ettergiving av skatter og avgifter følges.

1.6	Klage
	Gebyrfastsettelse iht. gebyrregulativet er ikke et enkeltvedtak og kan ikke påklages. Dette gjelder ikke der det treffes skjønnsmessige avgjørelser. Klage på gebyrfastsettelse eller søknad om helt eller delvis fritak for å betale gebyr, medfører ikke utsettelse av betalingsfrist. Det er ikke adgang til å klage på kommunestyrets vedtak om gebyrregulativ. Ved klage skal forvaltningslovens regelverk følges. Klagefristen er 3 uker, jfr: matrikkell. § 46.

1.7	Avbrutt arbeid
	Når en rekvirent forårsaker at kommunens arbeid må avbrytes eller avsluttes før det er fullført, skal det betales en andel av tilhørende gebyr tilsvarende det arbeidet kommunen har eller må utføre.
1.8	Forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken
	Gjør rekvirenten under sakens gang forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken, opprettholdes likevel gebyret.
1.9	Endring av regulativet eller gebyrsatsene
	Endringer av gebyrregulativet vedtas av kommunestyret, normalt i forbindelse med kommunestyrets behandling av økonomiplan og budsjett for kommende år.
1.10	Gebyr til statlige etater
	Der kommunen skal kreve inn gebyrer til statlige etater som for eksempel tinglysingsgebyr og dokumentavgift for saker etter dette regulativet, skal utskrivning og innkreving av statlige og kommunale gebyrer skje samordnet. Kostnader som kommunen påføres i forbindelse med innhenting av relevante opplysninger i forbindelse med oppmålingsforretning, viderefaktureres til rekvirenten.
1.11	Timepris
	Timekostnadene skal dekke både de direkte og de indirekte kostnadene. Satsene skal således dekke: brutto lønnskostnader, forbruksmateriell, reisekostnader + forholdsvis del av utstys- og inventarkostnader, kontorutgifter, renhold, lys, varme og husleie, opplærings-, utviklings-, fraværs- og administrasjonskostnader + andel av sentraladministrasjonens kostnader som vedkommer aktuell(e) arbeidstaker(e) og aktuelt arbeid.

2.	Gebyrer	
2.1	Oppretting av matrikkelenhet	
2.1.1	Oppretting av grunneiendom og festegrunn	
	areal fra 0 – 500 m ²	14 000,00
	areal fra 501 – 2000 m ²	22 000,00
	areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da inntil 20 000 m ²	1 900,00
	Areal 20 001m ² til 100 000m ²	52 000,00
2.1.2	Matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn	
	areal fra 0 – 500 m ²	14 000,00
	areal fra 501 – 2000 m ²	22 000,00
	areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da inntil 20 000 m ²	1 900,00
	Areal 20 001m ² til 100 000m ²	52 000,00
2.1.3	Oppmåling av uteareal på eierseksjon	
	Gebyr for oppmåling av uteareal pr. eierseksjon	
	areal fra 0 – 50 m ²	9 200,00
	areal fra 51 – 250 m ²	11 800,00
	areal fra 251 – 2000 m ²	16 500,00
	areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da	1 900,00
2.1.4	Oppretting av anleggseiendom	
	Gebyr som for oppretting av grunneiendom jf. 2.1.1	
	volum fra 0 – 2000 m ³	14 000,00
	volum fra 2001 m ³ – økning pr. påbegynt 1000 m ³	1 900,00
2.1.5	Registrering av jordsameie	
	Registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid, jfr. punkt 2.9.	
2.1.6	Oppretting av punktbeste uten oppmåling (punkt er hentet direkte fra kart)	
	Oppretting av punktbeste	5 500,00
2.1.7	Oppmåling av flere tomter med samme rekvirent og dato	
	Ved oppmåling av tilgrensende tomt med samme rekvirent og dato, gis følgende reduksjon pr. fradelt tomt: F.o.m. tomt 2 t.o.m. tomt 4: 30% reduksjon, F.o.m. tomt 5 t.o.m. tomt 10: 40% reduksjon, F.o.m. tomt 11 t.o.m. tomt 20: 50 % reduksjon. F.o.m. tomt 21: 60% reduksjon	
2.2	Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning (MUF)	
	Viser til 2.1.1, 2.1.2, 2.1.4, 2.1.5 og 2.1.7 Faktureres ved vedtak om innvilgelse av MUF.	
2.2.1	Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering	
	Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises, ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold eller av andre grunner ikke kan fullføres, settes til 1/3 av gebyrsatsene etter 2.1 og 2.2	

2.3	Grensejustering	
2.3.1	Grunneiendom, festegrunn og jordsameie	
	Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av eiendommens areal (maksimalgrensen er satt til 500 m ²). En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20 % av eiendommens areal før justeringen. For grensejustering til veg- eller jernbaneformål kan andre arealklasser gjelde.	
	Areal fra 0 – 250 m ²	5 500,00
	Areal fra 251 – 500 m ²	8 400,00
2.3.2	Anleggseiendom	
	For anleggseiendom kan volumet justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens volum, men den maksimale grensen settes til 1000 m ³	
	Volum fra 0 – 250 m ³	4 700,00
	Volum fra 251 – 1000 m ³	5 300,00
2.4	Arealoverføring	
2.4.1	Grunneiendom, festegrunn og jordsameie	
	Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift. Dette gjelder ikke arealoverføring til veg- og jernbaneformål.	
	Areal fra 0 – 500 m ²	14 000,00
	Areal fra 501 – 2000 m ²	22 000,00
	Areal fra 2001m ² – økning pr påbegynt da inntil 20 000m ²	1 900,00
	Areal 20 001m ² til 100 000m ²	52 000,00
2.4.2	Anleggseiendom	
	For anleggseiendom kan volum som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen, - ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Volum kan kun overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenføring er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende volum.	
	Volum fra 0 – 500 m ³	14 000,00
	Volum fra 501 – 2000 m ³	22 000,00
	Volumoverføring pr. nytt påbegynt 1000 m ³ medfører en økning av gebyret	1 900,00
2.5	Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning (NGO, EUREF koordinater eller eksisterende grensemerker med lokalt nett)	
	For inntil 2 punkter	2 400,00
	For overskytende grensepunkter, pr. punkt	700,00

2.6	Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt / eller klarlegging av rettigheter (der det kan være tvil om hvor grensen går)	
	For inntil 2 punkter	6 900,00
	For overskytende grensepunkter, pr. punkt	1 100,00
2.7	Privat grenseavtale	
	For inntil 2 punkter eller 100 m grenselengde	5 500,00
	For hvert nytt punkt eller påbegynt 100 m grenselengde	1 100,00
	Billigste alternativ for rekvirent velges. Alternativt kan gebyr fastsettes etter medgått tid, jfr. 2.9.	
2.8	Utstedelse av matrikkelbrev	
	Matrikkelbrev inntil 10 sider	190,00
	Matrikkelbrev over 10 sider	380,00
	Endring i maksimalsatsene reguleres av Kartverket.	
2.9	Timepris	
	Oppstarts gebyr	1 300,00
	Timepris - pr. påbegynt time.	1 300,00

Vedtak og kunngjøring - reguleringsplaner - Gebyr 2020			
Vedtatt av kommunestyret		K-sak	Kunngjort i media
Hjemmel; Plan- og bygningsloven § 33-1			
Om gebyrer			
<p>Alle som får utført tjenester etter dette regulativet, skal betale gebyr. Jf Plan- og bygningslovens § 33-1. Alle priser er angitt i norske kroner. Gebyrkravet rettes mot forslagstiller, tiltakshaver, rekvirent eller bestiller. Gebyrene skal beregnes etter det regulativ som gjelder den dato kommunen mottar et planforslag eller søknad, som er tilfredsstillende utarbeidet og klar for behandling.</p> <p>Gebyrene skal betales til Gran kommune. For alle arbeider kan kommunen kreve at gebyret er betalt før planen legges ut til offentlig ettersyn eller høring. Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn for selvkostberegning, og det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan rådmannen eller den han/hun har gitt fullmakt, av eget tiltak fastsette et gebyr basert på medgått tid, utlegg, tillegg for overheadkostnader og andel av tilsyn m.v.</p> <p>Dersom kommunen som ledd i saksbehandlingen fram til saken blir en offentlig plansak må bruke tid på avklaringer av rammer som er uavklart i forhold til lov, forskrift, statlige eller regionale føringer, overordnet plan eller vedtak, skal det betales et tilleggsgebyr. Tilsvarende gjelder hvis kommunen må bruke tid på bearbeiding av planpresentasjonen. Der fagmyndigheten må innhente intern/ekstern hjelp, skal gebyr beregnes etter medgått tid og utgifter til fagkyndig bistand.</p> <p>Tilleggsgebyret fastsettes etter påløpt tid på grunnlag av fastsatte timepriser. Tidsforbruk/tilleggsgebyr skal oppgis til forslagstiller som skal gis anledning til å foreta avklaringer, bearbeiding av planforslag selv, før kommunen starter arbeid belagt med tilleggsgebyr.</p>			
1.	Gebyrsatser		
1.1	Timepriser		
	Satser for bruk av intern fagkyndig pr. time		1 250
	Satser for bruk av ekstern fagkyndig bistand pr. time		1 550
2.	Oppstartsmøter, planinitiativ og underveisavklaringer		
2.1	Gjennomføring av oppstartsmøte		30000
2.2	Underveismøter for avklaringer under utarbeiding av detaljregulering per møte		7500
2.3	Gjennomgang og skriftlig veiledning/ bearbeiding av planmateriale før innsending til offentlig ettersyn		
2.3.1	Gjennomgang og skriftlig veiledning		10000
2.3.2	Ved behov for skriftlig bearbeiding minimum sats eller etter medgått tid, jf pkt. 1.1		7500
2.4	Politisk behandling av planinitiativ eller prinsipp saker om regulerings spørsmål jf. PBL § 12.8 2. ledd og § 12.11		25000
3.	Trekk eller avvisning av planforslag		
3.1	For søknader som trekkes etter varsel om oppstart men før innsendt planforslag er mottatt, per planforslag		25 %
3.2	For sak som avsluttes etter påbegynt saksbehandling, men før førstegangsvedtak, per planforslag		75 %
3.3	For sak som avsluttes etter påbegynt saksbehandling og etter førstegangsvedtak, per planforslag		100 %

4.	Planer med planprogram og konsekvensutredning	
4.1.	For planer som krever planprogram og konsekvensutredning, per konsekvensutredning	43750
5.	Private forslag	
5.1	Planforslag som er i samsvar med overordnede planer, boligbyggeprogram, teknisk og sosial infrastruktur	10 000
	tillegg for areal utover 4 dekar	50 000
5.2	Planforslag som ikke er i samsvar med overordnede planer, boligbyggeprogram, teknisk og sosial infrastruktur	130 000
	Tillegg for areal utover 4 dekar	65 000
5.3	Prinsippsaker etter pbl § 12-11 4.ledd; ved behandlingen av reguleringsspørsmålet betales et gebyr som kommer til fratrukk i en eventuell senere regulerings sak	31 250
5.4	Tillegg for areal som avsettes til bebyggelsesformål, maksimalt opp til og med 40 000m ² BRA for boligformål og opp til og med 20 000m ² BRA for annet enn bolig. Både eksisterende bebyggelse som skal bli stående og ny bebyggelse regnes med. Det skal betales gebyr for arealer som ligger både over og under terreng. Per påbegynte 100m ² BRA	930
5.5	Gebyret skal betales inn før reguleringsplanforslaget legges ut til offentlig ettersyn.	
6.	Endring med og uten utvalgsbehandling, pbl § 12-14 1. og 2. ledd	
6.1	Endringer som behandles som nyplan i samsvar med pbl § 12-14 1.ledd, per søknad	Fullt gebyr
6.2	Endringer i samsvar med pbl § 12-14 2.ledd	
6.2.1	Søknad uten utvalgsbehandling	25000
6.2.2	Søknad med utvalgsbehandling	50000
6.2.3	Ved flere endringer i samme sak, betales i tillegg for hvert forhold	4000
7.	Merverdiavgift	
	Gebyrer beregnes uten tillegg av m.v.a.	

5.0 Kulturkontoret		Pris 2020	Pris 2020
5100 Kulturskolen		m/mva	u/mva
Søskenmod.fra 2. barn er 50 % av elevavgift for individuell eller gruppeundervisning. Gjelder kun et undervisningstilbud pr. barn.			
Gruppeundervisning, per semester	Nei		1 168,00
Individuell undervisning, per semester	Nei		1 575,00
Subsidiert pris - korps/teater pr. årstime iht tjenestekjøpsavtale	Nei		8 659,00
Kostpris ut over avtalte årstimer - korps/teater	Nei	Avtales/utregnes i hvert enkelt tilfelle	
Kulturverksteder, per kurs	Nei		fra 580,00-946,00
Utleie Granvang - Storsalen			
Lag og foreninger/kommunale leietakere i Gran kommune			
Ukedager (mandag - fredag) - dagtid	Ja/Nei*	519,00	415,00
Ukedager (mandag - fredag) - kveldstid (e. kl. 18)	Ja/Nei*	868,00	694,00
Helg- og helligdager - dagtid	Ja/Nei*	694,00	555,00
Helg- og helligdager - kveldstid (e. kl. 18)	Ja/Nei*	1 041,00	833,00
Faste aktiviteter ukedager - halvår	Ja/Nei*	12 888,00	10 310,00
Lag og foreninger utenfor Gran kommune			
Ukedager (mandag - fredag) - dagtid	Ja/Nei*	1 675,00	1 340,00
Ukedager (mandag - fredag) - kveldstid (e. kl. 18)	Ja/Nei*	2 281,00	1 825,00
Helg- og helligdager - dagtid	Ja/Nei*	2 281,00	1 825,00
Helg- og helligdager - kveldstid (e. kl. 18)	Ja/Nei*	2 856,00	2 285,00
Arrangører utenom det frivillige organisasjonsliv			
Ukedager (mandag - fredag) - dagtid	Ja/Nei*	2 281,00	1 825,00
Ukedager (mandag - fredag) - kveldstid (e. kl. 18)	Ja/Nei*	4 184,00	3 347,00
Helg- og helligdager - dagtid	Ja/Nei*	2 856,00	2 285,00
Helg- og helligdager - kveldstid (e. kl. 18)	Ja/Nei*	5 136,00	4 109,00
Utleie av Granvang - Veslesalen			
Kveld (e. kl. 18)	Ja/Nei*	fra 422,00-1021,00	fra 338,00-674,00
Teknisk personale ved utleie (pr. time)		665,00	532,00

5200 Bibliotek		Pris 2020	Pris 2020
		m/mva	u/mva
Det er gratis å låne og standard er 4 ukers utlånstid, dersom ikke annet er nevnt.			
Purregebyr ved for sen innlevering: 1. purring	Nei		30,00
2. purring	Nei		70,00
Purregebyrene er felles for barn og voksne. Gebyrene summeres. Erstatningskrav sendes etter 2. purring.			
Erstatningsgebyr ved tap av bøker/medier:			
Bortkommet eller ødelagt materiale må erstattes av låner som har registrert materiale på sitt lånekort.			
Bøker voksen	Nei		400,00
Bøker barn	Nei		200,00
Lydbøker voksen	Nei		400,00
Lydbøker barn	Nei		200,00
DVD	Nei		200,00
Musikk CD	Nei		150,00
Språkkurs (1 cd m/hefte)	Nei		400,00
Språkkurs (4 cd m/hefte)	Nei		1 500,00
Tegneserier	Nei		100,00
PC-spill	Nei		200,00
Tv-spill	Nei		400,00
Tidsskrifter	Nei		100,00
Bøker/medier inntil 2 år	Innkjøpspris - hvis denne er høyere enn erstatningssats		
Antikvariske bøker	Vurderes i hvert enkelt tilfelle		
I tillegg til erstatningssummen tilkommer et behandlingsgeb ved utsendelse av erstatningskrav.			
Behandlingsgebyr	Nei		100,00
(Kommer i tillegg til erstatningsgebyr).			
Nytt lånekort			Gratis
Gebyr for tapt lånekort	Nei		30,00
5300 Kultur og fritidstilbud			
Utleie av "klubblokalet" på Huset			
Enkeltarrangement - lag og foreninger/kommunale leietakere i Gran kommune	Ja/Nei*	519,00	415,00
Enkeltarrangement - andre leietakere	Ja/Nei*	3 640,00	2 912,00
Faste aktiviteter - lag og foreninger i Gran kommune ukedager - halvår	Ja/Nei*	5 374,00	4 299,00
Utleie Brandbu kino:			
Lag og foreninger/kommunale leietakere i Gran kommune			
Ukedager (mandag - fredag) - dagtid	Ja/Nei*	519,00	415,00
Ukedager (mandag - fredag) - kveldstid (e.kl. 18)	Ja/Nei*	868,00	694,00
Helg- og helligdager - dagtid	Ja/Nei*	699,00	559,00
Helg- og helligdager - kveldstid (e. kl. 18)	Ja/Nei*	1 041,00	833,00

		Pris 2020	Pris 2020
		m/mva	u/mva
Lag og foreninger utenfor Gran kommune			
Ukedager (mandag - fredag) - dagtid	Ja/Nei*	1 526,00	1 221,00
Ukedager (mandag - fredag) - kveldstid (e.kl. 18)	Ja/Nei*	2 079,00	1 663,00
Helg- og helligdager - dagtid	Ja/Nei*	2 079,00	1 663,00
Helg- og helligdager - kveldstid (e. kl. 18)	Ja/Nei*	2 603,00	2 082,00
Andre leietakere			
Ukedager (mandag - fredag) - dagtid	Ja/Nei*	2 079,00	1 663,00
Ukedager (mandag - fredag) - kveldstid (e.kl. 18)	Ja/Nei*	3 813,00	3 050,00
Helg- og helligdager - dagtid	Ja/Nei*	2 603,00	2 082,00
Helg- og helligdager - kveldstid (e. kl. 18)	Ja/Nei*	4 680,00	3 744,00
Møterom Brandbu kino med AV-utstyr			
Enkeltarrangement - lag og foreninger/kommunale leietakere i Gran kommune	Ja/Nei*	379,00	303,00
Enkeltarrangement - andre leietakere	Ja/Nei*	758,00	606,00
Faste aktiviteter - lag og foreninger i Gran kommune, pr. halvår	Ja/Nei*	4 431,00	3 545,00
Faste aktiviteter - andre, pr. halvår	Ja/Nei*	4 676,00	3 741,00
Utstyr og personale			
Leie av prosjektor og utstyr i kinosal	25 %	609,00	488,00
Personalkostnader ved all utleie, pr. time	Ja/Nei*	665,00	532,00
Billettpriser fastsettes etter markedspris ift filmtilbudet.			
Filmer med egnethet for barn:			
Barn	10 %	Markedspris	Markedspris
Voksne	10 %	Markedspris	Markedspris
Filmer med egnethet for ungdom/voksne:			
Barn	10 %	Markedspris	Markedspris
Voksne	10 %	Markedspris	Markedspris
Filmer med sensur 15 år/18 år:			
Voksne	10 %	Markedspris	Markedspris
Andre billettkategorier:			
Skole	10 %	Markedspris	Markedspris
Moderasjon - pensjonist/ledsagerbevis	10 %	Markedspris	Markedspris
Lukkede forestillinger	10 %	Pris etter avtale	
Hadeland kultursal			
Lag og foreninger for barn og unge registrert i Gran kommune			
Leie dag 1	Ja/Nei*	3 030,00	2 424,00
Leie påfølgende dager (pris pr. dag)	Ja/Nei*	2 274,00	1 819,00
Fastpris obl teknisk personell/admin pr. time	Ja/Nei*	665,00	532,00
Billettavgift pr solgte billett	Ja/Nei*	41,00	33,00
Lag og foreninger for voksne registrert i Gran kommune:			
Leie dag 1	Ja/Nei*	6 061,00	4 849,00
Leie påfølgende dager (pris pr. dag)	Ja/Nei*	4 545,00	3 636,00
Fastpris obl teknisk personell/admin pr. time	Ja/Nei*	665,00	532,00
Billettavgift pr solgte billett	Ja/Nei*	41,00	33,00

		Pris 2020	Pris 2020
		m/mva	u/mva
Andre ikke kommersielle aktører:			
Leie dag 1	Ja/Nei*	11 300,00	9 040,00
Leie påfølgende dager (pris pr. dag)	Ja/Nei*	8 071,00	6 457,00
Fastpris obl teknisk personell/admin pr. time	Ja/Nei*	665,00	532,00
Billettavgift pr solgte billett	Ja/Nei*	41,00	33,00
Markedsføringsbidrag for andre ikke kommersielle aktører: 10% av billettinntekter eks. billettavgift for inntekter over 200 solgte billetter.			
Kommersielle leietakere:			
Utleieprisene fastsettes etter markedspris for hvert arrangement inkl. evt. markedsføringsbidrag.			
Leie dag 1	Ja/Nei*	Markedspris	Markedspris
Leie påfølgende dager (pris pr. dag)	Ja/Nei*	Markedspris	Markedspris
Fastpris obl teknisk personell/admin pr. time	Ja/Nei*	665,00	532,00
Billettavgift pr solgte billett	Ja/Nei*	41,00	33,00
5500 Kulturminner og kulturmiljøer			
Kommunhuset på Granavollen			
Enkeltarrangement - Lag og foreninger/kommunale leietakere i Gran kommune (pr. dag)	Ja/Nei*	358,00	286,00
Enkeltarrangement - andre leietakere	Ja/Nei*	1 428,00	1 142,00
Faste aktiviteter - lag og foreninger i Gran kommune ukedager	Ja/Nei*		Etter avtale
Faste aktiviteter - andre leietakere	Ja/Nei*		Etter avtale
5600 Idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv			
Brandbu idrettshall - leie per time			
Kommersiell virksomhet - utstillinger/messer/salg	Ja/Nei*		Etter avtale
Utenfor Gran kommune - skoler og institusjoner	Ja/Nei*	626,00	501,00
Stevner og liknende arrangement	Ja/Nei*	539,00	431,00
Treningsleie - lag og foreninger i Gran kommune	Ja/Nei*	224,00	179,00
Håndballkamper:			
Alder/divisjon: 8-10 år	Nei		149,00
Alder/divisjon: 11-12 år	Nei		297,00
Alder/divisjon: 13-16 år	Nei		411,00
Alder/divisjon: 17 år	Nei		474,00
4. divisjon	Nei		532,00
Rosendalsbanen - utleie			
Trening - gratis			-
Kamper, per kamp	Ja/Nei*	268,00	214,00
Stevner, per stevnedag	Ja/Nei*	626,00	501,00
Større idrettsarrangement	Ja/Nei*	5 549,00	4 439,00

		Pris 2020	Pris 2020
		m/mva	u/mva
Gran og Brandbu svømmehaller - utleie			
Trening for lag og foreninger, per time	Nei		179,00
Bedriftsretta helsetiltak, per time	Nei		481,00
Folkebad			
Billettpris voksne	Nei		50,00
Billettpris ungdom fra 16 til 20 år	Nei		30,00
Billettpris barn fra 3 til 16 år	Nei		25,00
Billettpris barn under 3 år - gratis			-
Utleie Størenslunden			
Lag og foreninger/kommunale leietakere i Gran kommune			
Ukedager (mandag - fredag) - dagtid	Ja/Nei*	626,00	501,00
Ukedager (mandag - fredag) - kveldstid (e. kl. 18)	Ja/Nei*	988,00	790,00
Helg- og helligdager - dagtid	Ja/Nei*	804,00	643,00
Helg- og helligdager - kveldstid (e. kl. 18)	Ja/Nei*	1 341,00	1 073,00
Andre leietakere			
Ukedager (mandag - fredag) - dagtid	Ja/Nei*	1 523,00	1 218,00
Ukedager (mandag - fredag) - kveldstid (e. kl. 18)	Ja/Nei*	3 043,00	2 434,00
Helg- og helligdager - dagtid	Ja/Nei*	1 970,00	1 576,00
Helg- og helligdager - kveldstid (e. kl. 18)	Ja/Nei*	3 935,00	3 148,00
HVGS - idrettshall - leie pr. time			
Hall A+B (ordinær idrettshall)			
Treningsleie - lag/foreninger Gran kommune	Ja/Nei*	258,00	206,00
Treningsleie - lag/foreninger andre kommuner	Ja/Nei*	626,00	501,00
Skoler og institusjoner (Gran kommune)	Ja/Nei*	626,00	501,00
Hall A (delt hall)			
Treningsleie - lag/foreninger Gran kommune	Ja/Nei*	153,00	122,00
Treningsleie - lag/foreninger andre kommuner	Ja/Nei*	324,00	259,00
Skoler og institusjoner (Gran kommune)	Ja/Nei*	324,00	259,00
Hall B (delt hall)			
Treningsleie - lag/foreninger Gran kommune	Ja/Nei*	153,00	122,00
Treningsleie - lag/foreninger andre kommuner	Ja/Nei*	324,00	259,00
Skoler og institusjoner (Gran kommune)	Ja/Nei*	324,00	259,00
Hall C (turnhall)			
Treningsleie - alle (ulike satser lag/foreninger Gran og andre kommuner)	Ja/Nei*		Etter avtale

		Pris 2020	Pris 2020
Full hall (hall A, B og C) samt tribuner		m/mva	u/mva
Treningsleie - lag/foreninger Gran kommune	Ja/Nei*	503,00	402,00
Treningsleie - lag/foreninger andre kommuner	Ja/Nei*	1 478,00	1 182,00
Skoler og institusjoner (Gran kommune)	Ja/Nei*	1 478,00	1 182,00
Stevner og liknende arrangement - lag/foreninger Gran kommune	Ja/Nei*		Etter avtale
Stevner og liknende arrangement - lag/foreninger andre kommuner	Ja/Nei*		Etter avtale
HVGS - styrketreningsrom			
Treningsleie - alle (ulike satser lag/foreninger Gran og andre kommuner)	Ja/Nei*		Etter avtale
HVGS - aerobicrom			
Treningsleie - alle (ulike satser lag/foreninger Gran og andre kommuner)	Ja/Nei*		Etter avtale
* Mva vil blir beregnet der leietaker er mva-pliktig			